Ümmetin Selefinin Anlayışı Üzere

TEVHİD ve SÜNNETE GİRİŞ

Ebu Hacer eş-Şami

دار الهدى الأول

بسم الله الرحمن الرحيم

Ümmetin Selefinin Anlayışı Üzere

TEVHİD ve SÜNNETE GİRİŞ

EBU HACER EŞ-ŞAMİ

1442 / 2020

دار الهدي الأول

KİTABIN ADI & YAZARI

Ümmetin Selefinin Anlayışı Üzere
TEVHİD ve SÜNNETE GİRİŞ

Ebu Hacer eş-Şami

TÜM HAKLARI SAKLIDIR

İLK BASKI

2020 – Hicri 1442

Elektronik Posta: alhadyalauwal@gmail.com

Telegram Kanalı: t.me/AlHadyAlAuwal

İÇİNDEKİLER

Takdim 7

Dinin Kaynakları 9

İslam'ın Şehadeti (Tevhid ve Risalet) 15

İlk Şehadet: La ilahe illallah 15

İlk Rükün: Tâğûtu Tekfir/İnkar Etmek 20

Müşrikleri Tekfir Etmek 25

Cehaleti Özür/Mazeret Olarak Görmek ve
Müşrikleri Müslüman Olarak Görenler 29

İkinci Rükün: Allah'a İman Etmek 35

Rububiyyet Tevhidi (Üstünlük Tevhidi) 39

Rububiyyet Tevhidinde Şirk 41

Uluhiyyet Tevhidi (İbadet Tevhidi) 42

Uluhiyyet Tevhidinde Şirk 45

İsim ve Sıfat Tevhidi (İsimler ve Sıfatlar Tevhidi) 46

İsim ve Sıfat Tevhidinde Şirk 56

Diğer Zikredilmeyen Dinden Çıkaran Unsurlar 60

İkinci Şehadet: Muhammedun Resulullah'ın 62

Muhammedun Resulullah'ın'ı Bozan Unsurlar 65

Sünnet ve Kaideleri 68

Sünnete Muhalif Olan Şeyler 71

Bidat Metodolojileri (Dinde Yenilik) 72

Sünnetin Asılları 75

Tevhid ve Allah'ın Tanımlaması 78

Kur'ân-ı Kerim Allah'ın Kelamıdır 82

Kadere İman (İlahi Takdir) 84

Sahabenin Derecesi/Faziletleri 89

İman Söz ve Ameldir, Artar ve Eksilir 93
Namazı Terkeden Kişi Kâfir Olur 96
Büyük Günah İşleyen Kişi Eksik İmana Sahip Bir Müslümandır 100
İman'da İstisna Yapma Meselesi 102
Kitaplara ve Peygamberlere İman 104
Meleklere İman 108
Kabir Azabı 109
Ahirete İman 110
Şefaat 113
Ahirette Allah'ı Görmek ve Allah'ın El-Uluvv Sıfatının Zikredilmesi 115
Havuz 120
Mizan (Terazi) 121
Müslüman Yöneticileri Dinleyip İtaat Etmek 122
Dünyada Zahire Göre Hükmetmek 125
Sünnete Bağlılık ve Bidat Ehlini Terk Etmek 131
Tekfirin Dindeki Yeri 134
Selef ve Sonradan Gelenler 138
İlim Öğrenmek Cemaate Bağlı Kalmak ve İman Üzere Kalmak 140
Tavsiye Edilen Kitaplar 143

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ın salatı ve selamı Muhammed'in, onun ailesinin, ashâbının ve onları kıyamet gününe kadar iyilikte takip edenlerin üzerine olsun. Bundan sonra; Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur :

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

"Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır. Öyleyse kimin hicreti Allah'a ve Resulü için ise, onun hicreti Allah ve Resulünedir. Kimin hicreti de elde edeceği bir dünyalığa veya nikâhlanacağı bir kadın için ise onun hicreti de o hicret ettiği şeyedir." *(Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim)*

Şüphesiz ki bir insanın niyeti onun amellerini kendisi için yararlı olmaktan onu helak etmeye kadar değiştirebilir. Tıpkı bize Resulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kıyamet gününde vuku bulacak olaylardan haber verdiği gibi:

ورَجُلٌ تَعَلَّمَ العِلْمَ، وعَلَّمَهُ وقَرَأَ القُرْآنَ، فَأُتِيَ به فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَها، قالَ: فَما عَمِلْتَ فيها؟ قالَ: تَعَلَّمْتُ العِلْمَ، وعَلَّمْتُهُ وقَرَأْتُ فِيكَ القُرْآنَ، قالَ: كَذَبْتَ، ولَكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ العِلْمَ لِيُقالَ: عالِمٌ، وقَرَأْتَ القُرْآنَ لِيُقالَ: هو قارِئٌ، فقَدْ قيلَ، ثُمَّ أُمِرَ به فَسُحِبَ علَى وجْهِهِ حتَّى أُلْقِيَ في النَّارِ

"...ve ilim öğrenen ve öğreten, Kur'ân okuyan adam getirilir ve ona verilen nimetler gösterilir ve bunu kabul eder ve ona denilir ki: 'Bununla ne yaptın?' O adam der ki: 'İlmi öğrendim ve öğrettim, senin için Kur'ân okudum.' O adama denilecek ki: 'Yalan söyledin, sana âlim denilsin diye ilim öğrendin, Kur'ân'ı güzel okuyor denilsin diye Kur'ân okudun' Böylece emir verilir, yüz üstü sürüklenir ta ki cehenneme atılana kadar." *(Sahih-i Müslim)*

Böylece kitabımıza başlamadan önce okurları Allah'a dua etmeye ve her yapılacak amel için niyetlerini düzeltmeye davet ediyoruz. Başarılı kişi niyetini, yalnızca Allah için olana kadar düzelten kişidir. Her ne yaparsa yapsın Allah'ın rızasına ulaşabilmek için ve onun gazabından korunmak için çabalar. İnsanlarla tartışıp onların hatalarını bulup kendini daha üstün bir duruma getirebilmek için ilim öğrenen kişilerin amelleri mutlaka boşa gider ve bu ilim onlara fayda sağlamaz.

TAKDİM

Bu kitap İslam'ın üzerine kurulduğu temelleri anlatan kolay ve anlaşılabilir cümlelerden ibarettir. Yüce Allah kulları için din olarak İslam'ı seçmiştir ve ondan başkasını kabul etmeyecektir. Kim kendine cennete girmeyi teminat altına alacak bir şekilde Allah ile buluşmak istiyorsa dinini, Peygambere *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nasıl vahyedilmiş ise o şekilde kabul edip o yol üzere can vermesi gerekir.

Allah'ın elçisi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Abdullah el-Kureyşi'nin oğlu Muhammed'dir ve Mekke'de doğmuştur. Kendisi 40 yaşında iken yüce Allah tarafından Cebrail *(aleyhisselam)* aracılığı ile vahiy indirilmiştir. İlk vahyin üzerinden 10 yıl geçtikten sonra Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir gece yolculuğu için alınmıştır ve ona günde 5 vakit namaz emredilmiştir. Bunun üzerinden O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* 3 yıl daha Mekke'de kalıp sonra Medine'ye hicret etmiştir. Orada Rabbine davet etmeye devam etmiştir ta ki yüce Allah onun ruhunu görevini tamamladığı 63 yaşında alana kadar. Bugüne kadar mevcut olan Medine'deki kabrine defnedildi. Allah'ın selamı ve bereketi Allah'ın son Peygamberi ve nebisinin üzerine olsun. Amin.

Yüce Allah razı olduğu dini kolay kılmış ve kulları üzerine bir zorluk istememiştir. Yüce Allah buyuruyor ki:

هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ

O, sizi seçti. Din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yüklemedi. Babanız İbrahim'in dininde (de böyleydi). (Hac, 78)

Bilinmelidir ki Allah doğru yolu bulup yanlış yollardan ayırmayı zor kılmadığı gibi insanın herhangi bir yolu takip edip sonra da Allah'ın o yoldan razı olmasını temenni etmesine izin vermemiştir. Buna karşın Allah içinde açıklamalar bulunan kitabı indirip Peygamberini vahye uyanlara müjdeleyici, vahiyden ayrılanlara ise bir uyarıcı olarak göndermiştir. Bu, kişinin dini hakkında yakin (tam kesinlik, şüphe barındırmadan) üzerinde olup kalbinin doğru yol üzere olmasından dolayı huzur bulup Rabbiyle buluşacağı güne özlem duyması içindir. Yüce Allah buyuruyor ki:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ

Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik (sapıklık, batıl) apaçık bir şekilde birbirinden ayrılmıştır. (Bakara, 256)

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

Müjdeleyici ve sakındırıcı olarak Peygamberler gönderdik ki insanların Peygamberlerden sonra Allah`a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir. (Nisa, 165)

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ

O, Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanmanız için her işi düzenleyip âyetleri açıklamaktadır. (Rad, 2)

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا

Müminler ancak Allah'a ve Rasûlüne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyenlerdir. (Hucurat, 15)

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

قَدْ تَرَكْتُكُمْ عَلَى الْبَيْضَاءِ لَيْلُهَا كَنَهَارِهَا لاَ يَزِيغُ عَنْهَا بَعْدِي إِلاَّ هَالِكٌ

Hiç şüphesiz size apaçık bir yol bıraktım, onun gecesi gündüz gibidir. Bundan sonra kim o yoldan ayrılır ise helak olur. *(Suneni İbn-i Mace)*

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize bıraktığı ise Allah'ın, Cebrail *(aleyhis-selam)* aracılığı ile vahyettiği kelamı olan ***Kur'ân*** ve Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylediği, yaptığı, bize gösterdiği ve onayladığı şeyleri oluşturan ***Sünnet***idir. Böylece bu kitapta hedefimiz dinimizin üzerine kurulduğu temel prensipleri kolay ve kategorize edilmiş bir şekilde Müslümanın dinini nereden öğrenebileceğini ve nereden ilim kabul edip kimden reddedeceğini açıklığa kavuşturmak ve ölçebileceği bir şablon oluşturmaktır. Daha derin ve detaylı meselelere gelecek olursak, bu kitap sadece bir giriş ve mukaddime oluşturuyor. İsabet ettiğimiz noktalar Allah'tan, bütün hatalar ise bize aittir.

Dinin Kaynakları

İslam dini iki ana kaynak üzerine kurulmuştur[1], bunlar ***Kur'ân*** ve ***Sünnettir***. Temeli başka yerlerden alınan herşey dalalettir ve sahibinden asla kabul edilmez.

Peki, insan Kur'ân ve Sünneti kendi isteği ve temenni ettiği gibi anlayabilir mi? Cevap, tabii ki hayır.

Yüce Allah dinini, izniyle anlama, uyma ve müdafaa etme kapasitesine sahip bir kavme indirdi. Yüce Allah kitabında o nesillerin samimiyetine ve doğruluğuna şahitlik etti. Onun şahitliği şu kelimelerdedir:

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra kim Peygambere karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir. (Nisa, 115)

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

(İslam dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedi kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur. (Tevbe, 100)

Ve Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

İnsanların en hayırlısı benim neslimdir, sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenler. *(Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim)*

---

1 İslamın yasama kaynaklarında ayrıca **İcma** (Müslümanların bir konu hakkındaki görüş birliği/anlaşması) ve **Kıyas** (Kur'ân ve Sünnetin diğer delillerine kurulmuş analoji) vardır. Sahabenin (radıyallahu anhum) beyanları ve inançları daha çok **Sünnet** olarak nitelendirilir. Çünkü onların din hakkında kendi kafalarından konuştukları iddia edilemeyeceği gibi onlar sadece ve sadece Allah'ın Peygamberinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bildiklerine dayalı olarak konuşurlar.

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nesli **sahabe**lerdir *(radıyallahu anhum)* onlar Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile beraber yaşayıp onu gören, ondan öğrenen ve ona iman eden insanlardır. Onlar Kur'ân ve Sünneti en iyi şekilde anlayanlardır, çünkü vahyin indirildiği dönemde yaşamış, bahsedilen olaylara birebir şahitlik etmiş ve Peygambere *(sallallahu aleyhi ve sellem)* en yakın olan insanlardı. Ona soru sorar, konuşmalarını dinler ve amellerini görürlerdi. Onlardan sonra gelen nesil ise **Tâbi-in**'dir (takip edenler), onlar dini **sahabe**den *(radıyallahu anhum)* öğrenenlerdir. Böylece onların dindeki mevkisi Allah'ın elçisinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öğrenen **sahabe**den *(radıyallahu anhum)* sonradır.

Onlardan sonra gelen nesil ise Tebâu Tâbiin'dir (takip edenleri takip edenler) ki onlar **sahabeye** uyanlardan öğrenmişlerdir. Böylece onların dindeki mevkisi Allah'ın elçisinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öğrenen **sahabeden** *(radıyallahu anhum)* öğrenen **tâbiinin** öğretileri üzerinedir. Bunlar Allah'ın elçisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu ümmetin en iyi nesli olarak nitelendirdiği nesillerdir ve onlar bizim **selefimizdir** (öncüler). Kim Allah'ın sevip razı olduğu şeyi takip etmek istiyorsa kaynağı direkt olarak Kur'ân ve Sünnet olan bu üç nesli takip etmesi gerekir. Çünkü bundan sonra onlardan daha iyi kişiler gelmeyecek. Enes ibn Malik *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

اصْبِرُوا، فإنَّه لا يَأْتي علَيْكُم زَمَانٌ إلَّا الذي بَعْدَهُ شَرٌّ منه، حتَّى تَلْقَوْا رَبَّكُمْ سَمِعْتُهُ مِن نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ

Sabredin! Çünkü bundan sonra hiçbir zaman gelmeyecek ki daha öncekinden kötü olmasın, ta ki Rabbinize kavuşana dek. Ben bunu Peygamberinizden** **(sallallahu aleyhi ve sellem)** **duydum. (Sahih-i Müslim)

Abdullah ibni Mesud *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

لَيْسَ عَامٌ إِلاَّ وَالَّذِي بَعْدَهُ شَرٌ مِنْهُ؛ لا أَقُولُ: عَامٌ أَمْطَرُ مِنْ عَامٍ, وَلا عَامٌ أَخْصَبُ مِنْ عَامٍ, وَلا أَمِيرٌ خَيْرٌ مِنْ أَمِيرٍ, لَكِنْ ذَهَابُ عُلَمَائِكُمْ وَخِيَارِكُمْ, ثُمَّ يَحْدُثُ أَقْوَامٌ يَقِيسُونَ الأُمُورَ بآرَائِهِمْ؛ فَيُهْدَمُ الإِسْلامُ وَيُثْلَمُ

Hiçbir yıl yoktur ki ondan sonraki daha şerli olmasın. Ben demiyorum; Bir yıl diğerinden daha yağmurlu, bir yıl diğerinden daha bereketli, hükümdar bir hükümdardan daha hayırlı diye… Lakin âlimlerinizin ve en hayırlılarınızın kayıp

olmasından bahsediyorum. Sonra öyleleri gelecek ki işleri kendi görüşlerine göre ölçecekler (Kur'ân ve Sünnet üzere değil) ve böylece İslam yok edilip kırılacak.[2]

Sonuç olarak; hak ehli olanlar **"Bizler Kur'ân ve Sünneti Selefin anlayışı üzere inanıp/iman edip takip edenleriz"** diyenlerdir. Ve bu, onlar için sadece içi boş bir ifade değildir. Allah'ın kitabında hiçbir ayet, Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnetinde hiçbir hadis yoktur ki veya dinde olan hiçbir inanç yoktur ki onlar kendilerine şu soruları sormasın: *Bu, Selef'in bu ayeti anlama ve amel etme şekli midir? Bu, Selef'in bu hadisi anlama ve amel etme şekli midir? Bu, Selef'in bu konudaki inancı mıdır?* Bununla İslamiyet'in sınırlarını, dinlerine herhangi bir yanlış yönlendirmenin veya yeniliğin girmesine izin vermeyerek korurlar. Böylece onlar Kur'ân ve Sünneti Selef'in anlayışı üzere takip etme iddialarında haklı çıkarlar. Aynı şekilde Tevhid ve Sünnetin gerçek takipçisi olup desteksiz boş bir iddia üzere olmadıklarını ikrar ederler.

Ebu Bekir el-Acurri (V.320H) yukarıda anlattıklarımızı şu bölümde toplamıştır:

وَأَخْبَرَنَا ابْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ أَيْضًا قَالَ نا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ : أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ : حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ قَالَ : قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ : تَعَلَّمُوا الْإِسْلَامَ ، فَإِذَا تَعَلَّمْتُمُوهُ فَلَا تَرْغَبُوا عَنْهُ ، وَعَلَيْكُمْ بِالصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ فَإِنَّهُ الْإِسْلَامُ ، وَلَا تُحَرِّفُوا الصِّرَاطَ يَمِينًا وَلَا شِمَالًا ، وَعَلَيْكُمْ بِسُنَّةِ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي عَلَيْهَا أَصْحَابُهُ ، فَإِنَّا قَدْ قَرَأْنَا الْقُرْآنَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَفْعَلُوا الَّذِي فَعَلُوهُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً ، وَإِيَّاكُمْ وَهَذِهِ الْأَهْوَاءَ الَّتِي تُلْقِي بَيْنَ النَّاسِ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ قَالَ : فَحَدَّثْتُ بِهِ الْحَسَنَ فَقَالَ : صَدَقَ وَنَصَحَ ، وَحَدَّثْتُ بِهِ حَفْصَةَ بِنْتَ سِيرِينَ ، فَقَالَتْ : يَا بُنَيَّ أَحَدَّثْتَ بِهَذَا مُحَمَّدًا ؟ قُلْتُ : لَا ، قَالَتْ : فَحَدِّثْهُ إِذَنْ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ : عَلَامَةُ مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا : سُلُوكُ هَذَا الطَّرِيقِ , كِتَابُ اللَّهِ ، وَسُنَنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَسُنَنُ أَصْحَابِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ ، وَمَا كَانَ عَلَيْهِ أَئِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ فِي كُلِّ بَلَدٍ إِلَى آخِرِ مَا كَانَ مِنَ الْعُلَمَاءِ مِثْلَ الْأَوْزَاعِيِّ وَسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ ، وَالشَّافِعِيِّ ، وَأَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَالْقَاسِمِ بْنِ سَلَّامٍ ، وَمَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ طَرِيقَتِهِمْ ، وَمُجَانَبَةُ كُلِّ مَذْهَبٍ يَذُمُّهُ هَؤُلَاءِ الْعُلَمَاءُ

2 İbn el-Veddah, el-Bidat..

"Ve bize İbn Abdulhamid dedi ki: Zübeyr ibn Muhammed bize rivayet edip dedi ki: Süleyman ibn Harb bize rivayet edip dedi ki: Hammad ibn Zeyd bize Asım el-Alval'den rivayet edip dedi ki: Ebu el-Aliyah dedi ki: 'İslam'ı öğren! Sonra onu öğrenince ondan sakın yüz çevirme! Dümdüz yola uymak gerekir ve o kesinlikle İslam'dır. Sakın sağa veya sola sapmayın. Size sahabenin (radıyallahu anhum) üzerinde olan Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetine uymak düşer. Çünkü onlar yaptıklarını yapmadan önce 15 sene boyunca Kur'ân okudular. İnsanları düşmanlığa ve nefrete düşüren Hevalardan (bidatlardan) da sakının!' Dedi ki: 'Ben bunu Hasan'a rivayet ettim, o dedi ki: 'O doğruyu söyledi ve güzel nasihat etti.' Bunu Hafsa bint Sirin'e rivayet ettim, o dedi ki: 'Oğlum, sen bunu Muhammed'e (İbn Sirin) rivayet ettin mi?' Bunun üzerine 'Hayır' dedim. Dedi ki: 'O zaman ona rivayet et' Muhammed ibn el-Hasan dedi ki: 'Allah'ın kişi için hayır istemesinin alameti kişinin bu yola uymasıdır. Allah'ın kitabı, Peygamberinin (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetleri, sahabenin Sünnetleri (rivayetleri) ve onlara iyilikte uyan Müslüman imamların (liderler) üzerinde olduğu şey ki, son imamların üzere oldukları şeye kadar. El-Evzai, Süfyan el-Sevri, Malik ibn Enes, Eş-Şafii, Ahmed ibn Hanbel, el-Kasım ibn Sellam ve onların yoluna uyan kişiler gibi… Ve onların eleştirdiği her mezheb'den (yol, görüş) de kaçınmak gerekir.'"[3]

Ebu Amr el-Evzai (V.157H) dedi ki:

وأنا أوصيك بواحدة، فإنها تجلو الشك عنك، وتصيب بالاعتصام بها سبيل الرشد إن شاء الله – تعالى –: تنظر إلى ما كان عليه أصحاب رسول الله – صلى الله عليه وسلم – من هذا الأمر، فإن كانوا اختلفوا فيه، فخذ بما وافقك من أقاويلهم، فإنك حينئذ منه في سعة وإن كانوا اجتمعوا منه على أمر واحد لم يشذ عنه منهم أحد، فأين المذهب عنهم، فإن الهلكة في خلافهم، وإنهم لم يجتمعوا على شيء قط فكان الهدى في غيره، وقد أثنى الله – عز وجل – على أهل القدوة بهم فقال: (وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإحسَانٍ( ] التوبة: ١٠٠] واحذر كل متأول للقرآن على خلاف ما كانوا عليه

Ayrıca sana yüce Allah dilerse şüpheni giderecek ve ona tutunursan doğru yolda kalacağın bir nasihatte bulunuyorum: Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem) Ashabının bu konudaki görüşüne bak. Eğer o konuda bir görüş ayrılığına düştüler ise senin düşüncene muvafık görüşü al, bu durumda o konuda rahatlarsın. Ancak o*

3 El-Acurri, Eş-Şeria, 1/301.

konuda tek bir görüş üzere birleştiler ve aralarından hiçbir kimse farklı bir görüş belirtmedi ise onlara muhalefet edecek mezheb hangisidir!! Hiç şüphesiz ki helak onların görüşlerine uymayarak ayrılığa düşmektir. Çünkü onlar hidayetten başka hiçbir konuda görüş birliğine varmazlar. Allah Azze ve Celle onların misaline uyanları hiç şüphesiz bunu derken övmüştür: ***"...ve onlara güzellikle tâbi olanlar.."*** *(Tevbe, 100). Kur'ân'ı onların görüşlerine aykırı olarak anlamaktan sakın.*[4]

El-Evzai (V. 157H) dedi ki:

عليك بآثار من سلف وإن رفضك الناس، وإيّاك وآراء الرجال وإن زخرفوها لك بالقول

Sana düşen selefin eserlerine uymaktır velev ki insanlar seni reddetseler bile! İnsanların görüşlerinden sakın velev ki kelimelerini senin için süsleseler bile.[5]

Ebu Said ed-Dârimî (D. 280H) dedi ki:

الله تعالى أثنى على التابعين في كتابه فقال: {والسابقون الأولون من المهاجرين والأنصار والذين اتبعوهم بإحسان رضي الله عنهم} فشهد باتباع الصحابة واستيجاب الرضوان من الله تعالى باتباعهم أصحاب محمد ﷺ. واجتمعت الكلمة من جميع المسلمين أن سموهم التابعين ولم يزالوا يأثرون عنهم بالأسانيد كما يأثرون عن الصحابة ويحتجون بهم في أمر دينهم ويرون آراءهم ألزم من آراء من بعدهم للاسم الذي استحقوا من الله تعالى ومن جماعة المسلمين الذين سموهم تابعي أصحاب محمد ﷺ

Yüce Allah, Tâbiin olanlara bunu derken övdü:' ***(İslam dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur.'*** *Böylece hem sahabenin itaatine hem de onlara uyan Tâbiin'in yüce Allah'ın rızasına nail olacaklarına şahitlik etmiştir. Müslümanların arasındaki ortak görüş onlara Tâbiin denilip onlar sahabeden nasıl rivayet etmişlerse onların da rivayetlerine devam edilmesidir. Müslümanlar, onların görüşlerini meselelerde delil olarak kullanıp onlardan daha sonra gelenlerin görüşlerinden üstün ve bağlayıcı olarak görürler. Çünkü onlar, Müslüman cemaatler arasında Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına Tâbiin olanlar denilmesini hak etmişlerdir.*[6]

4 İbnu Batta, El-İbanetul Kubra, 2/254.

5 El-Acurri, Eş-Şeria.

6 Ed-Darimi, El-Naqd

Ebu'l Kasım el-Lalakai (V. 418H) dedi ki:

أستدِلُّ على صحة مذاهب أهل السنة بما ورد في كتاب الله تعالى فيها، وبما روي عن رسول الله ﷺ، فإن وجدت فيها جميعا ذكرتها، وإن وجدت في أحدهما دون الآخر ذكرته، وإن لم أجد فيها إلا عن الصحابة رضي الله عنهم والذين أمر الله ورسوله أن يقتدى بهم، ويهتدى بأقوالهم، ويستضاء بأنوارهم لمشاهدتهم الوحي والتنزيل، ومعرفتهم معاني التأويل؛ احتججت بها، فإن لم يكن فيها أثر عن صحابي فعن التابعين لهم بإحسان الذين في قولهم الشفاء والهدى، والتدين بقولهم القربة إلى الله والزلفى، فإذا رأيناهم قد أجمعوا على شيء عولنا عليه، ومن أنكروا قوله، أو ردوا عليه بدعته أو كفروه حكمنا به واعتقدناه. ولم يزل من لدن رسول الله إلى يومنا هذا قوم يحفظون هذه الطريقة، ويتدينون بها، وإنما هلك من حاد عن هذه الطريقة لجهله طرق الاتباع.

Ben ehli sünnet mezhebinin doğruluğu ile ilgili delil olarak yüce Allah'ın Kur'ân'da konuyla ilgili dediğini ve Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetinde rivayet edilenleri alırım. Eğer ikisinde de delil bulursam bunu zikrederim. Eğer sadece birinde delil bulursam bunu zikrederim. Hiçbirinde delil bulamayıp sadece Allah'ın ve Peygamberin onları örnek almamızı, görüşlerini kabul etmemizi ve ışıklarından faydalanmamızı emrettiği sahabenin (radıyallahu anhum) görüşlerini bulursam bunu delil olarak kabul ederim. Çünkü onlar vahyin inmesine şahit olmuştur ve kelimelerin delaletlerini bilirler. Ancak sahabeden bir görüş bulamazsam, o zaman onlara iyilikle uyanlardan alırım. Ki onların görüşlerinde hidayet ve çare vardır. Onların görüşlerine uyarak Allah'a ibadet etmek ona yakınlık demektir. Biz onların bir konuda birleştiğini görürsek ona sarılırız, kimi eleştirip kime bidatçı deyip kimi tekfir ettiyseler biz de öyle hükmedip buna inanırız. Resulullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) günümüze dek bu yolu koruyup din edinen insanlar vardır. Ancak cehaletinden ötürü bu yoldan ayrılıp rivayetlere uymayı bırakan insan ise helak olmuştur."[7]

Bunlar, yüce Allah'ın kelamı, Peygamberinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, sahabenin *(radıyallahu anhum)* ve İslam âlimlerinin sözleridir ki hepsi dinin Kur'ân ve Sünnetin selefin anlayışı üzere olup deliller ile rivayetlere uyup itaat etmenin olduğuna dairdir. Allah bizi onlardan eylesin. *Âmin*

7 El-Lalakai, Usul el-İtikad Ehli Sünnet, 1/27.

İslam'ın Şehadeti (Tevhid ve Risalet)

Müslüman insan, İslam dinine iki şehadet ile girer. Allah'a onların hakiki anlamını taşıyıp ve içeriğinin yerine getirmiş bir şekilde Allah'a kavuşursa işte o zaman cennete gireceğine dair söz verilen kişilerden olur. Bu iki şehadet şunlardır: ***Lâ ilâhe illallah*** (Allah'tan başka ibadete laik hiçbir ilah/mabud yoktur), ***Muhammedun Resulullah*** (Muhammed Allah'ın elçisidir).

Lâ ilâhe illallah tevhid olup Allah, Nuh'dan *(aleyhisselam)* Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kadar her elçisini buna davet edici olarak göndermiştir. Bununla birlikte *Muhammed Resulullah* risalet (mesaj) anlamına gelip Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* has olan kanunu ve ilmi çağrıştırır. Müslüman, dininde bu iki şehadete dayanmayan hiçbir şeyi kabul edemez. Çünkü yapılan her ibadet –ister amel ister itikad olsun– sadece bu **iki şart bir araya gelirse Allah tarafından kabul edilir**:

1. ***İhlas*** ile yerine getirilmesi: Samimi bir niyet ile sadece Allah için olup Allah'a ibadette veya niyette ortak koşmak anlamına gelen büyük ve küçük şirkten arınmış olması.

2. ***Sünnet*** üzere yerine getirilmesi: Herhangi bir bidat barındırmaması. Bu nedenle kim ***Lâ ilâhe illallah, Muhammedun Resulullah*** diyerekten şehadet getirdiyse tek bir ilaha (mabud) ibadet edip bunu da Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize gösterdiği şekilde hem amel hem de itikad olarak yapacağına şahitlik etmiştir. Dolayısı ile bir insan bu iki şehadeti geçersiz kılacak olan her şeyden yani şirkten ve küfürden arınmamışsa Müslüman değildir. Kişinin bu iki şehadetin anlamlarını bilmesi, onların anlamlarına iman etmesi ve onlara göre amel etmesi, şirkten ve küfürden yani İslam'ı ortadan kaldıracak olan hallerden arınmadığı müddetçe asla bir fayda sağlamaz.

Bu şehadetin biri diğeri olmadan bir fayda sağlamaz. Bir insan Allah'a yalnızca ibadet ederken Allah'ın elçisine *(sallallahu aleyhi ve sellem)* inanmazsa ve onun yoluna uymazsa Müslüman olamaz. Ve kim Allah'ın elçisine *(sallallahu aleyhi ve sellem)* inanıp uyar ancak Allah'a ortak koşarsa yani Allah'ı ibadette birlemezse Müslüman olamaz. Dolayısı ile bu iki şehadet inkâr edilemeyecek şekilde birbirine bağlıdır. Onların birinin iptal edilmesi diğerinin de iptal edilmesi anlamına gelir.

İlk Şehadet: Lâ ilâhe illallah

İslam'da her ibadet türünün kabul olması için rükünleri ve şartları vardır. Namazın kabul olması için insanın aklının başında olması, yaşının tutması, abdest üzere olması, avretinin örtülü olması vs. gibi şartları vardır. Bu şartlar yerine gelirse kuldan kabul edilmesi için yerine getirmesi gereken ilk Tekbir (Namaza

başlarken Allahu ekber denilmesi), Fatiha (Namazın her rekâtında okunulması gereken Kur'ân'ın ilk suresi), Ruku (eğilmek), secde vs. gibi rükünler vardır. Aynı şekilde, en büyük ve en asıl ibadet olan ***Lâ ilâhe illallah'a*** şehadette de bu değişmez. *Lâ ilâhe illallah*'ın yedi tane şartı vardır:

1. **İhlas**; Yalnızca Allah için olması. Bu, **şirki** (Allah'a ibadette ortak koşmayı) ve **riyayı** (övgü alabilmek adına amel etmek veya gösteriş yapmak) iptal eder.

2. **Sıdk**; Samimi olarak doğru söylemek, doğru olmak anlamına gelir. Bu **nifakı** (Bir şeyi söyleyip veya gösterip aksini gizlemek) iptal eder.

3. **Kabul**; Kişinin onun anlamını gerektiren inançları ve amelleri yerine getirerek kabul etmesi. Bu **reddetmeyi** iptal eder.

4. **İlim**; Söylerken taşıdığı anlamı, gerekliliklerini ve onu geçersiz kılacak şeyleri bilmek. Bu **cehaleti** iptal eder.

5. **İnkiyad**; Söylerken denilene itaat edip anlamına ve gerekliliklerine göre amel etmek. Bu da **terk etmeyi** iptal eder.

6. **Muhabbet**; İnsanın bunun anlamını sevmesi. Bu da **nefreti** iptal eder.

7. **Yakîn**; Söylenilenin anlamına kesin bir şekilde inanmak. Bu da **şüpheyi** iptal eder.

Vehb ibn Münebbih'e (V. 114H) şöyle denildi:

أَلَيْسَ لَا إِلَهَ إِلَّا اَللَّهُ مِفْتَاحُ اَلْجَنَّةِ؟ قَالَ: «بَلَى، وَلَكِنْ مَا مِنْ مِفْتَاحٍ إِلَّا وَلَهُ أَسْنَانٌ، فَإِنْ جِئْتَ بِمِفْتَاحٍ لَهُ أَسْنَانٌ فُتِحَ لَكَ، وَإِلَّا لَمْ يُفْتَحْ لَكَ

Lâ ilâhe illallah cennetin anahtarı değil midir? Buna (Vehb) şöyle cevap verdi: 'Evet, kesinlikle. Ama hiçbir anahtar yoktur ki onun dişleri olmasın. Bu durumda sen dişli anahtarla gelirsen (kapı) senin için açılır. Eğer dişsiz ile gelirsen sana açılmaz.' (Sahih-i Buhari)

Bu şartlar kul tarafından yerine getirilirse onun inancı ve amelleri kabul edilir. Ancak kim Lâ ilâhe illallah derken bunu samimiyetle Allah için yapmazsa başka sebeplerden dolayı söylerse, anlamını bilmeden söylerse, anlamını kabul etmeyip itaat etmeden söylerse, anlamı ve gereklilikleri hakkında cahil ise veya içeriğinden nefret edip şüpheye düşer ise işte o zaman onun şehadeti ona yarar sağlamaz ve kıyamet gününde ondan kabul edilmez. Velev ki ona dünyada bu saydıklarımızı dışa vurmayıp kendine sakladığı için kendisine Müslüman muamelesi yapılsa bile.

Lâ ilâhe illallah'ın rükünlerine gelirsek, onun rükünleri ikiye ayrılır:

Birincisi: **La ilahe.** Tercüme edince şu manaya geliyor: "Hiçbir ilah yoktur" Kastedilen ise "Hiç kimse tapınmaya/ ibadet edilmeye lâyık değildir" Bu bölüm Allah'ın dışında herkese ve her şeye ibadeti inkâr eder. Buna ayrıca el-Kufru bit-Tağut denilir yani tağutu (Allah dışında ibadet edilen) inkâr/tekfir etmek.

İkincisi: **illa Allah.** Tercüme edince şu manaya geliyor: "Allah dışında" Bu bölümde ibadetin ve tazim edilmenin ancak Allah'a ait olduğu tasdik ediliyor. Buna el-İmanu billah yani Allah'a iman denilir. Yüce Allah'ın şu kelimeleri, bu ikilinin rükün olduğuna delildir:

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

O halde kim tâğutu reddedip Allah'a iman ederse kopmayan sapasağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir. (Bakara, 256)

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

Andolsun ki biz, 'Allah`a kulluk edin ve tağuttan sakının' diye (emretmeleri için) her ümmete bir Peygamber gönderdik... (Nahl, 36)

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ

tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. (Ey Muhammed!) Dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele! (Zümer, 17)

Bu ayetlerden kolaylıkla anlaşılacak şey –ki insan bunu fıtratından ötürü zaten bilir– Allah, yarattıklarına yalnızca O'na ibadet edip O'na ortak koşmaktan sakınmayı emrediyor.

Muaz ibn Cebel *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

فقلتُ : يا رسولَ اللَّهِ أخبرني بعمَلٍ يُدخِلُني الجنَّةَ ويباعِدُني من النَّارِ ، قالَ : لقد سألتَني عَن عظيمٍ ، وإنَّهُ ليسيرٌ على من يسَّرَهُ اللَّهُ علَيهِ ، تعبدُ اللَّهَ ولا تشرِكْ بِهِ شيئًا ، وتُقيمُ الصَّلاةَ ، وتُؤتي الزَّكاةَ ، وتصومُ رمضانَ ، وتحجُّ البيتَ

Dedim ki: 'Ya Rasûlullâh, bana öyle bir şey öğret ki onunla cennete gireyim ve o beni cehennem ateşinden uzaklaştırsın.' Bunun üzerine dedi ki: ***'Benden büyük bir şey istedin, ancak Allah kime kolaylaştırırsa o ona kolay gelir. Bir ve tek olan Allah'a ibadet et ve ona hiçbir şeyi ortak koşma, namazı kıl, zekâtı ver, ramazan orucunu tut ve hac yap.'''***[8]

Abdullah ibnu Amr *(radıyallahu anhu)* Rasûlullâh'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini aktardı:

مَن لقيَ اللهَ لا يشرِكُ به شيئًا؛ لم تضُرَّهُ معه خطيئةٌ، ومَن مات وهو يشرِكُ به؛ لم ينفَعْهُ معه حسنةٌ.

Kim Allah'a ona (ibadette) ortaklar koşmadan kavuşursa, ona hiçbir hata zarar vermez. Ancak kim ona ortaklar koşarak kavuşursa ona hiçbir sevabı fayda sağlamaz.'"[9]

İbni Cerir et-Taberi (V. 310H) **"İlahınız bir tek ilah'tır. Ondan başka ilah yoktur. O Rahman'dır, Rahimdir."** (Bakara, 163) ayetini şöyle tefsir etmiştir:

وأما قوله: « لا إله إلا هو»، فإنه خبرٌ منه تعالى ذكره أنه لا رب للعالمين غيرُه, ولا يستوجبُ على العبادِ العبادةَ سواه, وأنّ كلّ ما سواه فهُم خَلقه, والواجبُ على جميعهم طاعته والانقيادُ لأمره، وتركُ عبادة ما سواه من الأنداد والآلهة، وهجْر الأوثان والأصنام. لأنّ جميع ذلك خلقُه، وعلى جميعهم الدينونة له بالوحدانية والألوهة, ولا تَنبغي الألوهة إلا له,

Âyet-i kerime'de Allah'u Teâlâdan başka hiçbir ilâh olmadığı zikredilmektedir. Bunun anlamı 'Âlemlerin, Allah'tan başka hiçbir rabbi yoktur.' Kullarının, Allah'tan başka ibadet etmeye layık görecekleri hiçbir ilâh yoktur. Allah'u Teâlânın dışındaki tüm varlıklar, onun yarattıklarıdır. Bu itibarla bunların hepsinin Allah'a itaat etmeleri, emrine boyun eğmeleri, onun dışındaki ilâh, put ve tağutlara ibadet etmeyi bırakmaları gerekir. Çünkü bunların hepsi Allah'ın yarattıklarıdır. Bu itibarla Allah'ın ilahlığını kabul etmek ve onun "bir" oluşunu ikrar etmek zorundadırlar. Ayrıca dünyada, içinde bulundukları bütün nimetler ve âhirette erişecekleri bütün mükâfatlar, Allah'a ortak koşulan putlara ait değil sadece Allah'a aittir.

8 Süneni Tirmizi, Hadis sahihtir.

9 İmam Ahmed tarafından rivayet edildi – Buhari ve Müslimin şartlarına göre sahihtir.

Diğer yandan Allah'a ortak koşulan şeyler, dünyada da âhirette de ne herhangi bir zarar verme gücüne sahiptirler ne de fayda sağlamaya. O halde bütün yaratılmışlar, Allah'tan başka ilâh olmadığını kabul etmeli ve onun emir ve yasaklarına boyun eğmelidirler' demektir."

Kur'ân, Sünnet, sahabenin ve onlara uyanların dedikleri bu manalar ile doludur. Yani ***Lâ ilâhe illallah***'ın sadece ve bir tek Allah'a ibadet etmek anlamına gelmesi. İbadet edilmeye lâyık olan sadece Allah'tır. Bu durumda hiç kimse bu konuda cahil olduğunu iddia edemeyeceği gibi, cehaletinden ve dalalete sapmasından dolayı kıyamet günü Allah'a şirk koşmasından ötürü hiçbir şekilde özürlü sayılamaz.

Ebu Muhammed el-Berbehari (V. 329H) dediki:

واعلم رحمك الله أن الدين إنما جاء من قبل الله تبارك وتعالى لم يوضع على عقول الرجال وآرائهم وعلمه عند الله وعند رسوله فلا تتبع شيئا بهواك فتمرق من الدين فتخرج من الإسلام فإنه لا حجة لك فقد بين رسول الله ﷺ لأمته السنة وأوضحها لأصحابه وهم الجماعة وهم السواد الأعظم والسواد الأعظم الحق وأهله فمن خالف أصحاب رسول الله ﷺ في شيء من أمر الدين فقد كفر.

Bil ki -Allah sana rahmet etsin!- şüphesiz din, Allah Tebâreke ve Tealadan gelendir. İnsanların akıl ve görüşlerine terk edilmiş bir şey değildir. (Dinin) İlmi, Allah (celle celaluhu) ve Resulu (sallallahu aleyhi ve sellem) katındadır. Hevandan (nefsinden) kaynaklanana uyma ki böylelikle dinden çıkar ve İslam'dan ayrılırsın (Allah katında) hüccetin de olmaz. Zira Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetine sünneti beyan etmiş ve Ashabına açıklamıştır.

Onlar (Ashab), Cemaattir ve Sevad'ul Azam (insanların çoğunluğu olan büyük topluluk; Hak üzere olan Cemaat)'tır. Sevad'ul Azam Hak'tır ve Ehli de (Hak üzeredir). Her kim Resulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Ashabı'na –dini meselelerden birşeyde- muhalefet ederse küfre düşer.

Amellerin en iyisi tevhid (yalnızca Allah'a ibadet etmek), en kötüsü ise şirktir (Allah'tan başkasına ibadet etmek).

İlk Rükün: Tâğûtu Tekfir/İnkar Etmek

Tağut, haddini/sınırlarını aşan anlamına gelir. İslami bağlamda ise tağut, Allah'ın dışında kendisine ibadet edilen, takip edilen veya itaat edilen anlamına gelir. Bu kendisine ibadet edilip fakat kendisine ibadet edilmekten beri olan ve bundan razı olmayan kişileri kapsamaz.

İbnu Vehb (V. 197H) dedi ki:

قال لي مالك: الطاغوت: ما يعبدون من دون الله

Bana (İmam) Malik dedi ki: tağut, Allah'ın dışında taptıkları şeydir. (İbn Ebi Hatim Tefsiri)

tağutların başı şeytan olan İblis'tir. Kendisi Allah'ın iki eliyle yarattığı Âdem'e *(aleyhisselam)* secde etmeyi reddederek itaat etmeyi kabul etmedi. Böylece cennetten kovuldu, aşağılandı ve lanetlendi. Bu yüzden Âdemoğullarından mümkün olduğu kadar çok kişiyi dalalete saptırıp küfür, şirk ve günaha saptıracağına yemin etti. Çoğunluk onun kötülüklere teşvik etmesine uyacak, ancak kıyamet gününde o (Şeytan) dalalete sürüklediği kişilerden beraatini ilan edip onlara hiçbir şekilde yardımcı olmayacak ve olamayacaktır.

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ (*) فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ (*) فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ (*) إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (*) قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ (*) قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ (*) قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ (*) وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ (*) قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (*) قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ (*) إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ (*) قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ (*) إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ.

Rabbin meleklere demişti ki: Ben muhakkak çamurdan bir insan yaratacağım. Onu tamamlayıp içine de ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal ona secdeye kapanın! Bütün melekler toptan secde ettiler. Yalnız İblis secde etmedi. O büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu. Allah: Ey İblis! İki elimle yarattığıma

secde etmekten seni meneden nedir? Böbürlendin mi yoksa yücelerden misin? dedi. İblis: Ben ondan hayırlıyım! Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi. Allah: Çık oradan (cennetten)! Sen artık kovulmuş birisin, ceza gününe kadar lânetim senin üzerindedir, buyurdu. İblis: Ey Rabbim! O halde tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver, dedi. Allah: Haydi, sen bilinen güne kadar mühlet verilenlerdensin, buyurdu. İblis: Senin mutlak kudretine andolsun ki, onlardan ihlasa erdirilmiş kulların bir yana, hepsini mutlaka azdıracağım, dedi. (Sad, 71-82)

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

Onların durumu tıpkı şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana 'İnkâr et' der. İnsan inkâr edince de 'Ben senden uzağım, çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah`tan korkarım' der. (Haşr, 16)

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(Hesapları görülüp) iş bitirilince şeytan diyecek ki: Şüphesiz Allah size gerçek olanı vadetti, ben de size vadettim ama size yalancı çıktım. Zaten benim size karşı bir gücüm yoktu. Ben, sadece sizi (inkâra) çağırdım, siz de benim davetime hemen koştunuz. O halde beni yermeyin, kendinizi yerin. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz! Kuşkusuz daha önce ben, beni (Allah`a) ortak koşmanızı reddettim.' Şüphesiz zalimler için elem verici bir azap vardır. (İbrahim, 22)

tağutun günümüzde şahit olduğumuz bazı misalleri şunlardır:

* Kişinin kendisine Allah dışında herhangi bir şekilde ibadet edilmesi veya ibadet edilmesinden hoşlanması. Yüce Allah diyor ki:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

Ey Âdemoğulları! Size 'Şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır' demedim mi? (Yasin, 60)

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

Onlardan her kim 'İlah o değil, benim!' derse biz onu cehennemle cezalandırırız. İşte biz, zalimlere böyle ceza veririz! (Enbiya, 29)

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

Andolsun ki biz, 'Allah`a kulluk edin ve tağuttan sakının' diye (emretmeleri için) her ümmete bir Peygamber gönderdik... (Nahl, 36)

* Allah'ın hükmünü değiştirenler: Fetva vererek zina etmenin helal olduğunu söyleyen veya şirk koşan kişinin Müslüman olduğunu söyleyenler gibi. Yüce Allah diyor ki:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? tağutu inkâr etmeleri kendilerine emrolunduğu halde tağutun önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Hâlbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor. (Nisa, 60)

* Halk arasında şeriata uymayan insanlar tarafından uydurulan yasalarla hükmeden kişiler. Cumhurbaşkanları, başbakanlar, milletvekilleri, siyasi liderler ve demokrasi, laiklik, komunizm gibi herhangi şeriat dışı yasama organına katılım sağlayan kişiler. Yüce Allah diyor ki:

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir. (Maide, 44)

* İnsanlar ona gayb hakkında sorular sorsun diye gayb (gözle görünmeyen) ilmine sahip olduğunu iddia edenler.

Yüce Allah diyor ki:

قُلْ لا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ الْغَيْبَ إِلاّ اللَّهُ

De ki: Göklerde ve yerde Allah'tan başka kimse gaybı bilmez. (Neml, 65)

* İnsanların kendilerine ancak Allah'ın sağladığı yarar veya zararı sağlayacağını düşündükleri kimseler. Onlardan yarar sağlamasını isterler veya zarardan ona sığınırlar. Buna karşın o kişi bunu reddedip inkâr etmez. Veya sığınılıp yardım istenilen kabirlerde olan ölmüş kişiler de bu kapsamdadır. Yüce Allah diyor ki:

يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ

O, Allah'ı bırakıp kendisine ne faydası ne de zararı dokunacak olan şeylere yalvarır. Bu, (haktan) büsbütün uzak olan sapıklığın ta kendisidir. (Hac, 12)

* Milliyetçilik: İnsanların Allah için değil de sahip oldukları uyruğa göre milliyetçilik yaparak sevip nefret etmesi, müttefiklik ve düşmanlık göstermesi. Bu durumda onların sahip olduğu milliyet onlar için ibadet ettikleri bir tağut olmuştur. Bu insanın kâfir olan insanları kendi uyruğundan oldukları için Müslümanlara tercih ettiği zamandır, onlara yardım eder ve onların başka uyruklu Müslümanlardan daha iyi olduklarını iddia eder. Oysa yüce Allah diyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar (birbirinin tarafını tutarlar). İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez. (Maide, 51)

* Hevalar ve arzular. Cahil insanlar şöyle der: *"Ben bunu yaparsam iyi bir insan olacağıma ve Allah'ın beni cezalandırmayacağını hissediyorum"* Bunu derken insanı İslam'dan çıkaran şeyleri yapıp inanıyor. Böylece kendi hevalarını ve

arzularını *ilah* edinmiş olur, çünkü onlara inanıp İslami metinleri bırakmıştır. Aynı şekilde kendi hevasına uyarak şeriat kanunlarının onun için bağlayıcı olmadığını düşündüğü zaman da kendi hevasına tapan bir kâfir olur. Yüce Allah diyor ki:

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا

Kendi duygularını/hevasını kendisine ilah edinen kimseyi gördün mü? (Furkan, 43)

Tağutu tekfir etmenin detaylı anlamı şu ayetlerde geçmektedir:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ

İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: Biz sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir. (Mumtehine, 4)

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

Böyledir. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. O'nun dışındaki taptıkları ise bâtılın ta kendisidir. Gerçek şu ki Allah, evet O, uludur, büyüktür. (Hac, 62)

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيرًا

Allah'ı bırakıp kendilerine ne fayda ne de zarar verebilen şeylere kulluk ediyorlar. İnkârcı da Rabbine karşı uğraşıp durmaktadır. (Furkan, 55)

Bunun için yapılması gereken:

1. Tağuta ibadeti terk etmek

2. Tağutun ibadete layık olduğunu reddetmek, çünkü onlar batıldır.

3. Tağuta yapılan ibadetin batıl olduğuna inanarak reddetmek ve tağuttan hiçbir fayda veya yarar gelmediğini ikrar etmek.

4. Tağuta ibadet edenlerin Müslüman olmadığına itikad ederek onları tekfir etmek.

5. O insanlardan ve ibadet ettiklerinden nefret etmek ve beri olmak

6. Onlara karşı düşman olmak

Şirk koşan insanın yüzüne karşı müşrik veya kafir demek, ameli veya sözlü olarak düşmanlığı ve nefreti belli etme meselesi ise şeriatın kanunlarına göre maslahat (yararlar) ve mefsedete (zararlar) bağlıdır.

Bu, bir insanın Muvahhid (Allah'ı ibadette birleyen, sadece Allah'a ibadet eden) olmasına tağuta ibadet etmeyi terk etmesi, ona ibadeti reddetmesi, onun hiçbir yarar veya zarar getirmeyeceğini bilmesi[10], Allah'tan başkasına ibadet eden kişilerin müşrik olup Müslüman olmadığını bilip müşriklerden nefret etmesi yeterlidir.

Bu bahsedilen rükünleri burada yazdığı gibi yerine getirmeyen bir insan tağutu tekfir etmiş olmaz, dolayısıyla kendisi Müslüman değildir yani bir müşriktir.

Tağutu tekfir etmeyi öğrenmenin en iyi yolu Allah hakkında ilim öğrenmek, O'na iman etmek, O'na ibadet etmek, Allah'ın isim ve sıfatlarını bilip bunları ondan başka hiç kimseye tahsis etmemek.

Müşrikleri Tekfir Etmek

Allah kullarını, rablerini ve onun tevhidini anlayacakları fıtrat[11] (doğal eğilim) üzere yaratmıştır. Yüce Allah diyor ki:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ (*) أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّن بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ

Kıyamet gününde 'Biz bundan habersizdik' demeyesiniz diye Rabbin Âdemoğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da) Evet (buna) şahit olduk, dediler. Yahut 'Daha önce babalarımız Allah'a ortak koştu, biz de onlardan sonra gelen bir nesildik (onların izinden gittik). Bâtıl işleyenlerin yüzünden bizi helâk edecek misin? dememeniz için (böyle yaptık). (Araf, 172-173)

10 Doğal olarak tağut'a ibadet edip bu hal üzere ölen bir kişi cehenneme ebedi olarak girmenin zararını ve acısını yaşayacak. Burada kastedilen olay, tapılan tağutun ona bu dünyada bir yarar veya zarar sağlamayacağıdır. Hiç şüphesiz her türlü yarar ve zarar Allah'ın takdiridir.

11 Bu, yalnızca Kur'ân ve Sünnet'ten aktarılan metinlerden bilinebilen isim ve sıfatları kapsamaz. O konu, isim ve sıfat tevhidi bölümümüzde zikredilecek.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَعْلَمُونَ

(Resulüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler. (Rum, 30)

Fıtratından ötürü her şahıs şirkin ne kadar çirkin olduğunu ve sadece Allah'ın ibadete layık olduğunu anlayabilir. Bundan ötürü her şahıs Allah'tan başkasına ibadet edenin tek ilaha ibadet eden bir Müslüman olmadığını bilir. Şeytanın insanlar üzerindeki tesirine ve vesveselerine kulak asmamış birine sorsan Allah'tan başkasına ibadet eden kişi muvahhid olabilir mi diye, o kesinlikle "Hayır" diyecektir. Dolayısı ile kim muvahhid değilse "Müşrik" olmaktan kurtulamaz. Bundan öte eğer Lâ ilâhe illallah'ın ilk rüknünü oluşturan tağutu tekfir etmek ise, doğal olarak tağuta ibadet ederek şirk koşan bir insan bu rüknü yerine getirmediği gibi onun şehadeti geçersiz olur. Tıpkı namaz kılarken secde etmeyen bir insan gibi, o kişi de o rüknü yerine getirmediği için kıldığı bütün namaz geçersiz sayılır.

Buna ek olarak Arap dilinde bir insan Allah'tan başkasına ibadet ederek şirk eylemini gerçekleştirirse ona müşrik ismi verilir. Ancak bu dili ve dilin kurallarını anlamayan bir kişi şirk koşan kişiye müşrik demekten kaçınır. Bundan çıkardığımız da şudur: Kim müşrikleri tekfir etmekten kaçınırsa (şirk koşan kişinin Müslüman olmadığını demekten kaçınmak) fıtrata, delillere, dil kurallarına ve mantığa aykırı davranmış olur. Yüce Allah ona tek olarak ibadet etmenin başka ilahlar edinerek ibadet etmekle aynı olmadığını şu misalleri vererek açıklığa kavuşturdu:

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler. (Zümer, 29)

Taberi (V. 310H) bu ayeti tefsir ederken söyle dedi:

يَقُول تَعَالَى ذِكْره : مَثَّلَ اللَّه مَثَلًا لِلْكَافِرِ بِاَللَّهِ الَّذِي يَعْبُد آلِهَة شَتَّى , وَيُطِيع جَمَاعَة مِنْ الشَّيَاطِين , وَالْمُؤْمِن الَّذِي لَا يَعْبُد إِلَّا اللَّه الْوَاحِد

Zikri yüce olan şöyle dedi: Allah farklı ilahlara tapıp bir grup şeytanlara itaat edip kâfir olan birinin ve iman edip Allah'tan başka kimseye ibadet etmeyen birinin misalini verdi.

حَدَّثَنَا بِشْر , قَالَ : ثنا يَزِيد , قَالَ : ثنا سَعِيد , عَنْ قَتَادَة , قَوْله} : ضَرَبَ اللَّه مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاء مُتَشَاكِسُونَ { قَالَ : هَذَا الْمُشْرِك تَتَنَازَعهُ الشَّيَاطِين , لَا يُقِرّ بِهِ بَعْضهمْ لِبَعْضٍ « وَرَجُلًا سَالِمًا لِرَجُلٍ « قَالَ : هُوَ الْمُؤْمِن أَخْلَصَ الدَّعْوَة وَالْعِبَادَة

Bişr bize rivayet edip şöyle dedi: Yezid bize şöyle rivayet etti: Said bize Katade'den bu kelimeler hakkında şöyle rivayet etti: **"Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir.."** ayeti hakkında şunu dedi: "Bu içtenlikle dua edip Allah'a ibadet eden mümindir." (Taberi tefsiri)

Müşrik olan kişinin yüzüne karşı Müslüman olmadığını söyleme meselesi ise onu tekfir etmiş olabilmek için şart değildir, ancak buna itikad edip şirk ve küfre giren herkesin İslam dairesini terk ettiğini bilmesi ve inanması şarttır. Yüce Allah açıklıkla ona ortak koşanların küfür üzere olduğunu şu sözleriyle bize bildirdi:

وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ

Allah'ın yolundan saptırmak için O'na eşler koşar. (Ey Muhammed!) De ki: Küfrünle biraz eğlenedur; çünkü sen, muhakkak cehennem ehlindensin! (Zümer, 8)

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

Her kim Allah ile birlikte diğer bir tanrıya taparsa -ki bu hususla ilgili hiçbir delili yoktur- o kimsenin hesabı ancak Rabbinin nezdindedir. Şurası muhakkak ki kâfirler iflah olmaz. (Müminun, 117)

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kim şirk üzere ölürse cehenneme gireceğine şahitlik etti. Hâlbuki kimse kâfir olmadığı sürece ebedi olarak cehenneme girmeyecektir. Abdullah ibni Mesud *(radıyallahu anh)* böyle dedi:

قالَ: النبيُّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ كَلِمَةً وقُلتُ أُخْرَى، قالَ النبيُّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: مَن مَاتَ وهْوَ يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ وقُلتُ أنَا: مَن مَاتَ وهْوَ لا يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ الجَنَّةَ.

Resulullah** (sallallahu aleyhi ve sellem) **birşey dedi, sonra ben başka birşey dedim. Resulullah** (sallallahu aleyhi ve sellem) **dedi ki: 'Kim Allah'a ortak koşarak ölürse cehenneme girecek' ve ben diyorum ki: 'Kim Allah'a ortak koşmayarak ölürse cennete girecek.' (Sahih-i Buhari)

Buna ek olarak Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* insanın dünyadaki hükmünü bile Allah'tan başkasına ibadet etmediği için İslam olarak verir.[12] Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

مَن قالَ: لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَفَرَ بما يُعْبَدُ مِن دُونِ اللهِ، حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ علَى اللَّهِ. وفي رواية: مَن وَحَّدَ اللَّهَ... ثُمَّ ذَكَرَ، بمِثْلِهِ.

Kim 'Lâ ilâhe illallah' der ve Allah'ın dışında ibadet edilenleri reddederse onun malı ve kanı haram olur ve onun hesabı Allah'a aittir. Başka bir rivayette 'Kim Allah'ı birlerse (ibadette)" kısmını geçip aynısı söylenmiştir. (Sahih-i Müslim)

Böylece dünyadaki İslam hükmü, La ilahe illallah diye şehadet getirip Allah'tan başkasına ibadet etmeyerek reddeden kişiler için geçerlidir. Ancak Allah'tan başkasına ibadet ederse veya bundan farklı bir dinden çıkaran unsur gösterirse İslam hükmü bu şartı yerine getirmediği için ondan kaldırılır. Böylece müşrikleri tekfir etme konusu hak ehli için gayet basit ve açık bir meseledir, çünkü bu konuya cevap Kur'ân ve Sünnette açıkça geçmektedir.

El-Berbehari (V. 329H) şöyle dedi:

ولا يخرج أحد من أهل القبلة من الإسلام حتى يرد آية من كتاب الله تعالى أو يرد شيئا من آثار رسول الله ﷺ أو يصلي لغير الله أو يذبح لغير الله وإذا فعل شيئا من ذلك فقد وجب عليك أن تخرجه من الإسلام

12 Burada kasıt insanın dışına vurup da ondan görülen şeylerdir. Şirk koşup küfre girip bunu kendine gizlerken İslami alametleri dışa vurursa o bir münafık olur ve dünyada hâlâ ona İslam hükmü verilir.

Kıble ehlinden hiç kimse İslam'dan çıkarılmaz ta ki o Allah'ın kitabından bir ayet yalanlayana, Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) bir rivayetini reddedene, Allah'tan başkasına tapana veya Allah'tan başkasına kurban kesene kadar. Eğer bunlardan birini yaparsa onu İslam'dan çıkmış kabul etmek vacip olur. (Şerhus Sunne)

Cehaleti Özür/Mazeret Olarak Görmek ve Müşrikleri Müslüman Olarak Görenler

Allah hiçbir insana cehaletinden dolayı özür vermemiştir, aynı şekilde Peygamberi de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu yapmamıştır. Dolayısı ile Müslümanın üzerine düşen şirk koşanları mazur görmeyip onları tekfir etmektir. Yüce Allah diyor ki:

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ

Ve eğer müşriklerden biri senden eman dilerse Allah'ın kelâmını işitip dinleyinceye kadar ona eman ver, sonra (Müslüman olmazsa) onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır. İşte bu (müsamaha), onların, bilmeyen bir kavim olmalarından dolayıdır. (Tevbe, 6)

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ

Apaçık delil kendilerine gelinceye kadar ehl-i kitaptan ve müşriklerden inkârcılar (küfürden) ayrılacak değillerdi. (Beyyine, 1)

Her iki ayette de yüce Allah kendisine şirk koşan kişilere onlara herhangi bir delil gelmeden müşrik ismini veriyor, bir kişiye Kur'ân veya Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ulaşmış olmasa bile özürlü sayılmazken nasıl olur da bir insan Kur'ân okurken, hadisleri okurken ve Müslümanların arasında yaşarken özürlü sayılabilir? Allah daha henüz yazı kendilerine ulaşmamış kişileri bile mazeretli görmediği halde… Bunun için Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebu Hureyre'nin *(radıyallahu anhu)* rivayet ettiği bir hadiste şöyle diyor:

والذي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بيَدِهِ، لا يَسْمَعُ بي أحَدٌ مِن هذِه الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ، ولا نَصْرانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ ولَمْ يُؤْمِنْ بالَّذِي أُرْسِلْتُ به، إلَّا كانَ مِن أصْحابِ النَّارِ.

Muhammed'in nefsi elinde olana yemin ederim ki bu ümmetten hiç kimse yoktur ki –*ister Hristiyan ister Yahudi olsun–* ***beni duysun ve sonra da bana gönderilene iman etmeden ölsün de cehennem ashabından olmasın.*** *(Sahih-i Müslim)*

Buna göre Yahudi, Hristiyan, Mecusi, Budist, Ateist veya bütün başka dinlere, itikadlara mensup olan kişiler Allah'ın elçisinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* duyar ve Allah'ın tevhidi ve Muhammed'in risaleti *(sallallahu alehyi ve sellem)* üzere ölmez ise cehennem ateşine girer. Durum böyle ise bir insanın tevhidini şirk koşarak bozduktan sonra Müslüman olduğunu iddia etmek ne kadar da cahilce olur? Hâlbuki saydığımız gruplar tıpkı bu sebepten dolayı kâfir olup cehenneme gireceklerdir. Buna ilaveten bir insan düşünün ki namaz kılıyor ancak namazın içinde secde etmesi gerektiğini bilmediği için bunu yerine getirmiyor, bu durumda gerçekten bilmese bile namazı geçersiz olur. Aynı şekilde tevhid de böyledir. Şirklerin türlerinden sadece birini bilmeyip onu yapsa, bunu bilmediğinden ve cahil olduğundan dolayı özürlü sayılmaz ve onun Lâ ilâhe illallah şehadeti bozulur geçerli olmaz ta ki gerekli ilmi öğrenip inancını düzeltip yaptığı şirkten tövbe edinceye kadar…

Allah'ı ve O'nun tevhidini öğrenmek farzı-ayn (her bireyin üzerine farz) olduğundan bu böyledir, aklı yerinde olan kimse bu farzdan müstesna değildir.

Kim şirkten tövbe etmeden, şirkten ve ehlinden beraatını ilan etmeden ölürse yüce Allah'ın vaadine göre ebedi olarak cehennem ateşine girecektir ki O, vaadinden asla geri dönmez. Yüce Allah dedi ki:

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

Biliniz ki kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zalimler için yardımcılar yoktur. (Maide, 72)

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; ondan başka günahları dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa büsbütün sapıtmıştır. (Nisa, 116)

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği sahih bir hadiste şöyle buyurmaktadır:

فيُنادي منادٍ : ألا تتَّبعُ كلُّ أمَّةٍ ما كانت تعبُدُ ، فيُتَّبعُ الشَّياطينُ ، والصَّليبُ وأولياؤُهم إلى جهنَّمَ ، وبَقينا أيُّها المؤمنون ، فيأتينا ربُّنا فيقولُ : على ما هؤلاء ؟ فنقولُ : نحن عبادُ اللهِ المؤمنون آمنَّا بربِّنا ، ولم نُشرِكْ به شيئًا وهو ربُّنا – تبارك وتعالَى – وهو يأتينا ، وهو يُثبِّتُنا ، وهذا مقامُنا حتَّى يأتيَنا ربُّنا ، فيقولُ : أنا ربُّكم فانطلِقوا .

(Kıyamet gününde) çağrıcı 'Şüphesiz her ümmet kime ibadet ettiyse (dünyada) onu takip edecek' diye çağırır. Böylece şeytanlar, haç ve onun dostları takip edilip cehenneme atılır. Biz kalacağız, ey iman edenler. Bunun üzerine Rabbiniz gelip şöyle diyecek 'Bunlar ne üzere?' Biz diyeceğiz ki 'Biz Allah'a iman eden kullarız. Biz rabbimize iman ettik ve ona şirk koşmadık, o bizim Rabbimizdir Tebarake ve Teala. O bize gelir, bizi sabit kılar ve o bize gelene kadar yerimiz budur' Bunun üzerine o der ki: 'Ben sizin Rabbinizim, öyleyse devam edin.'[13]

Kim, kendisine Kur'ân ulaşmasına rağmen şirk üzere ölürse, o cehenneme girecektir. Bu ahiretteki cezasıyla ilgilidir. Ancak dünyada o müşrik muamelesi görür ister ona Kur'ân ulaşsın ister ulaşmasın, çünkü o sadece Allah'a değil de Allah'tan başkasına da ibadet etmektedir.

Yüce Allah buyuruyor ki:

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ ۗ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ

O, bir gurubu doğru yola iletti, bir guruba da sapıklık müstahak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar. (Araf, 30)

13 İbni Huzeyme, Kitabut-Tevhid. Sahih bir senet ile.

Taberi (V. 310H) bu ayet ile ilgili tefsirinde şöyle söylemiştir:

يَقُول تَعَالَى ذِكْره : إِنَّ الْفَرِيق الَّذِي حَقَّ عَلَيْهِمْ الضَّلَالَة إِنَّمَا ضَلُّوا عَنْ سَبِيل اللَّه وَجَارُوا عَنْ قَصْد الْمَحَجَّة , بِاتِّخَاذِهِمْ الشَّيَاطِين نُصَرَاء مِنْ دُون اللَّه وَظُهَرَاء , جَهْلًا مِنْهُمْ بِخَطَأِ مَا هُمْ عَلَيْهِ مِنْ ذَلِكَ ; بَلْ فَعَلُوا ذَلِكَ وَهُمْ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ عَلَى هُدًى وَحَقّ , وَأَنَّ الصَّوَاب مَا أَتَوْهُ وَرَكِبُوا . وَهَذَا مِنْ أَبْيَن الدَّلَالَة عَلَى خَطَأ قَوْل مَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّه لَا يُعَذِّب أَحَدًا عَلَى مَعْصِيَة رَكِبَهَا أَوْ ضَلَالَة اِعْتَقَدَهَا إِلَّا أَنْ يَأْتِيهَا بَعْد عِلْم مِنْهُ بِصَوَابِ وَجْهِهَا فَيَرْكَبهَا عِنَادًا مِنْهُ لِرَبِّهِ فِيهَا

Zikri yüce olan diyor ki: Dalaleti hak eden taife şeytanları dost ve yardımcı edindikleri için doğru yoldan saptılar. Cehaletlerinden ötürü böyle bir hataya düştüler. Bunu yaparken yaptıklarının hidayet ve doğru olduğunu düşünerek, amellerinin karşılığında sevap alacaklarını sandıklarından böyle bir işle geldiler. Bu durumda Allah'ın bir insanı dalalet üzere yaptığı yanlışları cehaletten ve bilgisizlikten yaptığı için cezalandırmayacağını, sadece ilim geldikten sonra yüz çevirerek inadından dolayı cezalandırılacağını zannettiler… (Taberi tefsiri)

Aynı anlamı şu ayetten de çıkarabiliriz:

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا (*) الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا

De ki: Size, (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar;) iyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir. (Kehf, 103-104)

Taberi bu ayet ile ilgili tefsirinde şöyle söylemiştir:

وَهَذَا مِنْ أَدِلَّة الدَّلَائِل عَلَى خَطَأ قَوْل مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ لَا يَكْفُر بِاَللَّهِ أَحَد إِلَّا مِنْ حَيْثُ يَقْصِد إِلَى الْكُفْر بَعْد الْعِلْم بِوَحْدَانِيَّتِهِ , وَذَلِكَ أَنَّ اللَّه تَعَالَى ذِكْرُهُ أَخْبَرَ عَنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ وَصَفَ صِفَتهمْ فِي هَذِهِ الْآيَة , أَنَّ سَعْيهمْ الَّذِي سَعَوْا فِي الدُّنْيَا ذَهَبَ ضَلَالًا , وَقَدْ كَانُوا يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُحْسِنُونَ فِي صُنْعهمْ ذَلِكَ , وَأَخْبَرَ عَنْهُمْ أَنَّهُمْ هُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ

رَبّهمْ . وَلَوْ كَانَ الْقَوْل كَمَا قَالَ الَّذِي زَعَمُوا أَنَّهُ لَا يَكْفُر بِاَللَّهِ أَحَد إِلَّا مِنْ حَيْثُ يَعْلَم , لَوَجَبَ أَنْ يَكُون هَؤُلَاءِ الْقَوْم فِي عَمَلهمْ الَّذِي أَخْبَرَ اَللَّه عَنْهُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَحْسَبُونَ فِيهِ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعه , كَانُوا مُثَابِينَ مَأْجُورِينَ عَلَيْهَا , وَلَكِنَّ الْقَوْل بِخِلَافِ مَا قَالُوا , فَأَخْبَرَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ عَنْهُمْ أَنَّهُمْ بِاَللَّهِ كَفَرَة , وَأَنَّ أَعْمَالهمْ حَابِطَة .

Bu (ayetler) 'Vahdaniyet ile ilgili ilim gelmeden önce kimse küfre giremez' diyenlere karşı en açık delillerdendir. Çünkü yüce Allah o kişileri bu ayette vasfetmiştir. Onların dünyada yaptığı ameller boşa gitmiştir, hâlbuki onlar amelleriyle doğru yol üzere olduklarını düşünüyorlardı. Bize o insanların rablerinin ayetlerine karşı küfre girdikleri hakkında bilgi verdi. Eğer ancak ilim geldikten sonra insan kâfir olsaydı o zaman bu ayette bahsi geçen kişiler amellerinden ötürü sevap alarak karşılık almaları gerekirdi. Ancak durum dediklerinin aksinedir. Böylece o -yüceler yücesi- onların Allah'a inanmayan kâfir olduklarını ve amellerinin boşa gittiğine dair bize haber verdi. (Taberi Tefsiri)

Dolayısıyla şirk koşan müşrikleri cehaletlerinden dolayı mazeretli görerek -veya herhangi başka bir sebepten dolayı özür vererek- Müslüman olarak görenler, işte onlar kendileri Müslüman değildir. Çünkü;

** Onun Lâ ilâhe illallah şehadeti ilk şart olan ilmin gerçekleşmediğinden dolayı geçersiz olmuştur. Şehadet getirdiği şeyin anlamını bilmeli, gerekliliklerini ve onu bozan unsurları anlamalı. Şirk koşan bir insanın Müslüman olamayacağını bilemeyen bir kişi ise gerçekte manası Allah'tan başka ibadete layık olmayıp ondan başkasına ibadet edilemeyeceği anlamına gelen Lâ ilâhe illallah'ı anlamamıştır. Buna karşın onun anlayışına göre insan tağut'u tekfir etmeden Müslüman olabiliyor. Hâlbuki yüce Allah böyle diyor:*

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ

tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. (Ey Muhammed!) Dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele! (Zümer, 17)

* O, Lâ ilâhe illallah'ın geçerliliği için gerekli ve ilk rükün olan tağut'u tekfir/inkâr etmeyi yerine getirmedi. Çünkü La ilahe bölümü tağut'u tekfir etmeyi içinde barındırır, böylece tağut'a ibadet edenin Müslüman olmadığı bilinmelidir. Bunun için delil yüce Allah'ın şu kelimeleridir:

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (*) لا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (*) وَلا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (*) وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ (*) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (*) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

(Resulüm!) De ki: Ey kâfirler! Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmam. Siz de benim taptığıma tapmıyorsunuz. Ben de sizin taptıklarınıza asla tapacak değilim. Evet, siz de benim taptığıma tapıyor değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim de banadır. (Kâfirun, 1-6)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu sure hakkında şöyle dedi:

فإنَّها براءةٌ مِن الشِّركِ

Bu hiç şüphesiz şirkten bir beraattır. (Sahih-i ibni Hibban)

Böylece biz şirkten beri olmak ve tağutu reddetmek için şunların gerekli olduğunu öğreniyoruz:

1. İbadet edilenden beri olmak

لا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmam.

2. İbadetin kendisinden beri olmak

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

Sizin dininiz size, benim dinim de banadır.

Ve şüphesiz din ibadettir.

3. İbadet edenlerden beri olmak

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

De ki: Ey kâfirler!

* Onları Müslüman olarak görerek müşriklere apaçık genel bir vela (ittifak, sadakat, sevgi) göstermiş –ki Müslüman olarak gördüğünüz kişilere vela göstermek vaciptir. Bu tip vela şekli ise insanı İslam dairesinden çıkaran bir küfürdür, çünkü yüce Allah böyle diyor:

وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. (Maide, 51)

* O (müşriği Müslüman olarak gören) Allah'ın küfürle vasıflandırdığı bir kişiyi küfürle vasıflandırmamıştır. Kim Kur'ân'ın bir ayetini bile inkâr ederse kâfir olur. Yüce Allah diyor ki:

بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ

Hayır (dönemeyeceksin)! Âyetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun. (Zümer, 59)

وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلاَّ الْكَافِرُونَ

Âyetlerimizi, ancak kâfirler inkâr eder. (Ankebut, 47)

Böylece tağut'u tekfir etmiş olabilmek için müşriği tekfir etmek senin için nasıl gerekli ise, aynı şekilde başka insanlar için de gereklidir tağut'u tekfir edebilmiş olması için... Bu demek oluyor ki kim müşrik birine Müslüman derse bu kişi tağut'u tekfir etmemiştir ve dolayısı ile Lâ ilâhe illallah'ın şartlarını yerine getirmemiştir, bu durumda da Müslüman olamaz.

İkinci Rükün: Allah'a İman Etmek

Allah'a iman etmek -lügat olarak- bir yaratıcıya ve işleri yürüten/düzenleyen birine vs. inanmak anlamına gelir. Bu tür inanç şu ayette zikredilmiştir:

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler. (Yusuf, 106)

Bu tarz inanç ancak Müslüman olabilmek için yeterli olmaz, buna karşın Müslümanın Allah'a lügat anlamına göre değil İslami şerîattaki anlamına göre iman etmesi gerekir. Allah'a iman etmeye tevhid (Allah'ın birliği) denilir. Bu inanç şu ayette zikredilmiştir:

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ

İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır. (En'am, 82)

Abdullah ibni Mesud *(radıyallahu anhu)* dediki:

لَمَّا نَزَلَتْ {الَّذِينَ آمَنُوا ولَمْ يَلْبِسُوا إيمَانَهُمْ بظُلْمٍ } [الأنعام: ٨٢] شَقَّ ذلكَ علَى المُسْلِمِينَ، فَقالوا: يا رَسولَ اللَّهِ، أَيُّنَا لا يَظْلِمُ نَفْسَهُ؟ قالَ: ليسَ ذلكَ إنَّما هو الشِّرْكُ أَلَمْ تَسْمَعُوا ما قالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وهو يَعِظُهُ {يَا بُنَيَّ لا تُشْرِكْ باللَّهِ إنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ{

*'**İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır...'** ayeti indirildiğinde Müslümanlara ağır geldi. Dediler ki: **'Ya Resulullah, aramızda kim kendi nefsine zulmetmiyor ki (günah işlemiyor ki)?'** Bunun üzerine şöyle dedi: **'Kastedilen o değil. Kastedilen şirktir. Siz Lokman'ın oğluna nasihat ederken dediğini duymadınız mı: 'Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür, demişti.'** (Sahih-i Buhari)*

İnsanların daha kolay anlamaları için tevhid üç kategoriye ayrılmıştır:

1. **Rububiyyet Tevhidi**, bu üstünlük tevhidi anlamına gelir. Bu tür tevhid kulların Allah'ın fiillerine iman etmesini barındırır.

2. **Uluhiyyet Tevhidi**, ibadet tevhidi anlamına gelir. Bu tür tevhid kulların Allah'a yaptıkları ibadeti barındırır.

3. **İsim ve Sıfat Tevhidi**, Allah'ın isimleri ve sıfatları anlamına gelir. Bu tür tevhid Kur'ân ve Sünnette nakledilen Allah'ın isimlerini ve sıfatlarını (özellikleri) barındırır.

Muhammed ibnu Nasr el-Mervezi (V. 294H) imanı anlatırken şöyle dedi:

فأصله الإقرار بالقلب عن المعرفة، وهو الخضوع لله بالعبودية، والخضوع له بالربوبية، وكذلك خضوع اللسان بالإقرار بالإلهية بالإخلاص له من القلب، واللسان، أنه واحد لا شريك له،

Onun aslı ilime göre (Allah ve dini hakkında) ikrar (kabul) etmektir. Allah'ın ubudiyyetine (ibadetine) itaat ve rububiyyetine (Rabliğine) itaat etmektir.

Aynı şekilde dilin O'nun ilahlığını ikrar edererek itaat edip ona kalp ve lisanın onun tek ilah olup ortağı olmadığına içtenliği olması."[14]

İmam Ahmed ibnu Hanbel (V. 241H) şöyle dedi:

نعبد الله بصفاته كما وصف به نفسه قد أجمل الصفة لنفسه ولا نتعدى القرآن والحديث فنقول كما قال ونصفه كما وصف نفسه ولا نتعدى ذلك نؤمن بالقرآن كله محكمه ومتشابهه ولا نزيل عنه تعالى ذكره صفة من صفاته

Biz Allah'a kendini nasıl vasıflandırdıysa öyle ibadet ederiz. Kendisi hiç şüphesiz en güzel şekilde vasfetti (tanıttı). Bu konuda ne Kur'ân ne de hadislerin önüne geçeriz, onların dediğini deriz ve vasfettiği gibi vasfederiz ve bunun ötesine geçmeyiz. Kur'ân'a tümüyle iman ederiz hem muhkemi hem müteşabihi ve böylelikle zikri yüce olandan hiçbir sıfatı inkâr etmeyiz" (İbnu Batta, El-İbanetul Kubra)

Ve İbnu Batta (V. 387 H) dedi ki:

وذلك أنَّ أصل الإيمان بالله الذي يجب على الخلق اعتقاده في إثبات الإيمان به ثلاثة أشياء: أحدها: أن يعتقد العبد ربانيته ليكون بذلك مبايناً لمذهب أهل التعطيل الذين لا يثبتون صانعاً. والثاني: أن يعتقد وحدانيته ليكون مبايناً بذلك مذاهب أهل الشرك الذين أقروا بالصانع وأشركوا معه في العبادة غيره. والثالث: أن يعتقده موصوفاً بالصفات التي لا يجوز إلا أن يكون موصوفاً بها من العلم والقدرة والحكمة وسائر ما وصف به نفسه في كتابه. إذ قد علمنا أنَّ كثيراً ممن يقر به ويوحده بالقول المطلق قد يلحد في صفاته فيكون إلحاده في صفاته قادحاً في توحيده. ولأنَّا نجد الله تعالى قد خاطب عباده بدعائهم إلى اعتقاد كل واحدة من هذه الثلاث والإيمان بها.

"Bu böyledir, çünkü insanların üzerine farz olan Allah'a iman etmenin aslı üçtür. Birincisi: Kulun O'nun rububiyyetine inanarak böylece bir Rabbe inanmayan Ta'til ehlinden beri olması. İkincisi: O'nun birliğine iman etmesi. Böyle yaparaktan bir yaratana inanmalarına rağmen şirk koşanların mezheblerinden beri olması.

14 El-Mervezi, Tazimu Kadri's Salah, 2/702.

Üçüncüsü: İlim, kudret, hikmet ve bunun gibi kendini vasfettiği şekildeki sıfatların sadece Allah'ın vasfedileceğine iman etmesi. Çünkü biz biliyoruz ki kendini Tevhid ile vasfeden kişilerin çoğu onun sıfatlarında inkara düşüp böylece Tevhidlerinde ihlale uğradılar. Ayrıca çünkü yüce Allah ancak bu üç kategoriye inanan kullarını iman edenler olarak isimlendirmiştir" (El İbane an Şeriat el Fırka en Naciye)

Böylece bir şahıs bu üç tevhid şeklini Allah'a ortak koşmayarak yerine getirmeden Müslüman olamaz. Veya onlara Kur'ân ve Sünnete göre selefin inandığı şekile aykırı bir şekilde inanamaz. Hiç şüphesiz yüce Allah Tevhidin üç şeklini şu sözlerinde toparlamıştır:

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

"(O) göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin Rabbidir. Şu halde O`na kulluk et; O`na kulluk etmek için sabırlı ve metânetli ol. O`nun bir adaşı (benzeri) olduğunu biliyor musun?" (Meryem, 65)

Taberi (V. 310 H) bu ayeti şöyle tefsir etmiştir:

حَدَّثَنَا بِشْرٌ ، قَالَ : ثَنَا يَزِيدُ ، قَالَ : ثَنَا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، قَوْلُهُ (هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا) لَا سَمِيَّ لِلَّهِ وَلَا عَدْلَ لَهُ ، كُلُّ خَلْقِهِ يُقِرُّ لَهُ ، وَيَعْتَرِفُ أَنَّهُ خَالِقُهُ ، وَيَعْرِفُ ذَلِكَ ، ثُمَّ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ .)

"Bişr bize rivayet edip dedi ki: Yezid bize rivayet edip dedi ki: Said bize Katada'dan böyle rivayet etti: **"O`nun bir adaşı (benzeri) olduğunu biliyor musun?"** (Dedi ki:) *Allah'ın hiç bir benzeri ve adaşı yoktur. Onun kulları onu kabul eder ve onun yaratıcı olduğunu anlayıp bilir.' Sonra bu ayeti okudu:* **"Andolsun onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette "Allah" derler."** (Zuhruf, 87)." (Taberi tefsiri)

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gönderildiği kavim (Kureyş'in kâfirleri) Allah'a inanırlardı ancak onun sadece Rububiyyeti ile sınırlı kalırdı inançları. Böylece Allah'ın yaratıcı ve işleri düzenleyen olarak kabul edip ona karşı birtakım ibadetler yerine getirirlerdi. Onun dışında dua ederek ve onları şefaatçi olarak ibadet ettikleri putlara gelirsek, Allah onların sözde "imanını" reddetti ve onları uyarmak için Peygamberini *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gönderdi. Yüce Allah şöyle diyor:

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (*) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (*) قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (*) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (*) قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (*) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ

(Resulüm!) De ki: Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım) bu dünya ve onda bulunanlar kime aittir? "Allah'a aittir" diyecekler. Öyle ise siz hiç düşünüp taşınmaz mısınız? de! Yedi kat göklerin Rabbi, azametli Arş'ın Rabbi kimdir? diye sor. «(Bunlar da) Allah'ındır» diyecekler. Şu hâlde siz Allah'tan korkmaz mısınız? de. Eğer biliyorsanız (söyleyin), her şeyin melekûtu (mülkiyeti ve yönetimi) kendisinin elinde olan, kendisi her şeyi koruyup kollayan, fakat kendisi korunmayan (buna muhtaç olmayan) kimdir? diye sor. "(Bunların hepsi) Allah'ındır» diyecekler. Öyle ise nasıl olup da büyüye kapılıyorsunuz? de! (Müminun, 84-89)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

Andolsun ki onlara "Gökten su indirip onunla ölümünün ardından yeryüzünü canlandıran kimdir?" diye sorsan mutlaka "Allah" derler. De ki: (Öyleyse) hamd da Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu (söyledikleri üzerinde) düşünmezler. (Ankebut, 63)

Böylece insan gece gündüz Allah'a iman ettiğini iddia etse ve ona ibadet etse, ancak onun imanı, şeriata göre tevhidin üç türünü de yerine getirmemiş olsa onun imanı geçersiz olur ve Allah tarafından kabul edilmez.

Rububiyyet Tevhidi (Üstünlük Tevhidi)

Rububiyyet Tevhidi Allah'ın yaratıcı, Rab, düzenleyici olduğuna iman edip fiillerinde birlemektir. Şirk koşan insanların çoğu tevhidin bu kısmına inanır fakat bu onları Allah'ın azabından korumaz. Çünkü onlar ibadette Allah'a ortak koşarlar. Kureyş kâfirlerinin durumu bundan farklı değildi. Rububiyyet tevhidinin anlatımını bu ayetlerde bulabiliriz. Yüce Allah diyor ki:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ

(Resulüm!) De ki: Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? Ya da kulaklara ve gözlere kim mâlik (ve hâkim) bulunuyor? Ölüden diriyi kim çıkarıyor, diriden ölüyü kim çıkarıyor? (Her türlü) işi kim idare ediyor? "Allah" diyecekler. De ki: Öyle ise ondan sakınmıyor musunuz? (Yunus, 31)

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ

Görmekte olduğunuz gökleri direksiz olarak yükselten, sonra Arş'a istivâ eden, güneşi ve ayı emrine boyun eğdiren Allah'tır. (Bunların her biri) muayyen bir vakte kadar akıp gitmektedir. O, Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanmanız için her işi düzenleyip âyetleri açıklamaktadır. (Rad, 2)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ

Andolsun onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette "Allah" derler. O halde nasıl (Allah'a kulluktan) çeviriliyorlar? (Zuhruf, 87)

Bu Tevhid türünden dolayı Allah tek olarak ibadete müstehaktır ve onun dışında kimseye ibadet edilmez. O Rabbimiz ve yaratanımızdır, dolayısıyla ibadete tek layık O'dur.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Umulur ki böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz. (Bakara, 21)

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin, O her şeye vekildir (güvenilip dayanılacak tek varlık O'dur). (Enam, 102)

O yaratan, rızık veren, yarar ve zarar sağlayan, ayakta tutan, bilen, hayat veren, hayat alan, hüküm veren, affeden, cezalandıran, karar veren, koruyan, şifa veren, (elbise) giydiren, yediren, ifşa eden, gizleyen, şereflendiren, merhamet gösteren ve kullarının dualarına icabet edendir, dolayısıyla ibadet edilmeyi tek olarak Allah hak eder. Doğal olarak bunların hiçbirini yapamayan ve Allah'ın dışında hiçbir şekilde ortaklıkları olmayıp da ona yardım edemeyen kimseler en ufak bir ibadete bile hak sahibi değillerdir. Bu zikrettiğimiz şeylerin hepsi Allah'ın kendi zatına has olan fiillerindendir ve O yüce şan sahibi ibadete layık tektir ondan başka kimse ibadeti hak etmez. O yüce olan şöyle dedi:

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ

(Müşriklere) de ki: Allah'tan başka tanrı saydığınız şeyleri çağırın! Onlar ne göklerde ne de yerde zerre ağırlığınca bir şeye sahiptirler. Onların buralarda hiçbir ortaklığı yoktur, Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur. (Sebe, 22)

Rububiyyet Tevhidinde Şirk

Tevhidin bu kısmında insanların şirk koşmaları genellikle şöyle gerçekleşiyor:

* Yaratılanların Allah'tan başkası tarafından yaratıldığına inanmak.

* Allah'tan başkasının yarar sağlayıp zarar verebileceğine inanmak (insan gücünün yetmeyeceği şeyler) mesela kabirdeki bir ölünün yaşayan bir insana yarar veya zarar verdiğine inanmak, gökteki yıldızların herhangi bir şeyi yapabilmesine inanmak gibi.

* Allah'tan başkasının yasa yapmaya, kanun koymaya/helal ve haram belirlemeye hakkı olduğuna inanmak. Yasama ancak Allah'a ait bir hak olmakla beraber onun fiillerinden biridir. Böylece Allah'tan başkasının bu hakka sahip olduğuna inanmak apaçık bir şekilde Allah'a ortak koşmaktır ve şirktir. Bu fiil sadece Allah'a özgüdür.

* Allah'tan başkasının yeryüzünün ve gökyüzünün, kâinatın işlerini düzenleyip onlara etki edebileceğine inanmak.

* Allah'tan başkasının gayb ilmine sahip olduğuna inanmak. Gaybı bilmek ancak Allah'a mahsustur. Böylece kim gayb ilminin başkasında olduğunu iddia ederse bu hususta Allah'a ortak koşmuştur.

Böylece Rububiyyet tevhidi babında saydığımız herhangi bir özelliği Allah'tan başkasına verip de sadece Allah'a mahsus olan bir özelliğin başkasında olduğuna inanan kimse şirk koşmuş olup İslam dairesinden çıkmıştır yani müşriktir.

Uluhiyyet Tevhidi (İbadet Tevhidi)

Uluhiyyet tevhidi Lâ ilâhe illallah'ın idrak edilmesidir. Bütün Peygamberler ve nebiler ona davet etmek için gönderilmiştir. O her türlü ibadet şeklini yalnızca Allah'a has kılıp sadece ona ibadet etmek anlamına gelir.

İbadet kelimesi ise kapsamlı bir terimdir. Allah'ın sevip razı olacağı her türlü söz ve fiili kapsar ister insan bunu içinde tutsun ister dışına vursun. İbadet, kulun Rabbine karşı tevazusu ve itaatidir, ona farz kılınan şeyleri yerine getirip ona haram kılınan şeylerden uzak durmasıdır. Hem insanların hem de cinlerin yaratılışındaki gaye sadece bir ve tek olan Allah'a ibadet etmeleridir.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. (Zariyat, 56)

Yalnızca Allah'a sarfedilmesi gereken ibadetlerden bazıları şunlardır:

*** *Namaz***

وَأَقِيمُوا الصَّلاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

Namazı tam kılın, zekâtı hakkıyla verin! (Bakara, 43)

*** *Ruku*** ve ***Secde***

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا

Ey iman edenler! Ruku edin, secdeye kapanın! (Hac, 77)

*** *Dua***

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim... (Gafir, 60)

*** *Kurban***

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

Rabbin için namaz kıl ve kurban kes! (Kevser, 2)

*** *Allah'tan korkmak***

إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu hâlde, eğer iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, benden korkun. (Ali İmran, 175)

*** *Tevekkül (Allah'a güvenmek)***

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

Eğer müminler iseniz ancak Allah'a güvenin. (Maide, 23)

Böylece *tevekkül* bir ibadet türüdür. Kalbin işlerin sonunda hayır getirip şerrin kaldırılacağına dair Allah'a güvenip ona dayanması.

*** *İstiğfar (Af dilemek)***

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ

Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Muhakkak ki Rabbim çok merhametlidir, (müminleri) çok sever. (Hud, 90)

*** *Allah'a dönmek (Pişmanlıkla)***

وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لا تُنْصَرُونَ

Size azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün, O'na teslim olun, sonra size yardım edilmez. (Zümer, 54)

*** *Allah'a sığınmak***

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَق

De ki: Gündoğumunun şerrinden onun Rabbine sığınırım! (Felak, 1)

*** *İnsanın Malıyla ve Canıyla Cihad Etmesi***

انْفِرُوا خِفَافاً وَثِقَالاً وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

(Ey müminler!) Gerek hafif gerek ağır olarak savaşa çıkın, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin. (Tevbe, 41)

*** *İnsanların Arasında Hüküm Vermek***

وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ

Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma! Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et! (Maide, 49)

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ

Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik. (Nisa, 105)

*** *Tahâkum/Muhakeme olmak***

فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآَخِرِ

Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz –Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Resul'e götürün (onların talimatına göre halledin)! (Nisa, 59)

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ

Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a mahsustur. (Şura, 10)

فَلا وَرَبِّكَ لا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً

Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar. (Nisa, 65)

*** *İtaat (Allah'a izin verdiği ve yasakladığı şeyler hakkında itaat)***

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآياتِهِ مُؤْمِنِينَ

Allah'ın âyetlerine inanıyorsanız, üzerine O'nun adı anılarak kesilenlerden yiyin! (Enam, 118)

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ

Allah size ancak ölüyü (leşi), kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. (Bakara, 173)

Allah'ın helal kıldıklarını helal olarak görmek, haram kıldıklarını da haram olarak görmek, O'na itaattir (yani ibadettir).

* Ayrıca ibadet türlerinden bazıları da şöyledir: Allah için sevip Allah için nefret etmek, Allah için verip Allah için elde tutmak, Allah için dost edinip Allah için düşmanlık etmek, umut etmek, korku duymak, yardım dilemek, şükretmek, Kur'ân okumak, Allah'ı zikretmek, oruç tutmak ve bundan başka niceleri.

Uluhiyyet Tevhidinde Şirk

Uluhiyyet tevhidinde şirk koşmak daha önce zikrettiğimiz ibadet türlerini -veya başkalarını- Allah'tan başkasına sarfederek gerçekleşir. Bugün yaygın olan şirk şekillerinden bazıları şunlardır:

* Kabirlerdeki ölü insanlara dua etmek. Duanın (çağırma, soru, istek) şirk olmaması için oluşması gereken şartlar şunlardır:

1. Canlı olacak

2. Sorulanı/istenileni yerine getirmeye kadir olacak

3. O zamanda hazır bulunacak

Bu üç şarttan biri bile eksik olursa yapılan dua şirk kapsamına girmekle beraber insanı İslam dairesinden çıkarır. Tam olarak ölüye ne dediği ve ne talep ettiği, bunun şirk olup olmadığını belirlemez, çünkü o ölü hiç birşey yapmaya kadir değildir.

* Meleklere dua etmek

* Allah'tan başkasına sığınarak korunma talep etmek

* Allah'tan başkasına kurban kesmek

* Demokratik seçimlere katılarak yasama hakkını Allah'tan başkasına vermek

* İnsan tarafından yapılan yasalarla hükmeden mahkemelere başvurarak onların hükmetmelerini talep etmek.

* Şehvetlere, geleneklere, adet, töre veya şerîattan başka yasalara dayanarak helal olanı haram veya haram olanı helal kılmak. Bu, itaat ibadetinde şirk olur.

* Tağutun davası için çalışmak/ çabalamak. Tagut'a polis veya asker olmak gibi…

* Kafirleri Müslümanlara karşı mal ile, yönlendirmeyle veya silahla desteklemek.

Böylece kim İslami kapsamda ibadet olan birşeyi Allah'tan başkasına sarfederse Uluhiyyet tevhidinde Allah'a şirk koşmuş olur ve bununla birlikte İslam dairesini terk ederek müşrik olur.

İsim ve Sıfat Tevhidi (İsimler ve Sıfatlar Tevhidi)

Allah'ın isim ve sıfatlarını Kur'ân-ı Kerim ve Sahîh Sünnette (hadislerde) bildirildiği şekliyle kabul etmek, iman etmek ve ayrıca sahabeden *(radıyallahu anhum)* nakledilen tanımlamaları da aynı şekilde kabul etmek. Rivayet edenler bunu yalanlamadan, anlamını tahrif etmeden, Allah'ı mahlûkata benzetmeden/kıyaslamadan ve keyfiyetini yani nasıllığını sorgulamadan yapmıştır. Buna karşın insanın tanımlamaya, tanımlandığı şekilde iman edip rivayeti kabul edip şirke ve bidata girmemesi gerekir. Bunun ise temeli yüce Allah'ın şu kelimelerindedir:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir. (Şura, 11)

Böylece Allah veya Peygamberi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* veya onun ashabı *(radıyallahu anhum)* bizi Allah'ın tanımlaması ile ilgili nasıl bilgilendirdiyse Allah o tanımlamada tektir ve yarattıklarının hiçbirine benzemez. Her ne kadar tanımlamaların bazıları müşterek olarak kullarda o vasıflar kelime olarak kullanılsa da bunlar kesinlikle aynı değildir. Mesela el-Kerim (cömert) olan Rab ile kerim (cömert) olan bir kul gibi. Çünkü bir insanın cömertliği sınırlı olurken Allah'ın cömertliğinin sınırı yoktur, sonsuz bir şekilde o fazlından kime ve nasıl isterse öyle verir. Yüce Allah diyor ki:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

En güzel isimler (el-Esmâu'l-Husnâ) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. Onun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır. (Araf, 180)

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

De ki: İster Allah deyin ister Rahman deyin. Hangisini deseniz olur. Çünkü en güzel isimler O'na hastır. (İsra, 110)

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O, yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar O'nun şânını yüceltmektedirler. O, galiptir, hikmet sahibidir. (Haşr, 24)

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (*) اللَّهُ الصَّمَدُ (*) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (*) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir (Kendine yeterli olan, bütün kulların ona muhtaç olup onun ise kimseye ihtiyacı olmayan). **O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.** (İhlas, 1-4)

Allah'ın bazı isim ve sıfatları fıtrat ile bilinir, mesela Allah'ın yaratan ve herşeye kadir olan olması gibi. Bunun yanı sıra işlerin düzenleyicisi, yasama yapan, gören, işiten, istediği zaman konuşan, her şey hakkında bilgi sahibi olan, hayatı

olan, uluv sahibi olan (göklerin üzerinde olup da yarattıklarından ayrı olan) ve bunun gibi birçok sıfat insan tarafından ona verilen fıtrat ile bilinir. Bu sıfatlar Allah'ı mükemmeliyet, eksiklerden ve hatalardan münezzeh olduğunu gösterir. Her kim bu sıfatlardan birini inkâr edip veya bilmediğini iddia ederse kâfir olur.

Bundan öte Allah hakkında birtakım şeyler vardır ki sadece Kur'ân, Sünnet ve sahabenin söylemleriyle bilinebilir. Bunlardan bazıları Allah'ın her gecenin son bölümü en alttaki semaya inmesi, Allah'ın oturması, Allah'ın gülmesi, Allah'ın göğüsü ve yan tarafının olması, Allah'ın (beğeni ile) şaşırması vs. gibi. Bunlar ancak nas ile bilinebilir dolayısıyla bunlardan birini reddedip bu sıfatlarla ilgili bilgisi olmayan insanlar onlara ilim gelip de delil (hüccet) ikame edilene kadar kâfir olmaz. Çoğu âlim bu sıfatların nasıl anlaşıldığını ve bu kitapta "Muhammedun Resulullah şehadeti" bölümünde belirtildiği gibi Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnetine veya sahabenin *(radıyallahu anhum)* rivayetlerine dayandığını belirtmiştir.

İsim ve sıfat Tevhidi ile ilgili öyle noktalar var ki, bu Tevhid şeklini gerçekleştirmek için kuldan istenildiği şekilde anlaşılıp yerine getirilmesi gerekir.

1) İsim ve sıfat Tevhidi ve onu ikame etmek muhkem (açık meseleler) olan şeylerdir ve muteşabihlerden (açık olmayan şüpheli meseleler) değildir, ayrıca icma olan meselelerden olup ihtilaflı meselelerden değildir.

Yüce Allah dedi ki:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

"Ve Allah Musa ile gerçekten konuştu." (Nisa, 164)

Bu ayette konuşma sıfatı (*kelleme*) fiilin kökü ile onaylanıyor (*teklimen*). Arap lisanında fiilin kökü ile onaylanan bir fiilin başka bir anlam ile yorumlanması imkansızdır. Bu dalalete uyanların liderleri tarafından bile bilinen birşeydir ki onlar Arap lisanı hakkında konuşunca bunu onaylarlar.

Buna binaen Allah'ın isim ve sıfatlarını zikredilenden başka bir anlama çekip yorumlamak caiz değildir, çünkü onlar Allah'ın kitabında ve Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünnetin de bariz bir şekilde açıklanmıştır. Bundan öte Selef tarafından nakledilen hiçbir rivayette isim ve sıfatları zahir olan anlamından dışında bir anlam ile yorumlamanın caiz olduğunu söyleyeni bulamazsınız. Bu yine bize bu meselenin hiçbir ihtilafı olmayan bir icma olduğunu kanıtlar.

İbni Batta (V. 387 H) dedi ki:

فإن أهل الإثبات من أهل السنة يجمعون على الإقرار بالتوحيد وبالرسالة بأن الإيمان قول وعمل ونية ، وبأن القرآن كلام الله غير مخلوق ، ومجمعون على أن ما شاء الله كان ، وما لم يشأ لا يكون ، وعلى أن الله خالق الخير والشر ومقدرهما ، وعلى أن الله يرى يوم القيامة ، وعلى أن الجنة والنار مخلوقتان باقيتان ببقاء الله ، وأن الله على عرشه بائن من خلقه ، وعلمه محيط بالأشياء ، وأن الله قديم لا بداية له ولا نهاية ولا غاية ، بصفاته التامة لم يزل عالما ، ناطقا ، سميعا ، بصيرا ، حيا ، حليما ، قد علم ما يكون قبل أن يكون ، وأنه قدر المقادير قبل خلق الأشياء ، ومجمعون على إمامة أبي بكر ، وعمر ، وعثمان ، وعلي عليهم السلام ، وعلى تقديم الشيخين وعلى أن العشرة في الجنة جزما وحتما لا شك فيه ، ومجمعون على الترحم على جميع أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم ، والاستغفار لهم ، ولأزواجه ، وأولاده ، وأهل بيته ، والكف عن ذكرهم إلا بخير ، والإمساك وترك النظر فيما شجر بينهم ، فهذا وأشباهه مما يطول شرحه لم يزل الناس منذ بعث الله نبيه صلى الله عليه وسلم إلى وقتنا هذا مجمعون عليه في شرق الأرض وغربها وبرها وبحرها وسهلها وجبلها يرويه العلماء رواة الآثار ، وأصحاب الأخبار ، ويعرفه الأدباء والعقلاء ، ويجمع على الإقرار به الرجال والنسوان والشيب والشبان والأحداث ، والصبيان في الحاضرة والبادية ، والعرب ، والعجم ، لا يخالف ذلك ولا ينكره ، ولا يشذ عن الإجماع مع الناس فيه إلا رجل خبيث زائغ مبتدع محقور مهجور مدحور ، يهجره العلماء ، ويقطعه العقلاء ، إن مرض لم يعودوه ، وإن مات لم يشهدوه .

"Şüphesiz Sünnet ehlinden olan onaylama ehli (sıfatları) Tevhid ve Risaleyi şunları kabul etmede birlik içindedir; İmanın söz, amel ve niyet olup Kur'ân'ın Allah'ın kelamı olup yaratılmadığı. Yine onlar birlik içindedirki Allah'ın dilediği olur ve dilemediği olmaz, Allah hem iyi hem kötüyü yaratıp kaderi üzere

belirlediği, Allah'ın kıyamet gününde görüleceğini, cennet ve cehennemin Allah'ın yarattığı iki yaratık olup onun izniyle kalacaklarını, Allah'ın arşı üzerinde yarattıklarından ayrı olup O'nun ilminin herşeyi kuşattığını, Allah'ın sonsuz olup onun bir başlangıcının, sonunun ve bitmesinin olmadığı. Mükemmel sıfatları ile o her zaman herşeyi bilen, konuşan, gören, canlı ve hoşgörülü olan idi. Olaylar vuku bulmadan vuku bulacağını bilir, vuku bulmasına onay verir ve herşeyi daha kainatı yaratmadan takdir edip belirlemiştir. Onlar imamlık konusunda aynı görüştedir (Peygamberin sallallahu aleyhi ve sellem vefatından sonra Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin imamlığı aleyhim esselam), ve iki Şeyh'in önceliği hakkında (Ebu Bekir ve Ömer) ve (rivayetteki) on kişinin şüphe ve kuşku bulunmamaksızın cennette olduklarıyla ilgili emindirler. Onlar Peygamberin sallallahu aleyhi ve sellem ashabına rahmet dilemekte icma ederler, onun eşlerine, çocuklarına ve ehli beytinede öyle. Aralarında vuku bulan anlaşmazlıkları zikretmekten imtina edip onları sadece iyilikle anarlar. Böylece bu (sayılanlar) ve buna benzer olupta uzun açıklaması olan herşeye insanlar Allah'ın Peygamberini gönderdiğinden beri üzerinde birlik olmuşlardır - dünyanın doğusunda ve batısında, güneyinde ve kuzeyinde, denizinde ve karasında, dağlarda ve yerlerde. Alimler ve eserleri rivayet edenler böylece rivayet eder ve ilim ehlide böyle yapar, edep ve zeka ehli bunu bilir, erkekler, kadınlar, yaşlılar, gençler, çocuklar, hem şehirlerin hemde çöllerin gençleri bunu bilir, Araplar ve Acemler hepsi bunu onaylar. Bu konuda hiçkimse görüş ayrılığına düşmez ve reddetmez ve insanların üzerinde birleştiği şeyden ayrılmaz onun kirli, dalalete sapmış, bidatçı, nefret edilmiş, terk edilmiş ve kovulmuş bir insan olması müstesna ki alimler ve zeki insanlar onunla alakayı kesmiştir. O hasta ise ziyaret edilmez, öldüyse cenazesine şahitlik edilmez." (El İbane an Şeriat el Fırka en Naciye)

Burda açıkça görülüyorki Allah'ın isim ve sıfatları konusu birlik edilmiş meseleler arasındadır ve hem alimler hemde avam tarafından bilinir.

2) Ehli Sünnetin Kitap ve Sünnette zikredilen sıfata iman etme şekli, onu *tahrif*, *ta'tīl* (geçersiz kılma), *tekyif* (açıklama) ve *temsil* (kıyaslama) etmeden olur.

Yüce Allah dedi ki:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"O`nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir." (Şûrâ Suresi 42:11)

Bu ayette sayılan dört noktanında nefyedilmesi bulunuyor. Çünkü onun kelimeleri: **"O`nun benzeri hiçbir şey yoktur"**, tekyif ve temsili nefyeder, böylece kullar sıfatların durumunu vasıflandırıpta mesela 'Onun eli bu el gibidir' veya

‘Onun görmesi bu görme gibidir’ diyemezler. Ve onun sözleri: **“O işitendir, görendir.”** tahrif ve ta’til etmeyi nefyeder, böylece kul Allah'ın görmesinin onun ilmi olduğunu iddia edemez veya gördüğünü inkar edemez.

İbni Macişun (V. 146 H) dediki:

اعلم – رحمك الله – أن العصمة في الدين أن تنتهي في الدين حيث انتهى بك ولا تجاوز ما قد حد لك فإن من قوام الدين معرفة المعروف وإنكار المنكر فما بسطت عليه المعرفة وسكنت إليه الأفئدة وذكر أصله في الكتاب والسنة وتوارثت علمه الأمة : فلا تخافن في ذكره وصفته من ربك ما وصف من نفسه عيبا ; ولا تتكلفن بما وصف لك من ذلك قدرا .وما أنكرته نفسك ولم تجد ذكره في كتاب ربك ولا في حديث عن نبيك – من ذكر صفة ربك – فلا تكلفن علمه بعقلك ; ولا تصفه بلسانك ; واصمت عنه كما صمت الرب عنه من نفسه فإن تكلفك معرفة ما لم يصف من نفسه مثل إنكار ما وصف منها ; فكما أعظمت ما جحده الجاحدون مما وصف من نفسه : فكذلك أعظم تكلف ما وصف الواصفون مما لم يصف منها .

“Bilki – Allah sana rahmet etsin – dinde korunmak dinin durduğu yerde durarak ve sana sınırlanan şeyleri geçmeyerek olur. Çünkü şüphesiz iyiliği emredip kötülükten nehyetmek dinin esaslarındandır. Böylece sana ilimden açıklanan kalplerin onunla sükünet bulan – ki onun aslı Kitap ve Sünnette açıklanmış olup ümmet onun ilmini miras bırakmıştır – onu zikredip Rabbini vasfedip açıklamakta korkma ve ayıplanacağından çekinme çünkü O (Allah) kendini onunla açıklayıp vasfetmiştir. Sana bu konuda açıklananda bir yük altına girmiş gibide hissetme kendini. Ruhunun reddedipte açıklamasını Rabbinin kitabında veya Peygamberinin (sallallahu aleyhi ve sellem) hadislerinde bulmadığın – Rabbinin vasfınıın zikredilmesi – o halde aklını onun ilmiyle yorma, dilinlede vasfını anlatma. O konularda Rabbin nasıl sessiz kaldıysa sende susup sessiz kal. Kendini anlatmadığı şeylerin peşine düşüp onun ilmiyle uğraşmak onun kendini vasfettiği şeyleri inkar etmek gibi olur. Sen nasıl reddedicilerin Rabbinin kendini vasfettiği şeyleri reddetmelerini büyük bir olay olarak görüyorsan, aynı şekilde kendini vasfetmediği şeyleri vasfedicilerin uydurup onu vasfettiklerinide büyük bir olay olarak gör.” (İbn Batta, El İbanetul Kubra)

Ve İbni Batta (V. 287 H) dedi ki:

اعْلَمُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ أَنَّ مِنْ صِفَاتِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَهْلِ الْحَقِّ تَصْدِيقَ الْآثَارِ الصَّحِيحَةِ، وَتَلَقِّيَهَا بِالْقَبُولِ، وَتَرْكَ الِاعْتِرَاضِ عَلَيْهَا بِالْقِيَاسِ وَمُوَاضَعَةِ الْقَوْلِ بِالْآرَاءِ وَالْأَهْوَاءِ، فَإِنَّ الْإِيمَانَ تَصْدِيقٌ، وَالْمُؤْمِنَ هُوَ الْمُصَدِّقُ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ {فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا} [النساء: ٦٥] ، فَمِنْ عَلَامَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَصِفُوا اللَّهَ بِمَا وَصَفَ بِهِ نَفْسَهُ، وَبِمَا وَصَفَهُ بِهِ رَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا نَقَلَتْهُ الْعُلَمَاءُ، وَرَوَاهُ الثِّقَاتُ مِنْ أَهْلِ النَّقْلِ، الَّذِينَ هُمُ الْحُجَّةُ فِيمَا رَوَوْهُ مِنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ وَالسُّنَنِ وَالْآثَارِ، وَلَا يُقَالُ فِيمَا صَحَّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ؟ وَلَا لِمَ؟ بَلْ يَتَّبِعُونَ وَلَا يَبْتَدِعُونَ، وَيُسَلِّمُونَ، وَلَا يُعَارِضُونَ، وَيَتَيَقَّنُونَ وَلَا يَشْكُونَ وَلَا يَرْتَابُونَ

"Bilin ki – Allah size rahmet etsin – hak ehlinden olan müminin karakterine göre doğru rivayetlere iman edilir, onlar kabul ile karşılanır ve onları kıyas ile karşılayıp hevaya ve başka görüşlere kapılmaktan imtina edilir. Şüphesiz iman etmek kabul etmektir ve iman eden kişi kabul eden kişidir. Allah – azze ve celle – dedi ki: **"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."** (Nisa, 65) *Böylece iman edenlerin alametleri Allah'ın kendini vasfettiği ile onu vasfetmektir ve Peygmaberin sallallahu aleyhi ve sellem onu vasfettiği şekilde vasfetmektir ve alimlerin icma ettiği, güvenilir ravilerin onun hakkında rivayet ettiklerine göre vasfetmektir; Onlar rivayet ettikleri Haram, Helal, Sünnetler ve Eserler konusunda hüccettirler. Ayrıca Peygamberden sallallahu aleyhi ve sellem rivayet edilene "Nasıl?" veya "Neden" diyerekten karşılık vermezler, buna karşın takip edip bidat uydurmazlar, itaat edip karşılık vermezler, içten iman edip kuşkulu ve şüpheci yaklaşmazlar."* (İbn Batta, El İbanetul Kubra)

Konu Allah'ın isim ve sıfatları olunca Selef şöyle derdi: 'Rivayeti geçir (yani kabul et) rivayet edildiği gibi' – Sonra açıklanacağı gibi – ve böylece onlar dinleri konusunda emin idi.

3) Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve Selef işaret ettikleri sıfatları onaylayarak anlatır ve mecaz olduğunu inkar ederdi. Bu sıfatların içtihad, görüş veya kıyas ile algılanıp mecaz olduklarını iddia etmeyi yasaklar.

Bu şu anlama gelirki Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* konuşup sıfatlar hakkında bahsederken mesela gözünü veya kulağını işaret ederdi, temsil edercesine değil buna karşılık sıfatı doğrulayıp onaylarcasına. Ve bu birçok rivayette ve hadislerde geçmiştir.

Ebu Davud (V. 275 H) rivayet etti:

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ نَصْرٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ النَّسَائِيُّ الْمَعْنَى قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ يَعْنِي ابْنَ عِمْرَانَ حَدَّثَنِي أَبُو يُونُسَ سُلَيْمُ بْنُ جُبَيْرٍ مَوْلَى أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى سَمِيعًا بَصِيرًا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ إِبْهَامَهُ عَلَى أُذُنِهِ وَالَّتِي تَلِيهَا عَلَى عَيْنِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَؤُهَا وَيَضَعُ إِصْبَعَيْهِ قَالَ ابْنُ يُونُسَ قَالَ الْمُقْرِئُ يَعْنِي إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ يَعْنِي أَنَّ لِلَّهِ سَمْعًا وَبَصَرًا قَالَ أَبُو دَاوُد وَهَذَا رَدٌّ عَلَى الْجَهْمِيَّةِ

"'Ali ibn Nasr ve Muhammed ibn Yunus en-Nesai el-Mana bize rivayet ederek dediki: 'Abdullah ibn Yezid Al-Mukri bize rivayet ederek dediki: Hermeleh (yani ibn İmran) bize rivayet ederek dediki: Abu Yunus Suleym ibn Cubeyr Ebu Hureyrenin mevlası (onun tarafından azat edilen) bize rivayet edip dediki: Ben Ebu Hureyreyi şu ayeti okurken duydum: **"Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi.."** *Şu kelimelerine kadar:* **"Şüphesiz Allah her şeyi işitendir, her şeyi görendir."** (Nisa, 58) *O (Ebu Hureyre) dediki: 'Ben Peygamberi (sallallahu aleyhi ve sellem) başparmağını kulağına ve yanındaki parmağını gözüne koyduğunu gördüm.' Ebu Hureyre dediki: 'Ben Peygamberin sallallahu aleyhi ve sellem okurken iki parmağını koyduğunu gördüm' İbn Yunus dediki: Al-Mukri dediki: 'Şüphesiz Allah her şeyi işitendir, her şeyi görendir Allah'ın duymasının ve görmesinin olduğu anlamına gelir' Ebu Davud dediki: 'Bu Cehmiyye'ye karşı bir reddiyedir.'"* (Suneni Ebu Davud)

İbni Mace (V. 273 H) rivayet etti:

حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ يَأْخُذُ الْجَبَّارُ سَمَاوَاتِهِ وَأَرَضِيهِ بِيَدِهِ وَقَبَضَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقْبِضُهَا وَيَبْسُطُهَا ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْجَبَّارُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ قَالَ وَيَتَمَايَلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى الْمِنْبَرِ يَتَحَرَّكُ مِنْ أَسْفَلِ شَيْءٍ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَقُولُ أَسَاقِطٌ هُوَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

"Hişam ibn 'Ammar ve Muhammed ibn es-Sabbah bize rivayet edip dediler ki: 'Abdul-Azīz ibn Ebi Hazim bize rivayet edip dedi ki: Ebu Ubeydullah ibn Miksam bana 'Abdullah ibn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etti: Ben Peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem minberde dinlerken şöyle dediğini duydum: ***'El-Cebbar yerlerini ve semalarını eline alacak*** *– ve eliyle kavrayıp tutup açmaya başladı–* ***ve O böyle diyecek: Ben el-Cebbar olanım, ben el-Melik olanım. Zulmedenleriniz nerde, böbürlenenleriniz nerde?'*** *Ve dedi ki: Peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem sağından soluna doğru sallanırken altındaki minberin oynadığını gördüm ve kendime şöyle sordum: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem üzerinde iken devrilecekmi?'"* (Suneni İbni Mace)

İmam Ahmed (V. 241 H) dedi ki:

حَدَّثَنا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، نا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ {فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا} [الأعراف: ١٤٣] قَالَ: قَالَ: «هَكَذَا، يَعْنِي أَخْرَجَ طَرَفَ الْخِنْصَرِ» قَالَ أَبِي: أَرَنَاهُ مُعَاذٌ فَقَالَ لَهُ حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ: مَا تُرِيدُ إِلَى هَذَا يَا أَبَا مُحَمَّدٍ؟ قَالَ: فَضَرَبَ صَدْرَهُ ضَرْبَةً شَدِيدَةً، وَقَالَ: مَنْ أَنْتَ يَا حُمَيْدُ وَمَا أَنْتَ يَا حُمَيْدُ؟ حَدَّثَنِي بِهِ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، تَقُولُ أَنْتَ مَا تُرِيدُ إِلَيْهِ؟

"Ebul Musenne Muaz ibn Muaz bize rivayet etti, Hammad ibn Selemeden, Sabit ibn al Bunani'den, Enes ibn Malik'den (radıyallahu anhu) Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) O'nun – Azze ve Celle - şu sözleri hakkında şöyle dediğini duydum: ***"Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti" (Araf, 143):*** *O (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Bunun gibi (küçük parmağının ucunu gösterdi)."*** *Babam dedi ki: "Muaz bize nasıl olduğunu gösterdi (ufak parmağının ucu ile), bunun üzerine Humeyd et-Tavil ona sordu: 'Niye böyle yapıyorsun ey Ebu Muhammed?' Dedi ki: Bunun üzerine göğsüne sert bir şekilde vurup dediki: 'Sen kimsin Humeyd ve sen nesin Humeyd? Enes ibnu Malik bana bunu Peygamberin sallallahu aleyhi ve sellem böyle yaptığını rivayet etti ve sen diyorsun ki: Neden bunu yapıyorsun?"* (Müsned İmam Ahmed)

Abdullah ibn Ahmed (V. 290 H) dedi ki:

سَمِعْتُ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، بِحَدِيثِ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ عَلَى أُصْبُعٍ» قَالَ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ: جَعَلَ يَحْيَى يُشِيرُ بِأَصَابِعِهِ وَأَرَانِي أَبِي كَيْفَ جَعَلَ يُشِيرُ بِأُصْبُعِهِ يَضَعُ أُصْبُعًا أُصْبُعًا حَتَّى أَتَى عَلَى آخِرِهَا

"Babamı - *Allah ona rahmet etsin - şöyle derken duydum: Yahya ibn Said'den Sufyanın hadisini, El-Amaş'dan, Mensurdan, Ibrahimden, Ubeydeden, Abdullahdan, Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem):* ***"Allah semaları bir parmağı üzerinde tutacağı."*** *Babam – Allah ona rahmet etsin – dedi ki: 'Yahya parmakları ile göstermeye başladı' Ve babam bana gösterirken bir parmağını diğer parmağının üzerine koydu ta ki son parmağa varana kadar."* (Kitabus Sunne, Abdullah)

Böylece bu rivayetler selefin sıfatların gerçek anlamını onayladığını gösterir. Bu bize sıfatları yorumlayıp asıl anlamları dışında bir anlam ile yorumlamanın ve durumunu delilsiz bir şekilde açıklamanın imkansız olduğunu gösteriyor.

Darimi (V. 280 H) dedi ki:

أما ما ذكرت من اجتهاد الرأي في تكييف صفات الرب؛ فإنا لا نجيز اجتهاد الرأي في كثير من الفرائض، والأحكام التي نراها بأعيننا، وتسمع في آذاننا؛ فكيف في صفات الله التي لم ترها العيون، وقصرت عنها الظنون

"Ancak içtihad ve görüş olarak Rabbin sıfatlarında tekyife gitme konusunda zikrettiklerime gelirsek; biz kesinlikle farz kılınan çoğu şeyde, gözlerimizle gördüğümüz ve kulaklarımızla duyduğumuz hükümlerde içtihat edip görüş belirtmeyi caiz görmezken, bu Allah'ın sıfatlarında nasıl farklı olsun ki onu göz görmemiştir ve düşünceler onun hakkında eksik kalmıştır?" (En-Nakd, Darimi)

Ve İbni Mendeh (V. 395 H) dedi ki:

وكذلك نقول في ما تقدم من هذه الأخبار في الصفات في كتابنا هذا نرويها من غير تمثيل ولا تشبيه ولا تكييف ولا قياس ولا تأويل على ما نقلها السلف الصادق عن الصحابة الطاهرة عن المصطفى صلى الله عليه وسلم ونجهل من تكلم فيها إلا ببيان عن الرسول صلى الله عليه وسلم أو خبر صحابي حضر التنزيل

"Aynı şekilde üzerinden geçtiğimiz kitaplarımızdaki sıfatlar hakkındaki rivayetlerde; biz onları temsile (misaller vermek) girmeden, teşbih (kıyaslama), tekyif (açıklamak), Kıyas (analoji) ve tevil (yorumlama) yapmadan geçeriz, nasıl dosdoğru Selefin temiz Sahabenin seçilmiş Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) aktardığı gibi. Kim onlar hakkında elinde Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) veya sahabeler arasında vahiy sırasında hazır olanlar tarafından rivayet edilen bir delili olmadan konuşursa biz onu cahil olarak görürüz" (Kitabut-Tevhid, İbni Mendeh)

İsim ve Sıfat Tevhidinde Şirk

İsim ve sıfat tevhidi türünde şirke girmek kulları yüce Allah'ın herhangi bir ismi ve özelliği ile eş tutmak ile veya Allah'ı kulların özellikleriyle bir tutarak oluşur. Böylece kim yaratılanlardan/mahlûkattan birini Allah'ın isim ve sıfatlarıyla adlandırıp hakikatte aynı özelliği taşıdığına inanırsa Allah'ın isim ve sıfatlarında Allah'a şirk koşmuş olur ve böylece müşrik olur. Bunun bir misali insanlardan herhangi birinin Allah'ın her şeyi duyduğu gibi duyduğunu söylemektir veya normal insanlar için duyulması imkânsız mesafelerden veya durumlardan duyabileceğini iddia etmektir.

Tevhidin bu kısmında yani isim ve sıfat Tevhidinde insanların Allah'a şirk koştuğu bazı meseleler şunlardır:

* Putları Allah'a ait olan isimlerle isimlendirmek: el-İlah'tan türeyen el-Lat, el-Aziz den türeyen el-Uzzah gibi.

* Bazı Tasavvuf ehli ve Rafizilerin (Şiilerin bir grubu) inandığı gibi şeyhlerin ve evliyaların nerede olurlarsa olsunlar dualarını duyacaklarına inanmaları gibi.

* **Müşebbihe**'nin yaratanı yarattığıyla/mahlûkatla kıyaslaması veya ona benzetmesi. Bunun misalleri şunlardır:

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ

Bilakis Allah'ın elleri açıktır, dilediği gibi verir. (Maide, 64)

Müşebbihe'ler "Allâh'ın elleri kulların elleri gibidir"derler. Böylece Allâh'ın bu sıfatında yaratılanları Allah ile bir tutarlar.

* Allah'ın isim ve sıfatlarını yalanlayan/inkâr eden, manasını tahrif eden **Cehmiyye**'nin menhecindendir. Onlar Allah'ı kullarına/mahlûkata benzetmekten kaçarken orta yolu kaçırarak onun isim ve sıfatlarını eksiklikle veya anlamsızlıkla tarif ettiler. Böylece kim Allah'ın isim ve sıfatlarını saptırırsa kendini hangi mezheble ve itikad ile isimlendirirse isimlendirsin o Cehmiyye ile aynı hükümdedir. Buna Allah'ın isim ve sıfatlarını saptırarak kendine herhangi başka bir isim veren her türlü tarikat ve inanç sahibi kimse dâhildir.

Hammad ibnu Zeyd (V. 149H) dedi ki:

مَثَلُ الْجَهْمِيَّةِ مَثَلُ رَجُلٍ قِيلَ لَهُ: أَفِي دَارِكَ نَخْلَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قِيلَ: فَلَهَا خُوصٌ؟ قَالَ: لَا. قِيلَ: فَلَهَا سَعَفٌ. قَالَ: لَا. قِيلَ: فَلَهَا كَرَبٌ؟ قَالَ: لَا. قِيلَ: فَلَهَا جِذْعٌ؟ قَالَ: لَا. قِيلَ: فَلَهَا أَصْلٌ؟ قَالَ: لَا. قِيلَ: فَلَا نَخْلَةَ فِي دَارِكَ. هَؤُلَاءِ الْجَهْمِيَّةُ، قِيلَ لَهُمْ: لَكُمْ رَبٌّ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قِيلَ: يَتَكَلَّمُ؟ قَالُوا: لَا. قِيلَ: فَلَهُ يَدٌ؟ قَالُوا: لَا. قِيلَ: فَلَهُ قَدَمٌ؟ قَالُوا: لَا. قِيلَ: فَلَهُ إِصْبَعٌ؟ قَالُوا: لَا. قِيلَ: فَيَرْضَى وَيَغْضَبُ؟ قَالُوا: لَا. قِيلَ: فَلَا رَبَّ لَكُمْ

Cehmiyyenin misali ona 'Senin evinde palmiye ağacı var mı?' diye sorulan bir adam gibidir. O buna 'Evet' diyerekten cevap verince 'Onun yaprakları var mı?' diye sorulur. O 'Hayır' der, bunun üzerine 'Dalları var mıdır?' diye sorulur, buna da 'Hayır' diye cevap verir. 'Gövdesinin dalları var mıdır?' diye sorulunca 'Hayır' diye cevap verir. 'Gövdesi var mıdır?' Sorusuna 'Hayır' dedikten sonra 'Kökü var mıdır?' diye sorulunca yine 'Hayır' der. O zaman ona denilir ki 'Senin evinde palmiye ağacı yok'. Bu Cehmiyye'lere de 'Sizin Rabbiniz var mı?' diye sorulunca 'Evet'

derler. 'Konuşuyor mu?' diye sorulunca 'Hayır' derler. 'Eli var mıdır?' diye sorulunca 'Hayır' derler. 'Ayağı var mıdır?' diye sorulunca 'Hayır' derler. 'Parmakları var mıdır?' diye sorulunca 'Hayır' derler. 'Razı olup gazaplanır mı?' diye sorulunca 'Hayır' derler. Öyleyse şöyle denilir "Onların Rabbi yoktur."[15]

İmam Buhari (V. 256H) dedi ki:

وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ : « إِنَّ الْجَهْمِيَّةَ هُمُ الْمُشَبِّهَةُ ، لأَنَّهُمْ شَبَّهُوا رَبَّهُمْ بِالصَّنَمِ ، وَالأَصَمِّ ، وَالأَبْكَمِ الَّذِي لا يَسْمَعُ ، وَلا يُبْصِرُ ، وَلا يَتَكَلَّمُ ، وَلا يَخْلُقُ

İlim ehlinden bazıları şöyle dedi: Şüphesiz Cehmiyyeler gerçekte müşebbihedir.[16]*Çünkü onlar Rablerini duymayan, görmeyen, konuşmayan ve yaratamayan putlara, sağır ve körlere benzetti.*[17]

Ve el-Darimi (V. 280H) Cehmiyye ile ilgili şöyle dedi:

ونكفرهم أيضا بالمشهور مِنْ كفرهم، أنهم لا يُثْبِتُونَ لله تبارك وتعالى وجهًا ولا سمعًا ولا بصرًا ولا عِلْمًا ولا كلامًا ولا صِفَةً، إلا بِتَأْوِيلِ ضُلاَّلٍ افْتَضَحُوا وتَبَيَّنَتْ عَوَرَاتُهُم، يقولون: سمعُهُ، وبَصَرُهُ، وعِلْمُهُ، وكَلاَمُهُ؛ بمعنًى واحدٍ، وهو بنفسه في كل مكان، وفي كل بيت مغلق، وصُنْدُوقٍ مُقْفَل، قد أحاطتْ بِهِ -في دعواهُم- حِيطَانُها وَأَغْلاقُهَا وأَقْفَالُهُا، فإِلَى اللهِ نَبْرَأُ مِن إلهٍ هِذِه صِفَتُهُ، وهَذَا أيضًا مَذْهَبٌ واضِحٌ في إِكْفَارِهِم.

Biz onları iyi bilinen küfürlerinden dolayı da tekfir ederiz: Yüce Allah'ın yüzü, duyması, görmesi, ilmi, konuşması veya herhangi bir sıfatı olduğuna inanmazlar, dalalete sapmış ve hataları ifşa edilmiş insanların anlayışı hariç. Onlar şöyle der: Onun duyması, görmesi, bilmesi ve konuşması aynı anlama gelir. 'O kendisi her yerdedir, her kilitli evin içinde ve her kapalı kutunun içinde' derler. Dolayısıyla onların demesine göre o duvarları, demirleri ve kilitleri onu çevrelemiştir -ki biz böyle vasıflandıralacak bir İlah'tan beri olduğumuzu ilan ederiz Allah'a. Bu da onları tekfir etmek için açıkça yeterli bir sebeptir.[18]

15 İbni Şahin, Şerhu Mezhebi Ehli Sunne.

16 Yaratılanları/mahlûkatı yaratana benzetenler.

17 Buhari, Halk'u efal al-İbâd, sy.111.

18 Ed-Darimi, el-Reddu alel-Cehmiyye, sy.182.

Darimi (V. 280 H) ayrıca Cehmiyyenin başlarından olan Bişr el Merrisi hakkında konuşurken şöyle dedi:

والعجب من المريسي صاحب هذا المذهب أنه يدعي توحيد الله بمثل هذا المذهب وما أشبهه وقد عطل جميع صفات الواحد الأحد فادعى في قياس مذهبه أن واجده الذي يوحده إله مجدع منقوص مشوه مشيج مقصوص لا تتم وحدانيته إلا بمخلوق ولا يستغني عن مخلوق من الكلام والعلم والاسم ، ويلك إنما الموحد الصادق في توحيده الذي يوحد الله بكماله وبجميع صفاته في علمه وكلامه وقبضه وبسطه وهبوطه وارتفاعه الغني عن جميع خلقه بجميع صفاته من النفس والوجه والسمع والبصر واليدين والعلم والكلام والقدرة والمشيئة والسلطان القابض الباسط المعز المذل الحي القيوم الفعال لما يشاء هذا إلى التوحيد أقرب من هذا الذي يوحد إلها مجدعا منقوصا مقصوصا لو كان عبدا على هذه الصفة لم يكن يساوي تمرتين فكيف يكون مثله إلها للعالمين تعالى الله عن هذه الصفة

"Bu mezhebin sahibi olan el Merrisi hakkında tuhaf olan şey ise, kendisi mezhebi ve buna benzer şeylerle Allah'ın Tevhidine inandığını iddia ediyor halbuki bir ve tek olanın her türlü sıfatını inkar ediyor. Böylece onun mezhebinin ölçülerine göre ilah olarak taptığı uzuvsuz, kusurlu, şekilsiz, eksik ve onun birliği yaratılmış bir şeyin yardımı olmadan gerçekleşemez. Aynı şekilde o yarattığı şeylerden muhtaç olmaktan beri değildir konuşma, ilim ve isim gibi. Yazıklar olsun sana, şüphesiz Tevhidinde dosdoğru olan muvahhid Allah'ı mükemmeliyeti ile ve sıfatı ile birleyendir: ilminde, konuşmasında, kavrayışında, uzanmasında, yükselmesinde, inmesinde. O sıfatları konusunda yarattıklarına muhtaç olmayandır onun olmasında, yüzünde, duymasında, görmesinde, iki elinde, ilminde, konuşmasında, kudretinde, isteğinde, otoritesinde, tutmasında, bırakmasında, izzetlendirmesinde, aşağılamasında, yaşamasında, rızıklandırmasında ve her dilediğini yapmasında. Bu şahıs Tevhide uzuvsuz, kusurlu, şekilsiz, eksik bir ilaha inanan kişiden daha yakındır; Bu vasıfla vasfedilen bir köle olsaydı iki hurma kadar değeri olmazdı. Böyleyse bu vasıflarla biri nasıl alemlerin Rabbi olabilir? Allah bu vasıftan münezzeh ve çok uzakta yükseklerdedir." (En-Nakd, Darimi)

Diğer Zikredilmeyen Dinden Çıkaran Unsurlar

Şu ana kadar saymadığımız dinden çıkaran unsurlar vardır. Bu unsurlar şunlardır:

* Dinle dalga geçmek veya dine sövmek: Bu İslam dinine ait herhangi bir şey ile dalga geçmeyi, küçük düşürmeyi veya sövmeyi kapsar. Yüce Allah şöyle diyor:

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ (*) لا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ

Eğer onlara, (niçin alay ettiklerini) sorarsan elbette, biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk, derler. De ki: Allah ile O'nun âyetleriyle ve O'nun Peygamberi ile mi alay ediyordunuz? (Boşuna) özür dilemeyin! Çünkü siz iman ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz. (Tevbe, 65-66)

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

Ayetlerimizden bir şey öğrendiği zaman onlarla alay eder. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır! (Casiye, 9)

İshak ibn Rahuyah (V. 238H) şöyle dedi:

أجمع المسلمون على أن من سبَّ الله، أو سبَّ رسولَه - صلى الله عليه وسلم - أو دفع شيئاً مما أنزل الله عزَّ وجلَّ، أو قتل نبيًّا من أنبياء الله، أنَّه كافر بذلك وإِنْ كان مُقِرًّا بكلِّ ما أنزل الله.

Müslümanlar şu konuda ittifak etti ki; kim Allah'a veya Peygamberine (sallallahu aleyhi ve sellem) söverse Allah azze ve celle'nin indirdiği herhangi bir şeyi inkâr ederse Peygamberlerinin arasından bir Peygamberi öldürürse, bunu yaparak kâfir olur, velev bunu yaparken Allah'ın indirdiği herşeyi tasdik etse bile.[19]

* Sihir (Kara büyü): Büyücü ile şeytanın (Cinler arasında bir şeytan) arasında büyücünün şeytana birtakım ibadetler yapıp onun karşılığında şeytanın büyücüye yardım edip istediği şeyleri yerine getireceğine dair bir anlaşmadır. Yüce Allah diyor ki:

19 İbnu Abdulber, El-Temhid.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ

Süleyman'ın hükümranlığı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbi oldular. Hâlbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Babil'de Hârut ile Mârut isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı... (Bakara, 102)

Ve Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

ليس منا من تطيَّر أو تُطُيِّر له، أو تَكَهَّن أو تُكُهِّن له، أو سَحَر أو سُحِر له، ومن أتى كاهنًا فصدقه بما يقول، فقد كفر بما أنزل على محمد صلى الله عليه وسلم

Alamet (totem) yapıp veya yaptırılan, kâhinlik yapıp veya yaptırılan ve büyü yaptırıp veya yaptıranlar bizden değildir. Kim kâhine gidip de onun dediğine inanırsa Muhammed'e** (sallallahu aleyhi ve sellem) **indirilene küfretmiştir.[20]

Şeytanlarla iş birliğine girebilmek için büyücünün birtakım amellerde bulunması gerekir. Bunlar: Şeytandan yardım dilemek, onlardan kâdir olmadıkları şeyleri istemek, onları razı etmek adına küfür sözleri söylemek, onlara kurban kesmek ve Kur'ân gibi Allah'ın yüceltilmesini emrettiği şeylerle dalga geçmek gibi hepsinin apaçık küfür olduğu şeyler. Üstelik bunu yaparken kişinin Allah'ın izni olmadan şeytanların ona yarar veya zarar vereceğine veya onların gaybı bildiklerine inanması ekleniyor. Böylece kim târif edilen şekilde sihir eylemini gerçekleştirirse veya kendine tarif ettiğimiz şekilde sihir yapılmasından razı olursa daha önce ifade ettiğimiz delillere göre kâfir olur.

* Yüz çevirmek: Sürekli olarak dinin kullardan yerine getirmesini istediği şeyleri öğrenmekten ve uygulamaktan yüz çevirerek gerçekleşen küfür şeklidir. Yüce Allah dedi ki:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ

İnkâr edenler, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler. (Ahkaf, 3)

20 El-Bezzar, hasen bir senedle.

Taberi (V. 310H) bu ayetin tefsirinde diyorki:

وَقَوْله} : وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ { يَقُول تَعَالَى ذِكْره : وَالَّذِينَ جَحَدُوا وَحْدَانِيَّة اللَّه عَنْ إِنْذَار اللَّه إِيَّاهُمْ مُعْرِضُونَ , لَا يَتَّعِظُونَ بِهِ , وَلَا يَتَفَكَّرُونَ فَيَعْتَبِرُونَ

*Onun **'İnkâr edenler, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler'** sözünde zikri yüce olan diyor ki: Allah'ın birliğini reddedenler Allah'ın onlara gönderdiği uyarılardan yüz çevirmektedirler. Onlar bu uyarıya icabet etmezler, düşünmezler ve böylece ders çıkarmazlar. (Taberi tefsiri)*

Yüce Allah diyor ki:

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّى (*) وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى

İşte o, (Peygamberin getirdiğini) **doğru kabul etmemiş, namaz da kılmamıştı. Aksine yalan saymış ve yüz çevirmişti.** (Kıyamet, 31-32)

Ve Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

والذي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بيَدِهِ، لا يَسْمَعُ بي أحَدٌ مِن هذِه الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ، ولا نَصْرانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ ولَمْ يُؤْمِنْ بالَّذِي أُرْسِلْتُ به، إلَّا كانَ مِن أصْحابِ النَّارِ.

***Muhammed'in nefsi elinde olana yemin ederim ki, bu ümmetten hiç kimse yoktur ki** –ister Hristiyan ister Yahudi olsun– **beni duysun ve sonra da bana gönderilene iman etmeden ölsün de cehennem ashabından olmasın.** (Sahih-i Müslim)*

Bugün İslam'ın temel prensiplerini araştırmadığı için öğrenmeyen ve farz olan ibadetleri yerine getirmeyen kimsenin cehaleti mazeret sayılamaz, çünkü ilim mevcut ve ulaşılabilecek durumda. Dolayısıyla bu insanlar cehaletlerinden dolayı değil Allah'ın dinini öğrenmekten yüz çevirdikleri için küfre girmişlerdir.

İkinci Şehadet: Muhammedun Resulullah

Muhammedun Resulullah şehadeti Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Peygamberliğine şahitlik etmeyi barındırır. Peygamberin tam nesebi şöyledir:

Muhammed ibn Abdullah ibn Abdulmuttalib ibn Haşim ibn Abdilmanaf ibn Kusayy ibn Kilab ibn Murrah ibn Kaab ibn Luay ibn Galib ibn Fihr ibn Malik ibn

el-Nadr ibn Kinanah ibn Huzeymeh ibn Mudrikeh ibn İlyas ibn Mudar ibn Nazar ibn Maad ibn Adnan…. Adnan İsmail'in aleyhisselam oğludur, o da İbrahim aleyhisselamın oğludur ve o da Allah'ın elçisidir. Bu şehadet şunları içerir:

1. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mesajının bütün mahlukata yani insanlığa ve cinlere olduğuna inanmak.
2. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* son elçi olup da mesajının daha önceki mesajların sonuncusu olduğuna inanmak.
3. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mesajının daha önceki risaletleri ve içerdikleri kanunları feshettiğine inanmak.
4. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* mesajı tamamı ile iletip emaneti yerine getirdiğine, ümmetine nasihat ettiğine ve gecesi gündüz kadar belli olan apaçık bir yol bıraktığına inanmak.
5. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ilettiği mesajın Allah tarafından korunduğuna inanmak.
6. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sevilmeyi, sayılmayı, şeref verilmeyi ve yüksek makamda tutulmayı hak ettiğine inanmak.
7. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öldüğüne ve Medinedeki kabrinde defnedildiğine inanmak.

Muhammedun Resulullah şehadeti onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bilgilendirdiği her şeyi ve emrettiği her şeye itaat etmeyi barındırır. Çünkü Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bize hakkında bilgi verdiği her şey ister Allah ile ilgili olsun ister din veya gayb ile ilgili olsun, bu yüce Allah'ın şu kelimelerine göre değerlendirilmelidir:

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى (*) مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى (*) وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى (*) إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى

Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla inanmadı o, arzusuna göre de konuşmaz. O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir. (Necm, 1-4)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bizi ne hakkında bilgilendirdiyse buna bizim inanmamız ve neyi inkâr ettiyse bizim de inkâr etmemiz gerekir. Böylece iman edenler, Peygamberin Allah'ın isim ve sıfatlarıyla ilgili ne hakkında bilgilendirdiyse ona inanmaları farzdır. Aynı şekilde Allah hakkında neyi reddettiyse

onu da reddetmeleri farzdır. Böylece onlar sıfatları anlamsızlaştırmaktan, nasıllığını tahrif etmekten, sıfatlarını kullarına benzetmekten ve sıfatlarının anlamını tahrif etmekten uzak dururlar.

Bundan öte Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği yasamadan başka hiçbir yasama yoktur. Çünkü onun şeriatından başka bir şeriatı kabul etmek her iki şehadeti yani hem Lâ ilâhe illallah'ı hem de Muhmmedun Resulullah'ı bozar. Yüce Allah şöyle diyor:

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً

Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar. (Nisa, 65)

Böylece Peygambere *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hakiki anlamda inananlar onun yüce Allah, kıyamet günü, İslam ve İhsan hakkında haber verdiklerine iman edip onun emrettiği şeylere itaat edip nehyettiği şeylerden uzak dururlar. Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* haram olarak gördüğü şeyleri haram olarak kabul edip, helal olarak gördüğü şeyleri helal kabul ederler. Hak dini Kur'ân ve Sünnette nasıl geldiyse öyle ikame ederler. Çünkü hiçbir iyilik yok ki Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onu emretmiş olmasın ve hiçbir kötülük yok ki ondan nehyetmiş olmasın. Allah'ın elçisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nakledilen hadisleri sünnet olarak nitelendirilir. Sünnet hem dinin usullarında (temel prensipler) hem de furûlarında (dallarında) yerini bulur. Dinini Kur'ân ve Sünnete göre alıp bina eden kişiler hariç hiç kimse bidattan kurtulamaz.

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ölümünden sonra Hariciler, Kaderiler, Mürcieler, Rafiziler, Cehmiyyeler ve Mutezileler gibi bidatçı gruplar ortaya çıkmıştır, buna karşın hak üzere kalan grup Allah'ın elçisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* üzerinde olduğu yolu takip edenler kendini belli etmek için kendilerini bir isim ile isimlendirdiler; bu isim ehli hadis (hadis'in ehli) veya ehli sünnet idi. İnancını selefin anlayışı üzerine bina etmek, hiç kimsenin istisna edilemeyeceği bir yükümlülüktür.

Muhammedun Resulullah'ı Bozan Unsurlar

Muhammedun Resulullah'ı iptal edip ondan çıkaran unsurlar şunlardır:

* Ona lanet okumak, ona sövmek, onu küçük düşürmek ve dalga geçmek *(sallallahu aleyhi ve sellem)*. Buna ayrıca dâhil olan onun hakkında *(sallallahu aleyhi ve sellem)* olumsuz bir şekilde konuşmaktır, mesela şunun gibi "O kadınlarla meşguldü" veya "Onun aklı yerinde miydi değil miydi bilmiyorum" veya buna benzer bir şekilde onun hakkında olumsuz demeçlerde bulunmak. Bunu yaparken insan ister Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ismini kullansın ister kullanmadan dolaylı yoldan onu kastederek konuşsun fark etmez. Yüce Allah diyor ki:

وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(Yine o münafıklardan) O (Peygamber, her söyleneni dinleyen) bir kulaktır, diyerek Peygamberi incitenler de vardır. De ki: O, sizin için bir hayır kulağıdır. Çünkü o Allah'a inanır, müminlere güvenir ve o, sizden iman edenler için de bir rahmettir. Allah'ın Resulüne eziyet edenler için mutlaka elem verici bir azap vardır. (Tevbe, 61)

Taberi (V. 310H) bu ayetin tefsirinde şunu söyledi:

حَدَّثَنَا ابْنُ حُمَيْدٍ قَالَ : حَدَّثَنَا سَلَمَةُ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ : ذَكَرَ اللَّهُ غِشَّهُمْ يَعْنِي : الْمُنَافِقِينَ وَأَذَاهُمْ لِلنَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ : (وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ) الْآيَةَ . وَكَانَ الَّذِي يَقُولُ تِلْكَ الْمَقَالَةَ ، فِيمَا بَلَغَنِي نَبْتَلُ بْنُ الْحَارِثِ أَخُو بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، وَفِيهِ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ، وَذَلِكَ أَنَّهُ قَالَ : « إِنَّمَا مُحَمَّدٌ أُذُنٌ ! مَنْ حَدَّثَهُ شَيْئًا صَدَّقَهُ ! » يَقُولُ اللَّهُ : (قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ) أَيْ : يَسْمَعُ الْخَيْرَ وَيُصَدِّقُ بِهِ .

*İbnu Humeyd bize rivayet ederek dedi ki: Seleme bize İbnu İshak'tan rivayet ederek dedi ki: 'Allah o münafıkların Peygambere (sallallahu aleyhi ve sellem) karşı ihanetini ve zararını şunu derken anlattı: "(Yine o münafıklardan) **O (Peygamber, her söyleneni dinleyen) bir kulaktır, diyerek Peygamberi incitenler de vardır..."** ayetin sonuna kadar. Bana ulaştığına göre bunu söyleyen kişi Benu Amr ibn Avf'ın kardeşi Nabtal ibnu el-Haris idi ve ayet onun hakkında indirildi. Çünkü o şöyle söyledi:*

*'Açıkçası Muhammed kulaktır. Kim ona bişey rivayet ederse ona inanır.' Allah diyor ki: "**De ki: O, sizin için bir hayır kulağıdır."** Bu demektir ki: O iyi olanı duyup ona inanır."* (Taberi Tefsiri)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile dalga geçmeye dâhil olan başka bir mesele ise -ve bu Allah'ın gönderdiği her Peygamber için geçerlidir *(aleyhimesselam)*- onu TV filmlerinde ve dizilerinde oynayıp canlandırmaktır. Bu onu küçük düşürmek babındandır. Çünkü ne zaman bir aktör onu canlandırmaya çalışsa onu kendi küçük seviyesine indirir ve Peygamberler *(aleyhimesselam)* bundan beridir. Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu:

لا تَسُبُّوا أصْحابِي، لا تَسُبُّوا أصْحابِي، فَوالذي نَفْسِي بيَدِهِ لو أنَّ أحَ دَكُمْ أنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، ما أدْرَكَ مُدَّ أحَدِهِمْ، ولا نَصِيفَهُ.

Benim ashabıma sövmeyin! Benim ashabıma sövmeyin! Çünkü nefsim elinde olana yemin olsunki aranızdan biri Uhud dağı kadar altını infak etse onların bir avuç kadar infak ettiğine ulaşamaz, yarısı dahi edemez. (Sahih-i Müslim)

Bu normal bir insanla sahabenin kıyaslaması ise, Peygamberi canlandırmaya çalıştıktan sonra gidip de başka bir projede bir suçluyu, homoseksüeli veya günahkârı canlandırır, bunun üzerine kendi normal kişiliğine döner –ki belki bu kişi Peygamberle *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hiçbir şekilde kıyaslanamayacak günahkâr bir kâfirdir. Bu onlara saygı göstermenin, yüceltmenin ve onurlandırmanın tam tersidir. Yüce Allah diyor ki:

فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

O Peygambere inanıp ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nura (Kur'ân) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır. (Araf, 157)

لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلً

Ta ki (ey müminler!) Allah'a ve Resulüne iman edesiniz, Resulüne yardım edesiniz, O'na saygı gösteresiniz ve sabah akşam Allah'ı tesbih edesiniz. (Fetih, 9)

Böylece Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* filmlerde ve dizilerde canlandırılacak tarihte geçen hiçbir insana benzemediği gibi aynı şekilde onun kelimeleri

başkalarının isteyince reddedilip kabul edilebileceği herhangi birinin kelimelerine benzemez. Bunun aksine o Allah'ın elçisidir *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve herhangi sıradan bir insan gibi muamele edilemez. Yüce Allah diyor ki:

لَّا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُم بَعْضًا

(Ey müminler!) Peygamberi, kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın! (Nur, 63)

Mücahid (V. 104H) bu ayet hakkında dediki:

أَمَرَهُمْ أَنْ يَدْعُوا يَا رَسُول اللَّه , فِي لِين وَتَوَاضُع , وَلَا يَقُولُوا يَا مُحَمَّد , فِي تَجَهُّم .

Onlara hafif ve mütevazı bir şekilde 'Ya Rasûlullâh' demelerini ve ters bir şekilde 'ey Muhammed' dememelerini emretti. (Taberi tefsiri) Ve Katade (V. 118H) dediki:

أَمَرَهُمْ أَنْ يُفَخِّمُوهُ وَيُشَرِّفُوهُ

Ona saygı gösterip yüceltmelerini emretti. (Taberi tefsiri)

Allah, bedenlerinden görgü kurallarına ve bilgilerine kadar her şeyi ile Peygamberleri mübarek kıldı. Bu nedenle, şaka, ciddi ya da oyunculuk yaparken söylense de kimsenin 'Ben bu ya da şu Peygamberim' demesi, hatalı doğası ve onlarla karşılaştırıldığında düşük seviyesi nedeniyle Peygamberi küçümsemek anlamına gelir.

* Museylemetu'l Kezzâb, el-Esved el-Ansi veya Gulam Ahmed gibi sonradan gelen yalancı Peygamberleri takip etmek. Veya onun yasaması dışında bir yasamayı kabul etmek, ister kaldırılmış bir Şeriat isterse de yeni icat edilen bir yasama olsun. Ya da kendisinin veya başkasının Muhammed´in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yasamasını takip etmekten muaf olduğunu iddia etmek de küfürdür. Yüce Allah diyor ki:

فَلا وَرَبِّكَ لا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً

Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar. (Nisa, 65)

* Onun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ölmediğine veya Allah'a has olan birtakım sıfatlara sahip olduğuna inanmak. Bunlar kabrinden tasarruf etmek, gaybı bilmek, dünya ehline yarar sağlayıp zarar verebilmek, duyması veya dualara icabet etmesi gibi şeylerdir. Yüce Allah dedi ki:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ

Muhakkak sen de öleceksin onlar da ölecekler. (Zümer, 30)

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

Muhammed, ancak bir Peygamberdir. Ondan önce de Peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim geri dönerse Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır. (Ali İmran, 144)

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

لاَ تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

Beni, Hıristiyanların Meryem oğlunu haddinden fazla abartarak övdüğü gibi övmeyin! Şüphesiz ben onun (Allah'ın) kuluyum "Allah'ın kulu ve elçisi" deyin! (Sahih-i Buhari)

Sünnet ve Kaideleri

Sünnet, Allah'ın elçisinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadis olarak aktarılan her türlü delili kapsar. Bu kitabımıza gelirsek, bizim bahsedeceğimiz konu sadece itikadî meselelerdir. Buna rağmen sünnetin kaideleri genel olarak her meseleyi kapsar ve Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisleriyle **doğru bir yol ile muamele etme şeklidir.** Kaidelere gelirsek onlar şöyledir:

*** Sünnet, Kur'ân-ı Kerim'in Tefsiridir (Açıklamasıdır)**

Bir insanın doğru akide üzere olarak kendini bidattan (Dinde yenilik ve sünnetin zıddı) koruyabilmesi için Kur'ân'ı Sünnet ile açıklaması gerekir. Yoksa Kur'ân ayetlerini alarak kendi icat ettikleri yollara başvurarak yorumlayıp konuyla ilgili rivayet edilen hadislerden yüz çevirdikleri için inançlarında bidata düşmüş bidatçılardan olurlar.[21]

21 Bununla ilgili misalleri kitabımızın sonraki bölümünde vereceğiz.

Katade (V. 118H) dedi ki:

قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ (عائشة) أَنْبِئِينِي عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ أَلَسْتَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ قُلْتُ بَلَى قَالَتْ فَإِنَّ خُلُقَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ الْقُرْآنَ

Dedim ki: 'Ey müminlerin annesi (Ayşe)! Allah'ın elçisinin (sallallahu aleyhi ve sellem) ahlakından bana haber ver.' Bunun üzerine bana dedi ki: 'Sen Kur'ân okumuyor musun?' Dedim ki: 'Evet', Bunun üzerine 'Hiç şüphesiz Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ahlakı Kur'ân idi' dedi." (Sahih-i Müslim)

*** Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ashâbının *(radıyallahu anhum)* Üzerinde Olduğu Yola Bağlı Olmak**

Çünkü onlar Resulullah'ı *(sallallahu aleyhi ve sellem)* en doğru ve en güzel şekilde anlamıştır. Kim bir hadisin doğru anlaşılma ve uygulama şeklini öğrenmek istiyorsa, sahabenin *(radıyallahu anhum)* ve onların öğrencileri olan Tâbiin'in sözlerine bakmalıdır.

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ

Şüphesiz benden sonra yaşayacak olanlar çok ihtilaf görecektir, öyleyse sizin üzerinize benim sünnetim ve raşid halifelerin (salih ve hidayet üzere olan) sünnetine uymak düşer. Onu azı dişinizle ısırın (yani sım sıkı sarılıp bırakmayın). Ve yeni icad edilmiş meselelerden sakının, çünkü her bidat (yenilik) dalalettir.[22]

*** Hadise zıt olan veya çelişen tüm görüşleri terk etmek**

Hadisin delaletine zıt olan veya çelişen her görüş bidattır. Allah'ın elçisinin haklarından olan şeylerden bir tanesi de ona *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman edip ona verilen mesajı mükemmel şekilde tebliğ ettiğine ve yerine getirdiğine inanmak ve aynı şekilde anlaşılmayacak hiç birşey bırakmadığına inanmaktır. Böylece kim Allah'ın elçisine *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uymazsa o kesinlikle bidatlara, şehvetlere ve hevalara uymuştur.

22 Tirmizi, İbni Mace, Ebu Davud ve İmam Ahmed tarafından ufak farklılıklara rivayet edilmiştir. Sahihtir.

İmam Malik (V. 179H) dedi ki:

مَنْ أَحْدَثَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ سَلَفُهَا فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَانَ الدِّينَ ؛ لِأَنَّ اللهَ يَقُولُ : (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) فَمَا لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ دِينًا لَا يَكُونُ الْيَوْمَ دِينًا

*Kim bu ümmette bizim selefimizin üzerinde olmadığı bir şey icat ederse o kesinlikle Allah'ın elçisinin (sallallahu aleyhi ve sellem) dine ihanet ettiğini iddia etmiştir. Çünkü Allah dedi ki: "**Bugün size dininizi kemale erdirdim..." (Maide, 3)** Böylece o zamanlar dinden olmayan şeyler bugün de dinden değildir. (Şatıbi, İtisam)*

*** Sünnette Kıyas (analoji) yoktur, bununla beraber benzerlikler (veya örnekler) de öne sürülmez. Sünneti kabul etmek söz konusu olduğunda aklın veya arzuların istediği ya da beğendiği görüş veya düşünceler dikkate alınmaz. Sadece takip edilir/uyulur ve arzular terkedilir.**

Hadis, İslam dininin tartışmasız yasama kaynaklarındandır. Hiç kimsenin kalkıp da kendi görüşüyle misal/örnek veya bir kıyas üretip de rivayet edilen hadisin anlamını geçersiz kılma veya uygulanamaz diye ilan etmek gibi bir hakkı yoktur. Nasıl ki şeriat demokratik bir seçime sunulamaz ise (çünkü o vaciptir, insanlar istese de istemese de) aynı şekilde Sünnet de kimsenin ölçüsüne ve değerlendirmesine açık birşey değildir. Nasıl olursa olsun, hadisin delalet ettiği şeyi doğru anlayıp uygulamanın tek yolu selefin (sahabe ve onlara güzellikle tabi olanların) anlama ve uygulama şeklidir, bunun ötesinde/dışında buna zıt olan her yol bidat ve dalalettir.

*** Bidat ehlini terk edip onlarla itikadî tartışmaları bırakmak, dinin her alanında onlarla tartışmaktan uzak durmak.**

Selefimiz, kişi doğru yol üzere olsa bile din hususunda tartışmayı yani cedeli terk etmeyi sünnetin genel prensiplerinden sayardı. Bu anlayış yine ehli sünnet vel cemaattan olan kimsenin sünnet hakkında tartışmaya girmemiş olmasından dolayıdır. Sahabeden *(radıyallahu anhum)* başlayıp selefin son âlimlerine kadar hadislerin anlamına teslim olmuş ve yukarıda saydığımız prensiplere uyarak tartışmayı terk etmiştirler. Bu din teslimiyete dayalı bir dindir. O yüzden İslam (teslimiyet) ismini almıştır. Dolayısıyla tartışmalara girerek bu gerçeğe muhalif olmak selef tarafından uygulanmamıştır. Aksine hadisler hakkında tartışmalara girmek dalalet ve hatalar yolunun kapısını açar, hâlbuki teslim olup sessiz kalmak güvende kalmanın yoludur.

İmam Ahmed (V. 241H) dedi ki:

أُصُولُ اَلسُّنَّةِ عِنْدَنَا: اَلتَّمَسُّكُ بِمَا كَانَ عَلَيْهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اَللَّهِ ﷺ وَالْاِقْتِدَاءُ بِهِمْ، وَتَرْكُ اَلْبِدَعِ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ فَهِيَ ضَلَالَةٌ، وَتَرْكُ اَلْخُصُومَاتِ، وَالْجُلُوسِ مَعَ أَصْحَابِ اَلْأَهْوَاءِ، وَتَرْكُ اَلْمِرَاءِ وَالْجِدَالِ وَالْخُصُومَاتِ فِي اَلدِّينِ.

Bizde sünnetin usulü (temel prensipleri) şudur; Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbının üzerinde olduğu yolu takip etmek, bidatları terk etmek, her bidatın dalalet olduğu, bidat ehliyle tartışmaları ve onlarla oturmayı terk etmek, din konusunda tartışmayı ve husumete girmeyi bırakmak.[23]

Sünnete Muhalif Olan Şeyler

Sünnete muhalif olan herşey bidattır (yenilik). Dinde görüş ayrılığına düşmek sadece sahabenin *(radıyallahu anhum)* ihtilaf ettiği konularla sınırlıdır. Hiç kimseye rivayet edilen hadislere veya sahabenin görüşüne uymayan yeni bir görüş belirtmek caiz olmaz. Kim bu hataya düşerse bidata düşmüştür hoşuna gitse de gitmese de... Dinde yenilik iki çeşittir:

***Birincisi:* el-Bidah el-Mukeffirah, bu küfür seviyesine çıkarak bunu yapan veya inanan kişiyi İslam dairesinden çıkaran bidat şeklidir.**

Her şirk, Kur'ân'da ve Sünnetde izin verilmemiş bir bidah mukeffirah'dır. Kim şirk dindendir derse, mesela kabirdeki ölüleri insanlarla Allah arasında vasıta etmek gibi, bu kişi dinden çıkmıştır. Bidah mukeffirah'ın bir diğer misali 'Kur'ân mahluktur' diyenlerdir, çünkü bu görüşü taşıyanlar Allah'ın sıfatlarını inkâr etmiştir ve dediklerinin neticesinde Allah'ın sıfatlarının -bu durumda Allah'ın kendisinin- haşa yaratılmış olduğunu iddia etmişlerdir. Veya misalen kulların amellerini Allah'ın daha önce bilgisi olmadan kendilerinin yarattığını diyenlerdir, böylece yaratmakta Allah'a ortak koşmuş olurlar. Kim bidah mukeffirah yapar veya inanırsa kâfir olur.

***İkincisi:* el-Bidah ğayril-Mukeffirah, bu küfür seviyesine çıkmadan bunu yapan veya inanan kişiyi İslam dairesinden çıkarmayan bidat şeklidir.**

Kur'ân ve Sünnetin öğretilerine uymayıp küfür seviyesine ulaşmayan her türlü Allah'a inanma ve ibadet etme şekli bidat ğayri mukeffirah'dır. Her kim böyle bir şey yapar veya inanırsa bidatçı olmakla beraber ondan uzak durmak gerekir ta ki doğru yola dönene kadar. Bunun misallerinden bazıları namaz için niyetlerini

23 İmam Ahmed, Usulus-Sunne – Abdus'un rivayeti.

seslice dile getirenler, sünnette olmayan bir şekilde belirli zamanlarda belirli adet zikir yapanlar veya cemaat halinde zikir yapanlar. Bunlar dinde yeri olmayan şeylerdir. Bütün bu ameller kötü olmakla beraber bunu yapan kişiler bu bidatlarından dolayı kâfir olmazlar. bidatçıların kendi bidatlarını meşru kılmak için kullandıkları birtakım araçları/metotları şimdi sayacağız.

Bidat Metodolojileri (Dinde Yenilik)

Bidatçıların, bidata ulaşmak için kullandığı çeşitli metotları vardır. İsimler değişse de neticeler hep aynıdır. Resulullahın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayetlerini, sahabenin *(radıyallahu anhum)* rivayetlerini ve onları iyilikte takip eden âlimlerin sözlerini terk etmek. Aşağıda saydığımız metotların hepsi sünneti terk etmeyi gerektirir.

*** Rey (Şahsi Görüş)**

İslamda Rey (Şahsi görüş) Kur'ân ve Sünnette herhangi bir dayanağı olmayan ve eleştirilmiş/yerilmiş ve sünnete zıt bir yoldur. Buna karşın şahsi görüş, şehvet ve arzulara dayalı olup aynı zamanda Kur'ân ve Sünnetin oluşturduğu anlamlara muhaliftir. Yüce Allah şöyle diyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Ey iman edenler! Allah'ın ve Resulünün önüne geçmeyin! Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir. (Hucurat, 1)

Ve Allah'ın elçisi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu:

إنَّ اللَّهَ لا يَنْزِعُ العِلْمَ بَعْدَ أنْ أعْطاكُمُوهُ انْتِزاعًا، ولَكِنْ يَنْتَزِعُهُ منهمْ مع قَبْضِ العُلَماءِ بعِلْمِهِمْ، فَيَبْقَى ناسٌ جُهّالٌ، يُسْتَفْتَوْنَ فيُفْتُونَ برَأْيِهِمْ، فيُضِلُّونَ ويَضِلُّونَ

Şüphesiz Allah size ilmi verdikten sonra birden çekip almaz. Aksine âlimleri ve onların ilmini alarak çekip alır. Cahil kişiler kalır ve onlara fetva sorulur, onlar ise kendi görüşleri üzere fetva verir, kendileri dalalette olduğu gibi onları da dalalete götürürler. (Sahih-i Buhari)

Ve Ömer ibn el-Hattab *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

إِنَّ أَصْحَابَ الرَّأْيِ أَعْدَاءُ السُّنَنِ أَعْيَتْهُمْ أَنْ يَحْفَظُوهَا وَتَفَلَّتَتْ مِنْهُمْ أَنْ يَعُوهَا ، وَاسْتَحْيَوْا حِينَ سُئِلُوا أَنْ يَقُولُوا : لَا نَعْلَمُ ، فَعَارَضُوا السُّنَنَ بِرَأْيِهِمْ فَإِيَّاكُمْ وَإِيَّاهُمْ

Şüphesiz rey ashabı (şahsi görüş) sünnetlerin düşmanlarıdır. Onlar bunları (sünnetleri) hıfzedemedi, anlayamadı ve böylece ondan kaçtılar, ayrıca sorulunca "bilmiyoruz" demekten utandılar. Böylece kendi görüşleriyle sünnetlere muhalefet ettiler. Onlardan sakının.[24]

Böylece hadise muhalif olan her görüş –kimden gelirse gelsin veya o kişi hakkında iyi konuşulsun fark etmez– bidat ve dalalettir. Ve bu görüş, hepsi Selef'in rivayetinden ayrılmadan oluşan aşağıdaki yöntemlere dayanabilir:

*** Kıyas (Analoji)**

İslam'da eleştirilen kıyas şekli delillerin mevcut olduğu meselelerdedir. Resulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylediği veya yaptığı herhangi bir şeye muhalefet eden her kıyas reddedilerek hiçbir şekilde değerlendirmeye alınmaz.

İmam Ahmed (V. 241H) dedi ki:

وَلَيْسَ فِي اَلسُّنَّةِ قِيَاسٌ، وَلَا تُضْرَبُ لَهَا اَلْأَمْثَالُ، وَلَا تُدْرَكُ بِالْعُقُولِ وَلَا اَلْأَهْوَاءِ، إِنَّمَا هُوَ اَلِاتِّبَاعُ وَتَرْكُ اَلْهَوَى.

Ve sünnet'te kıyas (analoji) olmaz, ayrıca ona benzerlikler (veya misaller) ortaya konulmaz. Aynı şekilde kendi aklına göre veya arzularla anlaşılmaz. Buna karşın o sadece takip etmek/tabi olmak ve arzuları terk etmektir.

El-Berbehari (V. 329H) dedi ki:

واعلم رحمك الله أنه ليس في السنة قياس ولا تضرب لها الأمثال ولا تتبع فيها الأهواء بل هو التصديق بآثار رسول الله ﷺ بلا كيف ولا شرح ولا يقال لم ولا كيف فالكلام والخصومة والجدال والمراء محدث يقدح الشك في القلب وإن أصاب صاحبه الحق والسنة.

24 İbn Abdulberr, Camiu Beyanu'l İlm ve İbnu'l Kayyim İlamu'l Muvakkiin– İsnad doğruluğun en üst seviyesinde)

Bilki -Allah sana rahmet etsin- sünnette kıyas (analoji) yoktur, ona benzerlikler de (veya misaller) verilmez, onda hevâlar da takip edilmez. Buna karşın o Allah'ın elçisinin (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayetlerine iman etmektir, 'neden' veya 'nasıl' diye sormadan. Böylece bu konuda konuşmak, tartışmak ve husumet etmek kalplerde şüphe uyandıran yeni icat edilmiş bidatlardır, velev ki bir insan doğru bir şekilde hak ve sünnet üzere olsa bile.[25]

*** İçtihat Etmek (Çabalamak)**

Reddedilen içtihat şekli yine konuyla ilgili delillerin mevcut olmasına rağmen yapılan içtihattır. Allah'ın elçisinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylediği veya yaptıklarına muhalefet eden her türlü içtihat reddedilir, değerlendirilmeye alınmaz, onunla amel eden onun sevabını almaz, buna karşın tam aksine onun yükünü ve onun bu bidatına uyanların da günahının yükünü taşır.

*** Felsefe, Heva (Arzu) ve Kelam İlmi**

Felsefe ve hevaların İslam'da yeri yoktur. Deliller onlara itaat edip inanmak için vardır. Bir insanın nefsi rivayet edilen hadisin manasıyla ilgili bir zorluğu olsa bile onun manasını kabul etmek üzerine farzdır. Mütekellim'lere (Kelam ilminin ehline) gelirsek –Yunan felsefesine dayalı– Allah hakkında onlara herhangi bir şekilde izin ve otorite verilmemesine rağmen kurallar ikame ettiler, o kurallara göre İslami kaynakların hangisinin kabul edileceğini, hangisinin inkâr edileceğini ve hangisinin anlamının yorumlanacağını belirlediler ki onların kuralları ile uyuşsun. Bu yüzden onların kuralları onların tapıp muhakeme ettiği bir tağut oldu.

İmam Ahmed (V. 241H) dedi ki:

عليكم بالسنَّة والحديث وما ينفعكم الله به وإياكم والخوض والجدال والمراء، فإنّه لا يفلح من أحب الكلام وكل من أحدث كلاماً لم يكن آخر أمره إلا إلى بدعة، لأن الكلام لا يدعو إلى خير

Sizin üzerinize düşen sünneti takip etmek, hadis ve Allah'ın size onunla fayda verdiği şeylerdir. Tartışmalara dalıp husumet etmekten sakının. Çünkü kelamı (Kur'ân ve Sünnette dayanağı olmayan kelimeler) sevenlerin durumları ancak bidat ile sonlanır, bu kelamın hayıra yöneltmediğinden dolayıdır.[26]

25 El-Berbehari, Şerhus-Sunne.

26 İbnu Batta, el-İbane.

İmam Şafii (V. 204H) dedi ki:

حكمي في أهل الكلام أن يضربوا بالجريد ويطاف بهم في العشائر ؛ ينادى عليهم هذا جزاء من ترك الكتاب والسنة وأقبل على الكلام

Benim kelam ehli ile ilgili hükmüm hurma dallarıyla vurulup aşiretlerin arasından yürütülmeleridir, bunun üzerine onlara bağırılır (yaptıklarına karşılık). Bu Kitap ve Sünneti terk edip kelama yönelenlerin cezasıdır.[27]

*** Batıl Tevil (Yanlış Yorumlama)**

Delilleri yanlış bir şekilde yorumlamak da aynı şekilde İslam'da kabul görmez. Kur'ân ve Sünnet, sahabenin *(radıyallahu anhum)* ve onların öğrencilerinin anlayışına göre anlaşılmalıdır. Yani Kur'ân ve Sünneti sahabenin ve onların öğrencilerinin fehmi üzere anlamak gerekir. Böylece her kim İslam'ın delillerine selefin anlayışına muhalif bir şekilde yorum getirirse o bidat ve dalalet içindedir. İbnu Mendeh (V. 395H) dediki:

التأويل عند أصحاب الحديث : نوع من التكذيب

Tevil (yanlış yorumlama) hadis ehline göre inkâr etmenin bir şeklidir.[28]

Sünnetin Asılları

Selef âlimleri sünnet konusunda akide ile ilgili bazı görüşlerini belirtti, bunu yaparken bu meseleleri sünnetin usulü (temel prensipleri) diye isimlendirdi. Bu ümmetin selefine göre bu usulleri yerine getirmeyen hiçbir kimse Sünni (sünnetin takipçisi) ismini hak etmez. Bu yüzden bu prensiplere karşı çıkan (velev ki tek bir meselede bile olsa) gruplara, onları hak ehlinden ayırt edebilmek için farklı farklı isimler verilirdi. Aslında bugün mevcut olan bütün bidatlar temellerini, selef tarafından bahsedilmiş olan dalalet ehli insanlardan almıştır ve sünnet kitaplarında bunlardan bahsedilmiştir. Aradaki fark sadece bugün bu grupların naslara karşı daha aşırı ve şiddetli bir tavır takınmalarıdır. Selefin zamanından bugüne kadar hayatta kalabilen dalalet ve bidat inançları ise –her ne kadar bazıları onları kabul görülebilir bir menhec olarak nitelendirse de– hâlâ bidat inancıdır. Her insanın kendisini 'sünnet takipçisi' olarak nitelendirmeden önce bu bidatlardan kaçınması gerekir.

27 Zehebi, Siyer A'lam el-Nubala.

28 İbnu Mendeh, er-Reddu ale'l-Cehmiyye.

Hiç şüphesiz hak (gerçek) insanlar tarafından anlaşılmaz, buna karşın gerçek, rivayetlerle anlaşılır.

El-Berbehari (V. 329H) dedi ki:

واحذر صغار المحدثات من الأمور فإن صغار البدع تعود حتى تصير كبارا وكذلك كل بدعة أحدثت في هذه الأمة كان أولها صغيرا يشبه الحق فاغتر بذلك من دخل فيها ثم لم يستطع المخرج منها فعظمت وصارت دينا يدان بها فخالف الصراط المستقيم فخرج من الإسلام فانظر رحمك الله كل من سمعت كلامه من أهل زمانك خاصة فلا تعجلن ولا تدخلن في شيء منه حتى تسأل وتنظر هل تكلم فيه أحد من أصحاب النبي ﷺ أو أحد من العلماء فإن أصبت فيه أثرا عنهم فتمسك به ولا تجاوزه لشيء ولا تختر عليه شيئا فتسقط في النار.

Ve küçük bidatlardan sakının, çünkü küçük bidatlar büyük olarak dönüp büyüyebilir. Bu ümmette icad edilen her bidat küçük olarak başlayıp hak gibi göründü, böylece ona kanıp uyan kişiler ondan çıkamadı. O büyüyerek takip edilen bir din haline geldi. Böylece doğru yoldan sapıp İslam'dan çıktı. Bu yüzden -Allah sana rahmet etsin– özellikle senin zamanının ehlinden duyduklarına dikkat et. Acele edip inanma ta ki sorup araştırana kadar. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabı bu konu hakkında konuştumu veya âlimlerden (seleften) herhangi biri diye araştır. Eğer bununla ilgili seleften birşey (rivayet) bulursan ona yapış ve bir daha bırakma ve onun üzerine başka bir tercihte bulunma, eğer başka tercihte bulunursan ateşe düşersin.[29]

Dolayısıyla kurtuluş rivayetlere uymaktadır. Ayrıca önemli bir nokta da şudur: -zikredildiği gibi- selef kesinlikle sünnetin asıllarını yerine getirmeyen hiç kimseye sünnetin takipçisi demezdi. O yüzden bir Müslüman selefin kitaplarını okuyup sünnetin temel prensiplerini öğrenmesi bidattan uzak olması için gereklidir. Tıpkı şirkten uzak olmak için tevhidin temel prensiplerini öğrenmesi gerektiği gibi…

29 El-Berbehari, Şerhus-Sunne.

İmam Ahmed (V. 241H) dedi ki:

وَمِنْ اَلسُّنَّةِ اَللَّازِمَةِ اَلَّتِي مَنْ تَرَكَ مِنْهَا خَصْلَةً – لَمْ يَقْبَلْهَا وَيُؤْمِنْ بِهَا – لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِهَا:

Ve sünnetin lazımlarındandır ki: her kim farz olan bir hasleti bırakırsa –onu kabul etmez ve inanmazsa– Sünnet ehlinden değildir.[30] Bunun üzerine de sünnetin bazı prensiplerini sayarak devam etti.

Süfyan b. Uyeyne (V. 198H) dedi ki:

السُّنَّةُ عَشَرَةٌ فَمَنْ كُنَّ فِيهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ السُّنَّةَ ، وَمَنْ تَرَكَ مِنْهَا شَيْئًا فَقَدْ تَرَكَ السُّنَّةَ

Sünnet ondur. Böylece kim bunları yerine getirirse sünneti tamamlamıştır, kim ondan birşey terk ederse sünneti terk etmiştir.[31]

Harb b. İsmail el-Kirmani (V.280H) dedi ki:

فمن خالف شيئاً من هذه المذاهب أو طعن فيها أو عاب قائلها فهو مخالف مبتدع وخارج عن الجماعة زايل عن منهج السنة وسبيل الحق

Böylece kim bu mezheblerden (yollar, inançlar anlamında) birini terk ederse veya hakkında olumsuz konuşursa veya o mezhebi takip edeni eleştirirse işte o zaman o muhalif mubtedi'dir (bidatçı) ve cemaati terk ederek hak yolundan ayrılmıştır.[32]

İmam el-Berbehari (V. 329H) dedi ki:

ولا يحل لرجل أن يقول فلان صاحب سنة حتى يعلم أنه قد اجتمعت فيه خصال السنة فلا يقال له صاحب سنة حتى تجتمع فيه السنة كلها

Hiç kimseye bir insan hakkında Sünnet sahibi demesi caiz olmaz ta ki Sünnetin özellikleri o kişide toplandığını bilene kadar. Böylece o şahıs Sünnet onda toplana-na kadar sünnetin takipçisi olarak adlandırılamaz.

30 İmam Ahmed, Usulus-Sunne, Abdus'un rivayeti.

31 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet.

32 El-Kirmâni, Kitabus-Sunna.

Takipçilik imamların Sünnetin bazı usullerine dair kaleme aldığı şeylere giriştir, ancak hepsine değil. Kul her daim düzgün akideyi tanıyıp bilmek adına Selef'in[33] kitaplarını okumaya ve öğrenmeye motive olmalıdır ki, bu şekilde Allah'ın –yedi kat semânın üzerinden– sevip dinini korumak adına seçtiği kişilerden olabilsin.

Okuyucuya tavsiyemiz şudur; delillere teslim olduğunda dinin çok kolay bir hal aldığını göreceksin. Tıpkı Tevhid'in amacı ve anlamının çok kolay olması gibi; hadis ve eserlerde rivayet edilene itaat ederek inan ve hiçbir şey için onlardan sapma!

Tevhid ve Allah'ın Tanımlaması

Selef, Allah'ın tevhidini ve Allah'ı isim ve sıfatlarıyla beraber Sünnet kitaplarında zikredip bunu Kur'ân'ı anlamanın yolu Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisleri olduğunu bilerek yaptılar. Böylece kim Allah'a iman edip Kur'ân'ı doğru şekilde anlamak istiyorsa, ona düşen Sünneti ve onun açıklamasını takip etmektir. Bugün kim isim ve sıfatlar Tevhid'inde bidat grupların yoluna düşerek sapkınlığa girerse, bu duruma düşmedeki sebepleri Kur'ân'ın doğru tefsirine inanma ve takip etmekte olan kusurlarıdır. Bu durumda kim sünnete bakıp da Allah'ın, O'nun isimlerinin ve sıfatlarının anlatımlarını okursa onu doğru anlayıp inanmanın anahtarının Allah'ın ve Peygamberinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözlerine rivayet edildiği gibi harfiyyen inanıp onun manasında bir harf bile olsun tahrif etmemenin olduğunu anlar. Sünnet ehli arasında yüce Allah'a Kur'ân'da, Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayetlerinde ve sahabenin *(radıyallahu anhum)* eserlerinde geçtiği gibi inanmak genel prensip haline gelmiştir. İsimler ve sıfatlar tevhidinde kaçınılması gereken şeyler şunlardır:

- ***Tahrif*** (Çarpıtma) Kelimelerin anlamını başka şeyler ile değiştirmek manasında mesela "yed" (el) kelimesinin güç, kudret anlamına geldiğini iddia etmek gibi.

- ***Ta'til*** (Geçersiz kılma) Kelimelerin anlamını reddedip geçersiz kılma manasında, mesela Allah'ın kelam etmediğini/konuşmadığını iddia etmek gibi.

- ***Teşbih*** (Benzetme) Yaratanı yaratılanlara benzetme manasında, mesela Allah'ın görmesi kulların görmesi gibi olduğunu iddia etmek gibi.

- ***Tekyif*** (Keyfiyetlendirme) İsim ve sıfatların anlamını şartlandırma manasında, mesela Allah'ın en alttaki semaya inişini açıklamaya çalışmak gibi.

- ***Tefvid*** (Anlamını Düşürme) mesela el, yüz gibi kelimelerin kendisini kabul ettikten sonra anlamının bilinmediğini iddia etmek, böylece o sıfatın gerçek anlamına inanmamak. Selefin bu hususta menheci ise şu kelimelerle özetlenmiştir:

33 Kitabımızın sonunda ilim arayanlara tavsiye edeceğimiz kitapların listesi bulunmaktadır.

El-Velid b. Müslim (V. 195H) dedi ki:

سألت سفيان الثوري، ومالك بن أنس، والأوزاعي، والليث بن سعد عن هذه الأحاديث التي في الرؤية والصفات قال : أمروها على ما جاءت، ولا تفسروها.‘‘

Süfyan es-Sevri, Malik b. Enes, el-Evzai ve el-Leys ibn Saad'a ru'yet (Allah'ı görmek) ve sıfat (Allah'ın sıfatları) hadislerini sordum. Onlar dedi ki: 'Olduğu gibi kabul et ve hiçbir şekilde tefsir etme (yorumlama)![34]

Ve Ahmed b. Nasr (V. 231H) dedi ki:

سألت سفيان بن عيينة قلت : يا أبا محمد أريد أسألك ، قال : لا تسأل ، قلت : إذا لم أسألك فمن أسأل ، قال : سل قلت ما تقول في هذه الأحاديث التي رويت نحو : القلوب بين أصبعين ، وأن الله يضحك أو يعجب ممن يذكره في الأسواق ، فقال : « أمروها كما جاءت بلا كيف

Süfyan ibn Uyeyne'ye şöyle sordum: 'Ey Ebu Muhammed, sana birşey sormak istiyorum' dedi ki: 'Sorma' Dedim ki: 'Sana sormazsam kime sorayım?' bunun üzerine 'Öyleyse sor' dedi. Dedim ki: 'Şu rivayet edilen hadisler hakkında ne dersin: Kalpler iki parmağının arasında, Allah onu pazarlarda zikreden kişilere şaşırır veya güler hadisi?' Bunun üzerine dedi ki: Rivayet edildiği gibi ve keyfiyetini (nasıl olduğunu) vasfetmeden kabul et![35]

Ebu Bekr el-Merruzi (V. 274H) dedi ki:

سألت أبا عبد الله عن الأحاديث التي تردها الجهمية في الصفات، والرؤية، والإسراء، وقصة العرش، فصححها أبو عبد الله، وقال : « قد تلقتها العلماء بالقبول، نسلم الأخبار كما جاءت،

Ebu Abdullah'a (İmam Ahmed) Cehmiyye'nin reddettiği sıfat hadislerini sordum, ru'yet, isra (gece yolculuğu) ve arşın kıssası. Ebu Abdullah bana onların doğru olduğunu söyledi ve dedi ki: Şüphesiz âlimler bu rivayetleri kabul ile karşıladı. Nasıl rivayet edildiyse öyle teslim oluruz.[36]

34 Mücemu'l Mukri, sy.111.

35 Merasil, Ebu Davud, sy.182, es-Siyer 8/467.

36 Ebu Bekir el-Hallal, es-Sunen, el-Acurri, Eş-Şeria ve Tabakat el-Hanabile.

Ebu İsa et-Tirmizî (V. 279H) dedi ki:

هكذا رُوِي عن مالك، و سفيان بن عيينة، و عبد الله بن المبارك أنهم قالوا في هذه الأحاديث: «أمروها بلا كيف». وهكذا قول أهل العلم من أهل السنة والجماعة، وأما الجهمية فأنكرت هذه الروايات وقالوا: هذا تشبيه. وقد ذكر الله عز وجل في غير موضع من كتابه: اليد والسمع والبصر، فتأولت الجهمية هذه الآيات ففسروها على غير ما فسر أهل العلم، وقالوا: إن الله لم يخلق آدم بيده. وقالوا: إن معنى اليد ههنا القوة.

Bu şekilde Malik, Süfyan b. Uyeyne ve Abdullah ibn el-Mübarek tarafından rivayet edildi. Onlar bu hadislerle ilgili şöyle dedi: 'Onları olduğu gibi keyfiyetini (nasıl olduğunu) sorgulamadan kabul et! Bu, ehli sünnet vel cemaatin âlimlerinin görüşüdür. Cehmiyye ise bu rivayetleri reddedip şöyle dediler: Bu kıyaslamadır (Yaratanı yaratılanlarla/mahlûkatla kıyaslamak). Oysa Allah azze ve celle kitabındaki birçok yerde el, görme ve duymayı zikretti. Cehmiyye bu ayetleri yorumlarlar ve ilim ehlinin açıklamasının aksine bir şekilde açıklarlar. Onlar 'Allah Âdem'i (aleyhisselam) eliyle yaratmadı' dediler ve eklediler: 'Şüphesiz burada elin anlamı güçtür.'[37]

* **Cehmiyye,** Allah'ın isim ve sıfatlarını bunun yaratanı mahlûkata benzetme olduğunu iddia ederek reddetti. Bu reddetmeyle beraber kâfir oldular. Bu inançla onlara **Muattıla** ismi de verildi ki şu anlama gelir: Allah'ın sıfatlarını geçersiz kılanlar. **Mutezile de** aynı şekilde sıfatları reddetti. **Maturidiler** ve **Eşariler** ise yeni bir ta'til (geçersiz kılma) şekli geliştirerek Allah'ın konuşmasının hakikatini değiştirdiler. Böylece onlar kelam sıfatının (konuşma) Allah'ın kendi içine sessiz ve harfsiz bir şekilde olduğunu iddia etti. Onların açıklamasına göre Kur'ân okununca duyulan ise Allah'ın kelamının bir ifadesi olup ancak Kur'ân'ın kendisi değildir. Allah'ın kelamını bu şekilde açıklayarak onlar ta'tilden sıfatın anlamını çarptırarak tahrife geçti.

Bugün Eşariler, Ahbaş ve diğerleri gibi tarikatlar, Cehmiyye ile aynı inanç üzeredirler. Her kim Allah'ın isim ve sıfatlarının herhangi birisini reddederse o inancıyla bir Cehmi'dir, bunu ister kabul etsin ister kabul etmesin.

* **Müşebbihe** Allah'ın isim ve sıfatlarını kulların isim ve sıfatları ile kıyasladı. Böylece onlar şöyle dedi: 'Benim görmem Allah'ın görmesi gibidir' veya 'Benim elim Allah'ın eli gibidir' veya 'Benim ayağım Allah'ın ayağı gibidir.' Bu şekilde

37 El-Tirmizi, el-Cami el Kebir, 2/42-43.

Allah'ın sıfatlarının nasıl olduğunu anlatma açısından tekyif'e (şartlandırma) giderken, Allah'ın sıfatlarını kulların sıfatlarına benzetme açısından ise teşbihe (benzetme) gittiler. Bu kıyaslamayı yaparak Allah'ın isim ve sıfatlarında Allah'a ortak koştular, böylece kâfir oldular.

* Çoğu tarikatlar ise Allah'ın isim ve sıfatları ile ilgili tahrife (çarpıtma) girerek sapıttı. Cehmiyye istiva (yukarıya yükselmek) sıfatı ile ilgili onun hakikatte istevla (üzerinde yetki veya mülkiyete sahip olmak) anlamına geldiğini iddia etti. Bazıları Allah'ın rahmetinin onun nimet verme isteği olduğunu, Allah'ın gazabının ise cezalandırmak isteği olduğunu iddia ederek iki kelimenin de hakiki anlamından kaçtılar. Bunların hepsi gerçek anlama yapılan tahriftir ve batıldır. Buna karşın Sünnet ehli Allah'ın arşının üzerine yükseldiğini, rahmetinin ve gazabının olduğuna inanır. Bunun anlamını şartlayarak tarif etmedikleri gibi keyfiyetini de sormazlar.

* Bir diğer kötü görüş ise **Mufavvida** tarafından yapıldı, onların görüşüne göre isim ve sıfatlara iman edilmesi gerekir ancak onların anlamı bilinmez ve ilmi ancak Allah katındadır. Mesela onlar Arapça'da "ye" ve "dal" harfinden oluşan "Yed" (el) kelimesine inanırlar ancak kelimenin ne anlama geldiğini bilmediklerini iddia ederler. Selefe ve inançlarına inandıklarını iddia ederler -ki bu yalandır- ancak hakikatte onlar Allah'a ve elçisine *(sallallahu aleyhi ve sellem)* karşı iğrenç bir yalan uydurmuş oldular. Onların bu iddialarına göre dinin çok büyük bir bölümü -Allah'ın isim ve sıfatları- kullara açıklanmadan bırakılmış.

Âlimler sapıkların bidatları ve yalanları hakkında kitap üzerine kitap yazdı ve onların hepsine birer isim taktı ki onlar tanınsın ve insanlar onlara karşı uyarılsın. Doğru akideyi öğrenip okumak dalaleti ve bidatı öğrenmekle birlikte olur. Müslümanın üzerine Kur'ân ve Sünnetten gelen delillere teslim olmak farz olmuştur, bunu da selefin menheci üzere yapar çünkü bahsedilen iman ve küfür meseleleridir. Her kim Allah'ın isim ve sıfatları ile ilgili tevhidi bir meseleyi inkâr ederse ve bu mesele fıtrattan bilinmesi gerekiyorsa o zaman bu kişi kâfir olur ve bu hal üzere ölürse ebedi olarak cehennemde yanacaktır. Çünkü Allah'ın isim ve sıfatlarından herhangi birşeyi bu yollara başvurarak inkâr etmek O'na bir şekilde eksiklik yakıştırmakla sonuçlanır. Mesela 'Allah ilmi yaratana kadar ilmi yoktu' diyenler gibi… Böyle bir iddia Allah'ın ilmi yaratana kadar cahil olduğu anlamına gelir. Ve bu iddia açık bir şekilde küfürdür.

Aynı şekilde kim Allah'ın isim ve sıfatları ile ilgili tevhidi bir meseleyi yalanlarsa ve bu mesele sadece delillerle bilinecek bir mesele ise –konunun herkes tarafından bilinen bir mesele olmaması şartıyla– bu durumda reddeden ona ilim geldikten sonra kâfir olur. Buna karşın küfür seviyesine yükselmemiş bir bidat inancına uyan kişi kâfir olmasa da mubtedi (bidatçı) olarak nitelendirilir ve onun amelleri bidattan tövbe edene kadar kabul edilmez. Bununla birlikte onun kâfirlerden olabilme ihtimalinden korkulur.

Kur'ân-ı Kerim Allah'ın Kelamıdır

Allah'ın sıfatlarını reddetmek Cehmiyye'yi -kurucusu ve isim taşıyıcı Cehm ibn Safvan- Kur'ân'ın yaratılmış olduğunu demeye sürükledi. Eğer Allah konuşmuyor ise (onların görüşüne göre) o zaman Kur'ân da Allah'ın konuşması ve kelimesi olamaz, böylece yaratılmış olmalı. Doğrusu ehli sünnet hem Kur'ân'ın hem de sünnetin daha önce teyid ettiğini onayladı, o da Kur'ân'ın Allah'ın kelamı olmakla beraber yaratılmadığına iman etmeleridir. Buna ek olarak Kur'ân'ın yaratıldığını iddia edenleri bu iddialarının barındırdığı küfürden dolayı tekfir ettiler. Bu gibi küfürlerden bazıları da şunlardır:

- Allah'ın konuşmasını inkâr etmek.

- Allah'ın yaratana kadar ilminin olmadığını iddia etmek. Bunun temeli Allah'ın, Kur'ân'ı ilim ile adlandırmasına dayanıyor. Dolayısıyla bu demeçlerinin lazımı.

- Yaratılmış bir şeye dua etmeyi caiz kılmak. Allah diyor ki: **"De ki: İster Allah'ı çağırın, ister Rahman'ı çağırın...".** Böylece onlara göre Allah'ın her ismi yaratılmıştır.

- Yaratılmış bir şeye sığınmayı caiz görmeleri. Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* "Yarattıklarının şerrinden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım" diye dua ederdi. Ve bu kelimeler onlara göre yaratılmıştır. Yüce Allah diyor ki:

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلامَ اللَّهِ

Ve eğer müşriklerden biri senden eman dilerse Allah'ın kelâmını işitip dinleyinceye kadar ona eman ver. (Tevbe, 6)

وَكَلَّمَ اللَّهُ موسَى تَكْلِيمًا

Ve Allah Musa ile gerçekten konuştu. (Nisa, 164)

Cabir b. Abdullah *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْرِضُ نَفْسَهُ عَلَى النَّاسِ بِالْمَوْقِفِ فَيَقُولُ: «هَلْ مِنْ رَجُلٍ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ؛ فَإِنَّ قُرَيْشًا قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبَلِّغَ كَلَامَ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendini duruş yerinde (hacılar için) arz ederdi ve şöyle buyururdu: **Aranızda beni kavmine götürecek bir adam var mı? Çünkü Kureyş bana Rabbimin** *azze ve celle* **kelamını tebliğ etmeyi yasakladı.**[38]

Ömer b. Hattab *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ كَلَامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَضَعُوهُ عَلَى مَوَاضِعِهِ

Hiç şüphesiz Kur'ân Allah azze ve cellenin kelamıdır. Dolayısıyla onu doğru yerine koyun![39]

Ve el-Lalakai (V. 418H) farklı şehir ve ülkelerdeki selef âlimlerinin isimlerini saydıktan sonra şöyle dedi:

قَالُوا كُلُّهُمْ: الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ , وَمَنْ قَالَ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ. فَهَؤُلَاءِ خَمْسُ مِائَةٍ وَخَمْسُونَ نَفْسًا أَوْ أَكْثَرُ مِنَ التَّابِعِينَ وَأَتْبَاعِ التَّابِعِينَ وَالْأَئِمَّةِ الْمَرْضِيِّينَ سِوَى الصَّحَابَةِ الْخَيِّرِينَ عَلَى اخْتِلَافِ الْأَعْصَارِ وَمُضِيِّ السِّنِينَ وَالْأَعْوَامِ. وَفِيهِمْ نَحْوٌ مِنْ مِائَةِ إِمَامٍ مِمَّنْ أَخَذَ النَّاسُ بِقَوْلِهِمْ وَتَدَيَّنُوا بِمَذَاهِبِهِمْ , وَلَوِ اشْتَغَلْتُ بِنَقْلِ قَوْلِ الْمُحَدِّثِينَ لَبَلَغَتْ أَسْمَاؤُهُمْ أُلُوفًا كَثِيرَةً , لَكِنِّي اخْتَصَرْتُ وَحَذَفْتُ الْأَسَانِيدَ لِلِاخْتِصَارِ , وَنَقَلْتُ عَنْ هَؤُلَاءِ عَصْرًا بَعْدَ عَصْرٍ لَا يُنْكِرُ عَلَيْهِمْ مُنْكِرٌ

Onların hepsi dedi ki: 'Kur'ân Allah'ın kelamıdır ve yaratılmamıştır. Kim Kur'ân'ın yaratıldığını söylerse o kâfirdir. Ve bunlar Tâbiin ve onların takipçileri, iyilik üzere olan sahabenin kabul gördüğü farklı nesiller ve yıllardaki liderler/imamlar arasında 550 kişinin veya daha fazlasının sözüdür. Onların arasında 100 imam vardır ki onların sözleri kabul görür ve insanlar dinlerini onların mezhebine göre alır. Eğer ben kendimce bütün rivayetleri toplamakla meşgul olsam belkide isimleri binleri bulur. Ancak bu âlimlerden rivayet etmeyi öngördüm, onlardan asırdan asıra naklettim onları hiç bir inkârcı inkâr edemez.[40]

Dolayısıyla Kur'ân yaratılmıştır iddiası iğrenç bir bidattır ve içinde şüphesiz şekilde farklı açılardan küfür barındırır, bunu iddia eden her kimse kâfir olur.

38 Tirmizi, Ahmed, Nesai. Buharinin şartlarına göre sahihtir.

39 Ed-Darimi, er-Reddu alel Cehmiyye.

40 El-Lalakai, Şerhu Usul el-İtikad Ehli Sünnet, 2/312.

Kadere İman (İlahi Takdir)

Yüce Allah diyor ki:

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

Biz, her şeyi kader ile yarattık. (Kamer, 49)

Ve Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kadere imanı şöyle buyurarak bize açıkladı:

قَدَّرَ اللَّهُ الْمَقَادِيرَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

Allah makâdiri (kararnameler) yeri ve gökleri yaratmadan 50 bin yıl önce belirledi.[41]

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

إِنَّ اللَّهَ وَكَّلَ بِالرَّحِمِ مَلَكًا فَقَالَ: أَيْ رَبِّ نُطْفَةٌ، أَيْ رَبِّ عَلَقَةٌ، أَيْ رَبِّ مُضْغَةٌ، فَإِذَا قَضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ خَلْقَهَا قَالَ: أَيْ رَبِّ شَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى فَمَا الرِّزْقُ وَمَا الْأَجَلُ؟ فَيُكْتَبُ ذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ

Şüphesiz Allah bir meleği rahime gitmekle görevlendirdi, o da şöyle dedi: 'Rabbim! Bir nutfe (meni damlası) Ey rabbim! Bir pıhtı. Rabbim! Bir et yığını.' Bunun üzerine Allah azze ve celle (rahimdekinin) yaratılışını tamamlayınca o (melek) der ki: 'Ey rabbim, şaki mi yoksa said mi, erkek mi yoksa kız mı? Ve onun rızkı ve eceli nedir?' Böylece bunlar o daha annesinin karnında iken yazılır. (Sahih-i Müslim)

Velid b. Ubade b. es-Samit *(radıyallahu anhuma)* dedi ki:

أَوْصَانِي أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَقَالَ يَا بُنَيَّ أُوصِيكَ أَنْ تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُؤْمِنْ أَدْخَلَكَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى النَّارَ قَالَ وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْقَلَمُ ثُمَّ قَالَ لَهُ اكْتُبْ قَالَ وَمَا أَكْتُبُ قَالَ فَاكْتُبْ مَا يَكُونُ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ

41 Sahih ibn Hibban.

Benim babam -Allah ona rahmet etsin- bana şöyle diyerekten nasihat etti: 'Ey evladım, sana kadere iman etmeyi tavsiye ederim, iyisine ve kötüsüne, çünkü ona iman etmezsen Allah seni cehenneme atar.' Ayrıca şöyle de dedi: 'Ve Peygamberi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle derken duydum: Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdi. Ona 'Yaz' dedi. Kalem bunun üzerine dedi ki: 'Peki ne yazayım?' Allah şöyle cevap verdi: Olanı ve kıyamete kadar olacakları yaz![42]

Kader ile ilgili olarak Sünnet ehlinin üzerinde ittifak ettiği hususlar şunlardır:

1. Allah'ın her şeyi bildiğine inanmak, genel olarak ve detaylı olarak, her zaman, ister kendi amelleriyle ister kulların amelleriyle alakalı olsun.

2. Allah'ın kaderi levh-i mahfuz'a yazdığına inanmak

3. Vuku bulan olayların –iyi veya kötü olsun– sadece Allah'ın iradesiyle olduğuna inanmak.

4. Kulların her şeyinin Allah tarafından yaratıldığına inanmak. Daha önce zikrettiğimiz delillerin ispat ettiği gibi buna kulların amelleri de dâhildir.

Kader ile ilgili yanlış inançlar uyduran gruplara **Kaderiyye** denilir, onların inançlarının arasında şunlar vardır:

* Allah'ın her şey hakkında daha önce bilgisinin olmasını inkâr edip Allah'ın olaylar yaşanana kadar onun yaşanacağını bilmediğini iddia etmek. Ayrıca kulların neler işleyeceğini de bilmediğini iddia etmek de böyledir. Kim böyle derse kâfir olur. Çünkü Allah'ın kaderini inkâr etmiştir.

* Kulların amellerinin kendileri tarafından yaratılmış olduğunu, Allah tarafından yaratılmadığını iddia etmek. Kim bunu derse kâfir olur. Çünkü kulların da birer yaratıcı olduğunu iddia etmiştir.

* Allah'ın kötü şeylerin yaşanacağına önceden karar verdiğini inkâr ederek onun sadece iyi şeyleri takdir ettiğini iddia etmek. Bunu diyen kâfir olur. Çünkü kaderin bir bölümünü inkâr etmiştir.

* Saydığımız kaderin dört aslını da inkâr etmeyen bazı kimseler vardır ancak onlar, Allah'ı yüceltmek adına 'İnsan kaderiyle zina işler, hırsızlık yapar, alkol içer. (Allah'ın ona daha önce yaşanacağı şeyleri takdir etmesiyle ilgili) demekten kaçınırlar. Bunu söylemekten kaçınanlar bidatçı olur.

Bazıları ise –**Kaderiyye**'ye reddiye olarak– amellerin kullara ithaf bile edilemiyeceğini ve kulların bu konuda herhangi bir iradesi olmadığını, aksine kulların amellerinin Allah'a ait olduğunu söylerler. Bunlara **Cebriyye** ismi verilir, bu görüş de apaçık bir küfürdür.

42 Ebu Davud, Ahmed ve Tirmizi hafif farklılıkla rivayet etti. Sahih.

Sünnet ehli ise bu iki uç görüşün ortasında yer alır. Ehli sünnet kulların iradesini inkâr etmez; aksine yüce Allah'ın kaderi ve meşiyetine tâbi olarak kulların iradeleri olduğunu kabul eder. Allah ne dilerse o vuku bulur, neyi dilemezse o hiçbir zaman vuku bulamaz.

وَمَا تَشَاءُونَ إِلا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz. (Tekvir, 29)

Şüphesiz bu konu ile ilgili doğru anlayış selef tarafından rivayetlerde açıklanmıştır. Abdullah b. Ömer *(radıyallahu anhuma)* dedi ki:

قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ مَا نَعْمَلُ فِيهِ أَفِي أَمْرٍ قَدْ فُرِغَ مِنْهُ، أَوْ أَمْرٍ مُبْتَدَأٍ أَوْ مُبْتَدَعٍ؟ قَالَ: «فِيمَا قَدْ فُرِغَ مِنْهُ، فَاعْمَلْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَإِنَّ كُلًّا مُيَسَّرٌ، أَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَإِنَّهُ يَعْمَلُ لِلسَّعَادَةِ، وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَإِنَّهُ يَعْمَلُ لِلشَّقَاءِ»

Ömer *(radıyallahu anhu)* dedi ki: Ya Resulullah. Bizim yaptığımız amelleri sen daha önce takdir edilmiş olarak mı görüyorsun yoksa yeni başlatılmış veya icat edilmiş olarak mı? Dedi ki: ***'Takdir edilmiş olanlardır. Öyleyse amellerde bulun ey Hattaboğlu! Çünkü hepsi kolaylaştırıldı. Kim mutluluk ehlinden ise o mutluluğuna doğru amel eder, kim de mutsuzluk ehlinden ise mutsuzluğuna doğru amel eder.*** (Sahih-i Tirmizi)

Ebu Yahya el-A'rac (V. 80H) İbn İfra'nın mevlası *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

أَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، وَمَعِي رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ الْقَدَرَ أَوْ يُنْكِرُونَهُ، فَقُلْتُ: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ، مَا تَقُولُ فِي الْقَدَرِ لَوْ أَنَّ هَؤُلَاءِ أَتَوْكَ يَسْأَلُونَكَ؟ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ مَرَّةً يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَدَرِ إِنْ زَنَا وَإِنْ سَرَقَ أَوْ شَرِبَ الْخَمْرَ، فَحَسَرَ قَمِيصَهُ حَتَّى أَخْرَجَ مَنْكِبَهُ، وَقَالَ: «يَا أَبَا يَحْيَى لَعَلَّكَ مِنَ الَّذِينَ يُنْكِرُونَ الْقَدَرَ وَيُكَذِّبُونَ بِهِ، وَاللَّهِ لَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ مِنْهُمْ أَوْ هَذَيْنِ مَعَكَ لَجَاهَدْتُكُمْ، إِنْ زَنَا فَبِقَدَرٍ، وَإِنْ سَرَقَ فَبِقَدَرٍ، وَإِنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَبِقَدَرٍ»

Ben, İbn Abbas'a (radıyallahu anhuma) geldim. Benimle beraber gelen kader hakkında konuşan ve onu inkâr eden kimseler vardı. Dedim ki: 'Ey ibn Abbas! Sen kader hakkında ne dersin? Çünkü bu iki kişi sana sormaya geldi'. Ve İsmail bir defa şöyle dedi: 'Onlar sana kaderi sormaya geldi. Zina eden, hırsızlık yapan ve içki içen (bu işi kaderle mi yapmıştır) hakkında?' Bunun üzerine İbn Abbas gömleğini omuzları görünene kadar çekti ve dedi ki: 'Ey Ebu Yahya. Belki de sen Kaderi reddedip inkâr edenlerdensin. Vallahi onlardan olduğunu veya seninle gelen bu iki kişinin onlardan olduğunu bilseydim sana karşı cihad ederdim. Kişi zina ederse bunu kaderiyle yapar, hırsızlık yaparsa bunu kaderiyle yapar ve eğer içki içerse bunu kaderiyle yapar.'[43]

Son olarak kader hakkında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar şunlardır:

Birincisi ve en önemlisi Allah adaletlidir ve hiç kimseye zulümde bulunmaz. Böylece cehennem ateşine giren herkes hak ederek ve buna layık şekilde girecek, bu ancak Allah onlara azabı hakkında uyarılsınlar ve onlara farz olup da haram kılınanları bilsinler diye Peygamberler ve nebiler gönderdikten sonra olacak. Yüce Allah diyor ki:

فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ

O, bir gurubu doğru yola iletti, bir guruba da sapıklık müstehak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar. (Araf, 30)

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا

Biz, bir Peygamber göndermedikçe (kimseye) azap edecek değiliz. (İsra, 15)

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

Kitap ortaya konmuştur: Suçluların, onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. 'Vay halimize! Bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş!' derler. Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez. (Kehf, 49)

43 Abdullah, Kitabus-Sunna.

Biz kullar olarak Allah'ın kaderini tam olarak kavrayamayız. Buna rağmen ona iman etmek mecburdur, bunu yaparken "nasıl" ve "neden" gibi sorular sormak kesinlikle yasaktır. Çünkü kader Allah'ın sırları arasındadır, bundan şüphe duymak veya ona ait bir şeyi inkâr etmek kulu dalalete sürükler.

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekilecekler-dir. (Enbiya, 23)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

لاَ يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ

Kul kadere hem hayrına hem şerrine inanana kadar iman etmiş olmaz.[44]

El-Berbeharî (V. 329H) dedi ki:

والكلام والجدل والخصومة في القدر خاصة منهيّ عنه عند جميع الفرق؛ لأن القدر سر الله، ونهى الرب تبارك وتعالى الأنبياء عن الكلام في القدر

Kader hakkında kelamda bulunmak, tartışmak veya husumete girmek her grup tarafından özellikle yasaklanmıştır. Çünkü kader Allah'ın sırrıdır. Rab tebareke ve teala Peygamberlere bile kader hakkında konuşmayı yasaklamıştır.

El-Acurri (V. 320H) dedi ki:

لا يحسن بالمسلمين التنقير والبحث في القدر، لأن القدر سر من أسرار الله عز وجل، بل الإيمان بما جرت به المقادير من خير أو شر واجب على العباد أن يؤمنوا به، ثم لا يأمن العبد أن يبحث عن القدر فيكذب بمقادير الله الجارية على العباد، فيضل عن طريق الحق

Müslümanlara kader hakkında araştırma yapıp incelemek yarar getirmez. Çünkü kader Allah azze ve cellenin sırlarından bir sırdır. Buna karşın kader ile

44 Müsned, İmam Ahmed. Sahihtir

kulların başına hem iyi hem kötü şeyler geldiğine inanmak gerekir. Bundan öte kul eğer kader hakkında araştırmalara girerse Allah'ın belirleyip kulların başına gelen kaderleri inkâr etmekten emin olamaz, bunu yaparak doğru yoldan sapar.[45]

Sahabenin Derecesi/Faziletleri

Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabı Peygamberlerden *(aleyhimesselam)* sonra, bu dünya üzerinde yaşayan en iyi insanlardır. Yüce Allah onları bu dinin taşıyıcısı olarak seçmiş, onları Kur'ân'da övüp onaylamıştır. Bu yüzden onlar hakkındaki doğru inanç; onlara saygı duymak ve Allah ile Peygamberinin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onlara yüksek seviyede ve üstünlükte ettikleri şehadeti etmek, haklarında kötü konuşmayıp onların hatalarını zikretmemektir.

Yüce Allah dedi ki:

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

(İslam dinine girme hususunda) Öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedi kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur. (Tevbe, 100)

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعاً سُجَّداً يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَاناً سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْأِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيماً

Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin (sert), kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider.

45 El-Acurri, eş-Şeria, 2/702.

Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat vadetmiştir. (Fetih, 29)

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

لا تَسُبُّوا أصْحابِي، لا تَسُبُّوا أصْحابِي، فَوالذي نَفْسِي بيَدِهِ لو أنَّ أحَدَكُمْ أنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، ما أدْرَكَ مُدَّ أحَدِهِمْ، ولا نَصِيفَهُ.

Benim ashabıma sövmeyin! Benim ashabıma sövmeyin. Çünkü nefsim elinde olana yemin olsunki aranızdan biri Uhud dağı kadar altını infak etse onların bir avuç kadar infak ettiğine ulaşamaz, yarısı dahi edemez. *(Sahih-i Müslim)*

İbnu Batta (V. 387H) sahabenin arasında vuku bulan olumsuz şeyleri anlatmama ve onların değerleri ve iyi amellerine şahitlik etmek hakkında bir icma rivayet etmiştir:

ومن بعد ذلك نكف عما شجر بين أصحاب رسول الله - صلى الله عليه وسلم - فقد شهدوا المشاهد معه، وسبقوا الناس بالفضل فقد غفر الله لهم وأمرك بالاستغفار لهم والتقرب إليه بمحبتهم وفرض ذلك على لسان نبيه وهو يعلم ما سيكون منهم وأنهم سيقتتلون وإنما فضلوا على سائر الخلق لأن الخطأ والعمد قد وضع عنهم وكل ما شجر بينهم مغفور لهم ولا تنظر في كتاب صفين والجمل ووقعة الدار وسائر المنازعات التي جرت بينهم ولا تكتبه لنفسك ولا لغيرك ولا تروه عن أحد ولا تقرأه على غيرك ولا تسمعه ممن يرويه فعلى ذلك اتفق سادات علماء هذه الأمة من النهي عما وصفناه منهم: حماد بن زيد ويونس بن عبيد وسفيان الثوري وسفيان بن عيينة وعبدالله بن إدريس ومالك بن أنس وابن أبي ذئب وابن المنكدر وابن المبارك وشعيب بن حرب وأبو إسحاق الفزاري ويوسف بن أسباط وأحمد بن حنبل وبشر بن الحارث وعبدالوهاب الوراق.كل هؤلاء قد رأوا: النهي عنها والنظر فيها والاستماع إليها وحذروا من طلبها والاهتمام بجمعها.

Bundan sonra Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbının arasında meydana gelen anlaşmazlıklar hakkında konuşmayız. Çünkü onlar O'nunla birlikte savaşlara katıldılar. İnsanları fazilette geride bıraktılar. Böylece Allah onları bağışladı. Sana da onlar için istiğfarda bulunmayı, onları severek Allah'a yaklaşmanı emretti. Bunu Peygamberinin (sallallahu aleyhi ve sellem) dili ile farz kıldı. O, onlardan nelerin sadır olacağını ve (onların) aralarında savaşacaklarını biliyordu. Onlar diğer insanlardan ancak, aralarında meydana gelen her anlaşmazlık hususunda hatanın ve kastın kendilerinden kaldırılmış ve bağışlanmış olması sebebiyle üstün kılınmışlardır. Ayrıca Sıffin, el-Cemel, Dar Vakası ve aralarında meydana gelen diğer çekişmeler hakkında bir kitaba bakılmamalıdır. Sen de (bu konularda herhangi bir şeyi) ne kendin için ne de başkası için yazma. Herhangi bir şeyi kimseden rivayet etme, başkalarına okuma, rivayet eden kişiyi de dinleme. Bu ümmetin büyük âlimleri zikrettiklerimizden sakındırma hususunda icma etmişlerdir. Onların arasında Hammad ibn Zeyd, Yunus ibn Ubeyd, Sufyan es-Sevri, Sufyan b. Uyeyne, Abdullah ibn İdris, Malik ibn Enes, İbn Ebu Zib, İbn el-Mundakir, İbn el-Mübarek, Şuayb ibn Harb, Ebu İshak el-Fezeri, Yusuf ibn Esbat, Ahmed ibn Hanbel, Bişr ibn el-Haris ve Abdulvehhab el-Varrak. Bunların hepsi buna inandı. Rivayet edilmesinin yasak olduğuna, ona bakmaya ve onu dinlemeye ayrıca onun talebeliğini yapıp toplanmasına ihtimam gösterenlere karşı uyardılar. (İbnu Batta, El-İbanetus-Suğra)

Sahabenin *(radıyallahu anhum)* arasında en iyi (faziletli) kimin olduğuna gelince, o zaman kesinlikle aralarında en iyisi Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra Osman *(radıyallahu anhum)* İbnu Ömer'in *(radıyallahu anhuma)* rivayet ettiği hadise göre:

كُنَّا نَعُدُّ وَرَسُولُ اَللَّهِ ﷺ حَيٌّ وَأَصْحَابُهُ مُتَوَافِرُونَ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ عُثْمَانُ ثُمَّ نَسْكُتُ

Biz Allah'ın Peygamberi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hayatta iken ve sahabenin sayısı çok iken Ebu Bekir'i, sonra Ömer'i, sonra Osman'ı (en faziletli olarak) görürdük ve sonra susardık.[46] Bunların üçü Ali *(radıyallahu anhu)* ile beraber Raşid halife (hidayete ermiş halifeler) olarak adlandırılır. Onlardan sonra Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından cennet ile müjdelenen 10 kişi gelir. Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi:

46 Müsned. Senedi, Müslim'in şartlarına göre sahihtir.

عشَرةٌ في الجنَّةِ : أبو بكرٍ في الجنَّةِ وعُمَرُ في الجنَّةِ وعُثمانُ في الجنَّةِ وعلِيٌّ في الجنَّةِ والزُّبيرُ في الجنَّةِ وطَلحةُ في الجنَّةِ وابنُ عوفٍ في الجنَّةِ وسعدٌ في الجنَّةِ وسعيدُ بنُ زيدٍ في الجنَّةِ وأبو عُبَيدةَ بنُ الجرَّاحِ في الجنَّةِ

On kişi cennettedir: Ebu Bekir cennette, Ömer cennette, Osman cennette, Ali cennette, ez-Zubeyr cennette, Talha cennette, (Abdurrahman) ibn Avf cennette, Sâd (ibn Ebu Vakkas) cennette, Said ibn Zeyd cennette ve Ebu Ubeyde ibn el-Cerrah cennette. (Sahih ibnu Hibban)

Ondan sonra genel olarak (en iyi/faziletli olanlar) muhacirler -Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile Mekke'den Medine'ye hicret edenler- ve Medine'de olup da Peygambere *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yani İslam'a yardım eden ensardır. Allah hepsinden razı olsun. Bu prensiplere karşı çıkan kişiler **Şii** ve **Rafizi**lerdir. Onların dalalet inançlarının arasında şunlar vardır:

* Ali'nin Osman'dan daha faziletli olduğuna inanmak. Bu insanlar bidata düşmüştür.

* Sahabelere *(radıyallahu anhum)* sövüp onlardan nefret etmek. Bunu yapanlar kâfirdir, çünkü sövdükleri insanlar Allah'ın risaleti taşımak için seçtikleridir, onları onaylayıp tasdiklemiştir ve onlardan razı olmuştur.

* Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ehli beytine ilahi sıfatlar yakıştırıp onları Allah'ın yanında birer ortak olarak vasıflandırmaları. Ali, Fâtıma, Hüseyin *(radıyallahu anhum)*'a dua edip yardım istemeleri.

* 12 İmamın gayb ilmine sahip olduğunu iddia edip yaratılmışların arasında tasarrufta bulunacağına inanırlar.

* Kur'ân'ın bazı bölümlerinin kayıp olduğunu, değiştirildiğini veya eksiltildiğini iddia ederler. Bunlar da kâfirdir.

* Daha sonradan gelen bazı âlimlerinin (!) ilim ve dindeki anlayışlarının sahabeden ve selef âlimlerinden daha iyi olduğunu iddia ederler.

* Bazıları Cebrail *(aleyhisselam)*'ın Ali *(radıyallahu anh)*'ın hakkı olan Peygamberliği Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* getirerek hata ettiğini iddia ederler. Bu kişiler de kâfirdir.

İbnu Abbas *(radıyallahu anhuma)* dedi ki:

كُنْتُ عندَ النَّبيِّ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم وعندَه عليٌّ فقال النَّبيُّ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم يا عليُّ سيكونُ في أمَّتي قومٌ ينتَحِلونَ حبَّ أهلِ البيتِ لهم نَبْزٌ يُسمَّونَ الرَّافضةَ قاتِلُوهم فإنَّهم مشرِكونَ

***Ben Peygamber** (sallallahu aleyhi ve sellem) **ile bir müddet beraberdim ve Ali de onunla beraberdi. Peygamber** (sallallahu aleyhi ve sellem) **dedi ki: 'Ey Ali, benim ümmetimde öyle kişiler gelecek ki haksız bir şekilde ehli beyt'e (Peygamberin ailesi) sevgi iddiasında bulunacaklar. Onlar Rafizi ismini taşıyacak. Onlara karşı savaş, çünkü onlar müşriktir.*[47]

Ve Ali *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

سيكون بعدنا قوم ينتحلون مودتنا، يكذبون علينا، مارقة، آية ذلك، أنهم يسبون أبا بكر وعمر

Bizden sonra bir kavim gelecek ki bize karşı haksız yere sevgi iddia edecek. Bize karşı yalanlar uydurup dinden çıkacaklar. Bunların alameti, Ebu Bekir'e ve Ömer'e sövmeleridir.[48]

İman Söz ve Ameldir, Artar ve Eksilir

Sünnet ehli imanı söz ve amel[49] olarak tarif ederler. Kulun imanı iyi amel ile artar, günah işlerken eksilir. Yüce Allah dedi ki:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Bir kısım insanlar, müminlere "Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar; aman sakının onlardan!" dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı ve "Allah bize yeter. O ne güzel vekîldir!" dediler (Ali İmran, 173)

47 El-Heysemi, Mecma ez-Zevaid–isnadı hasen.

48 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet.

49 Selef imanın söz ve amel olduğunu derken şunu kastetti: Kalp ile dilin sözü, kalp ile uzuvların ameli. Kalbin sözü inanç ve yakindir, buna karşın kalbin ameli umut, korku, özlem gibi şeylerdir. Dilin sözüne ve uzuvların amellerine gelirsek, bu genel olarak bilinen birşeydir.

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

الإِيمانُ بِضْعٌ وسَبْعُونَ، أوْ بِضْعٌ وسِتُّونَ، شُعْبَةً، فأفْضَلُها قَوْلُ لا إلَهَ إلَّا اللَّهُ، وأَدْناها إِماطَةُ الأذَى عَنِ الطَّرِيقِ، والْحَياءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإيمانِ.

İman yetmiş küsür veya altmış küsür şubedir. Onların en üstünü Lâ ilâhe illallah ve en düşüğü yoldan zarar verecek şeyleri kaldırmaktır. Ve hayâ (utangaçlık) imandandır." (Sahih-i Müslim)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

أَكْمَلُ المُؤمِنِينَ إِيمَاناً أَحسَنُهُم خُلُقاً، وخيارُكُم خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

İmanları en kemale ermiş müminler en ahlaklı olanlardır. Ve sizin en iyiniz hanımına karşı en iyi muamelede bulunanızdır.[50]

Cündeb b. Abdullah *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

كُنَّا معَ النَّبِيِّ - صلَّى اللَّهُ عليهِ وعلى آلِهِ وسلَّمَ - ونحنُ فتيانٌ حَزاوِرَةٌ ، فتعلَّمنا الإيمانَ قبلَ أن نتعَلَّمَ القرآنَ ثمَّ تعلَّمنا القرآنَ فازدَدنا بِه إيمانًا

Biz Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ile beraberdik ve gençlerdik, ondan Kur'ân'dan önce imanı öğrenirdik. Sonra Kur'ân'ı öğrenince bundan dolayı imanımız artardı. (İbn Mace, Sahih)

Abdullah b. Mesud *(radıyallahu anhu)* şöyle dua ederdi:

اللَّهُمَّ زِدْنَا إِيمَانًا وَيَقِينًا وَفِقْهًا

Allah'ım, bizim imanımızı, yakînimizi ve anlamamızı arttır.[51]

Bu ve nice rivayetler amellerin imanın bir parçası olduğunu ve ayrıca imanın artıp eksildiğine dair yeterli delillerdir. **Mürciye** ismini alan dalalet ehli bir grup uzuvların amellerinin imana dâhil olmadığını iddia ederek bidata girdi. Kastettikleri şey, diliyle şehadet getirip kalbiyle inanan kişiler imanı tamamlamıştır ve hiçbir

50 Ahmed, Tirmizi ve Ebu Davud – Hasen Sahih.

51 El-Acurrî, eş-Şeria, 7/262.

günah onlara artık zarar vermez. Bununla, ümmete günah işleme kapısını açtılar. Çünkü onların iddiasına göre günahların imanın kemalliğine hiçbir zararı olmayacaktır. Selef-i Salihin onları inkâr eder ve Mürcienin görüşüne karşı çıkardı. Onlara karşı uyarıp onları bidatçı olarak görürdü.

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel (V. 290H) şöyle rivayet etti:

حَدَّثَنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مُجَاهِدٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ فَجَاءَ ابْنُهُ يَعْقُوبُ، فَقَالَ: يَا أَبَتَاهُ إِنَّ أَصْحَابًا لَنَا يَزْعُمُونَ أَنَّ إِيمَانَهُمْ كَإِيمَانِ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقَالَ: «يَا بُنَيَّ كَذَبُوا لَيْسَ إِيمَانُ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ كَإِيمَانِ مَنْ عَصَى اللَّهَ تَعَالَى»

Suveyd ibn Said bana, Abdullah ibn Meymu'un şöyle dediğini söyledi: Ben İbn Mucahid'den şöyle duydum: 'Ben Ata ibn Ebu Rabah ile beraberken oğlu Yakup geldi ve dedi: 'Ey babam, bazı arkadaşlarımız imanlarının Cebrail'in (aleyhisselam) imanı gibi olduğunu iddia ediyor.' O dedi ki: 'Ey oğlum. Onlar yalan söyledi. Allah'a azze ve celle itaat eden kişinin imanı asla yüce Allah'a itaatsiz olan kişiyle aynı olmaz.' (Abdullah, Kitabu's Sunna)

Fudayl ibn İyad (V. 187H) dedi ki:

أَصْلُ الْإِيمَانِ عِنْدَنَا وَفَرْعُهُ بَعْدَ الشَّهَادَةِ وَالتَّوْحِيدِ وَبَعْدَ الشَّهَادَةِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَلَاغِ وَبَعْدَ أَدَاءِ الْفَرَائِضِ صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَحِفْظُ الْأَمَانَةِ، وَتَرْكُ الْخِيَانَةِ، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ، وَالنَّصِيحَةُ لِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ، وَالرَّحْمَةُ لِلنَّاسِ عَامَّةً

İmanın aslı ve şubeleri -Şehadetten ve tevhidden sonra, ayrıca Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) mesajı getirdiğine şahitlik ettikten, farz olan ibadetleri yerine getirdikten sonra, doğruyu söylemektir, güveni korumaktır, ihaneti bırakmaktır, sözü tutmaktır, akrabalık bağını korumaktır, bütün Müslümanlara nasihat edip genel olarak insanlarla merhametli olmaktır.[52]

Böylece Selefin inancı, Kur'ân ve Sünnete dayalı olarak uzuvların amelinin imana dâhil olduğu yönündedir. **Cehmiyye** ise Mürcieden de aşırıya giderek imanın sadece ilim ve kalbin kabul etmesi olduğunu, buna da herhangi bir söz ve amelin

52 Abdullah, Kitabus-Sunna.

dâhil olmadığını iddia etti. Selef ise onları bu sözlerinden dolayı kâfir olarak gördü. Çünkü onlar 'Allah'ın lanet ettiği ve İslam'dan çıkaran unsurları yapan kişiler dünyada kâfir hükmünü alsa bile hâlâ Allah katında kalbinde iman taşıyan bir mümin olabilir' diye inanıyorlardı. Onların bu iddiası, yahudileri, Hristiyanları hatta iblisi dahi iman dairesine almaktadır.

Veki ibn el-Cerrah (V. 197H) dedi ki:

قَدْ قَالَتِ الْمُرْجِئَةُ: الْإِقْرَارُ بِمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يُجْزِئُ مِنَ الْعَمَلِ، وَقَالَتِ الْجَهْمِيَّةُ الْمَعْرِفَةُ بِالْقَلْبِ بِمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُجْزِئُ مِنَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ وَهَذَا كُفْرٌ

Şüphesiz mürcieler dedi ki: Allah azze ve celle'den geleni ikrar etmek (kalp ve dil ile) amellere yeterlidir. Ve Cehmiyye dedi ki: Allah'tan geleni kalp ile bilmek sözlere ve amellere yeterlidir. Ve bu küfürdür.[53]

Harb bin İsmail (V. 280H) dedi ki:

ومن زعم إن المعرفة تنفع في القلب و إن لم يتكلم بها فهو جهمي

Kim kalb ile bilmenin (veya kabul etmenin) bunu diliyle konuşmasa bile yeterli olacağını söylerse o Cehmi'dir.[54]

Şüphesiz bir şekilde Cehmiyye fırkasının kâfir olduğunda ittifak ettiler. Mürcie'nin bidatı ise -uzuvlarla yapılan amelleri imandan görmemek- birçok bidatın başlangıç noktasıdır, bunu az sonra açıklayacağız.

Namazı Terkeden Kişi Kâfir Olur

Mürcie'ler 'Uzuvların ameli imandan olmaması' demeçlerinin sonucu olarak namazı terk eden kimseyi tekfir etmezler. Oysa âlimler namazı terkedenleri tekfir etme hakkında, konuyla ilgili rivayet edilen delillere göre sünnetin genel prensiplerinden olduğunu söylemiştir, buna karşın bidat ehli bundan yüz çevirir. Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

53 Abdullah, Kitabus-Sunna.

54 Harb el-Kirmanî, Kitabus-Sunna.

ليسَ بينَ العبدِ والشِّركِ إلَّا تركُ الصَّلاةِ فإذا ترَكَها فقد أشرَكَ

Kul ile şirkin arasında namazı terk etmeden başka birşey yoktur, kim onu terk ederse şirk işlemiştir.[55]

إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلاَةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ

Bizimle onların arasındaki sözleşme hiç şüphesiz namazdır, böylece kim onu terk ederse küfre girmiştir.[56]

Yine hasen olan bir senetle şöyle rivayet edildi:

عن مجاهد أبي الحجاج أنه سأل جابر بن عبد الله رضي الله عنه : ما كان يفرق بين الكفر والإيمان عندكم في عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم ؟ فقال : الصلاة

Mücahid, Ebu'l Haccac'dan onun Cabir ibn Abdullah'a (radıyallahu anhu) sorduğunu rivayet etti: ***"Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında sizin için iman ile küfrün arasındaki fark neydi?"*** *Bunun üzerine o* ***"Namaz"*** *dedi.*[57]

Ebu Hureyre *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

كان أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يرون شيئا من الأعمال تركه كفرا غير الصلاة

Resulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabı, namaz dışında hiçbir amelin terkini küfür olarak görmezdi…[58]

Ebu Eyyub es-Sıhtiyani (V. 131H) dedi ki:

تَرْكُ الصلاة كُفْر، لا يُختلَفُ فيه

Namazı terk etmek küfürdür, bu konuda ihtilaf yoktur.[59]

55 İbnu Mace, sahih.

56 Tirmizi, Ahmed, İbnu Hibban, el-Nesai. Sahihtir.

57 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet, 4/829.

58 El-Hâkim. Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir.

59 El-Mervezi, Tazimu Kadris Salah.

İshak ibn Rahuyah (V. 238H) dedi ki:

قد صح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أن تارك الصلاة كافر، وكذلك كان رأي أهل العلم من لدن النبي صلى الله عليه وسلم إلى يومنا هذا أن تارك الصلاة عمدا من غير عذر حتى يذهب وقتها كافر.

Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) namazı terk edenin kâfir olduğuna dair sahih rivayetler vardır. Aynı şekilde Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanından günümüze kadar ilim ehli kasıtlı bir şekilde özürsüzce vaktini geçirerek namazı terk edenin kâfir olduğu görüşündeydi.[60]

Hasan el-Basri (V. 110H) dedi ki:

بلغني أن أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم كانوا يقولون: بين العبد وبين أن يشرك فيكفر أن يدع الصلاة من غير عذر

Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbının şöyle dediği bana ulaştı: Kul ile şirke ve küfre girmesinin arasında namazı özürsüz bir şekilde terk etmesi vardır.[61]

İmam Ahmed dedi ki:

وَلَيْسَ مِنْ اَلْأَعْمَالِ شَيْءٌ تَرْكُهُ كُفْرٌ إِلَّا اَلصَّلَاةُ، مَنْ تَرَكَهَا فَهُوَ كَافِرٌ.

Ameller arasında hiçbirinin terki küfür sayılmaz, namaz hariç! Onu terk eden kâfir olur.[62]

Buna göre namazı terk edenin küfre girip girmemesiyle ilgili iddia edilen sözde ihtilaf, Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabı arasında vuku bulmadığı gibi onlara iyilikte tabi olanların arasında da bulmadı. Namazı terk edenin küfre girmeyip hâlâ İslam dairesinde olduğu görüşünün temeli ise Mürciye akidesine dayanır, o yüzden bu bir bidat olmakla beraber değerlendirmeye alınmaz. Namazı terk eden kişi kâfir olur, onu özürlü görenler ise İrca'nın (Mürciyye'nin inancı) şüphesine uymuştur. Doğru hadisler zaten namazı terk edenin hâlâ Müslüman olduğu iddiasını reddetti. Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

60 El-Mervezi, Tazimu Kadris Salah.

61 İmam Ahmed, Usulus Sunne. Abdus'un rivayetiyle.

62 İmam Ahmed, Usulus Sunne. Abdus'un rivayetiyle.

إنَّه يُسْتَعْمَلُ علَيْكُم أُمَراءُ، فَتَعْرِفُونَ وتُنْكِرُونَ، فمَن كَرِهَ فقَدْ بَرِئَ، ومَن أنْكَرَ فقَدْ سَلِمَ، ولَكِنْ مَن رَضِيَ وتابَعَ، قالوا: يا رَسولَ اللهِ، ألا نُقاتِلُهُمْ؟ قالَ: لا، ما صَلَّوْا.

'Sizin üzerinize liderler gelecek, siz (amellerinin) bir kısmını kabul edip (başkalarını) inkâr edeceksiniz. Kim (ammellerinden) nefret ederse suçsuzdur, kim inkâr ederse emin olur, ancak kim razı olup onlara uyarsa (helak olur).' Dediler ki: Ya Resulullah! Onlara karşı savaşmayalım mı? Bunun üzerine dedi ki: 'Hayır, (beş vakit) namaz kıldıkları sürece (savaşmayın)' (Sahih-i Müslim)

İshak ibn Rahuyah (V. 238H) bu hadis ile ilgili şöyle dedi:

وفيها هلاك المرجئة

Bunda Mürciyenin helâkı vardır. (Müsned ibn Avana)

Bunun sebebi Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* namazı, dünya hayatında İslam ile küfrün arasındaki ayırt edici faktör olarak belirlemiştir (Bunun dışında İslamı geçersiz kılan herhangi bir faktör olmadığı sürece). Bundan dolayı namazı terkettiği anda lidere itaat edilmez, bu onun kâfir olduğu anlamına gelir.

Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uzun bir hadiste kıyamet gününde vuku bulacak hadiselerden haber ederken cehenneme giren bazı kişilerden bahsetmiştir:

أَمَرَ المَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ، مَن كانَ لا يُشْرِكُ باللَّهِ شيئًا، مِمَّنْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَرْحَمَهُ، مِمَّنْ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَيَعْرِفُونَهُمْ في النَّارِ بأَثَرِ السُّجُودِ، تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ إِلَّا أَثَرَ السُّجُودِ، حَرَّمَ اللَّهُ علَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ

Sonra meleklere cehennem ateşinden Allah'a ortak koşmayanlar arasında Allah'ın çıkarılmasını istediği, Lâ ilâhe illallah diye şehadet edip merhamet etmeyi dilediği kişilerin çıkarılmasını emreder. Böylece melekler onları secde izinden tanır. (Çünkü) Allah ateşe secde izini yemesini haram kılmıştır. (Sahih-i Buhari)

Bu hadis böylece –diğer bütün delillerle beraber– ispatlıyor ki kim cehenneme atıldıktan sonra ondan çıkarılmaya dair ümit sahibi olmak isterse namaz kılan kişilerden olmalı. Çünkü secde izi ancak namaz kılan kişilerde belirir.

Büyük Günah İşleyen Kişi Eksik İmana Sahip Bir Müslümandır

Ehli Sünnetin inancına göre büyük günah işleyen (küfür ve şirkten aşağıda olan günah) kişinin işlediği günaha göre Kur'ân ve Sünnette nasıl rivayet edildiyse o şekilde muameleyi hak etmektedir. Ancak bu kişi bu günahtan dolayı İslamdan çıkmaz, aynı şekilde onun tövbe etmeden ölse bile ebediyyen cehennemde kalacağına da hükmedilmez. Buna karşın o kişi temel bir iman ile Müslümandır, günahından dolayı ise bir fasıktır. Ve o kişi Allah'ın meşiyeti (iradesi) altındadır; dilerse günahından dolayı onu azaplandırır, dilerse de onu affedip bağışlar.

Muhammed ibn İsmail el-Buhari (V. 256H) dedi ki:

بَاب الْمَعَاصِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ وَلَا يُكَفَّرُ صَاحِبُهَا بِارْتِكَابِهَا إِلَّا بِالشِّرْكِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

30- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ الْأَحْدَبِ عَنْ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلًا فَعَيَّرْتُهُ بِأُمِّهِ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَعَيَّرْتَهُ بِأُمِّهِ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمْ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ

Bab: Günahlar cahiliyeden kalıntı işlerdir, kim onu işlerse (şirk koşması hariç) yaptığından dolayı tekfir edilmez. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) sözüne göre ***'Şüphesiz sen cahiliyeyi taşıyan bir kişisin'****. Ve yüce Allah'ın sözü:* "**Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar...**"

30- Süleyman ibn Harb bize rivayet ederek dedi ki: Şuayb bize Vasil el-Ahdab'dan rivayet etti, o el-Marur ibn Suvayd'den şöyle duydu: Ben Ebu Zer ile Ar-Radbah'da görüştük ve onun üzerinde ceket vardı kölesi de bir ceket giymişti.

Ona bununla ilgili soru sordum o da bana dedi ki: "Ben şüphesiz bir adama sövdüm ve (annesi hakkında kötü söz söyleyerek) aşağıladım.

Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bana dedi ki: ***'Ey Ebu Zer! Onu annesi üzerinden mi aşağıladın? Sen şüphesiz içinde cahiliye taşıyan bir kişisin. Köleleriniz sizin kardeşleriniz ve Allah onları sizin eliniz altında (otoriteniz altında) kıldı. Kim kardeşini eli altında tutarsa ona yediğinden yedirsin ve giydiğinden giydirsin. Onlara kaldıramayacakları yükü yüklemeyin, yüklerseniz de onlara (güçlü bir şekilde çalışarak) yardım edin."*** (Sahih-i Buhari)

İmam Ahmed dedi ki:

وَمَنْ مَاتَ مِنْ أَهْلِ اَلْقِبْلَةِ مُوَحِّدًا يُصَلَّى عَلَيْهِ، وَيُسْتَغْفَرُ لَهُ وَلَا يُحْجَبُ عَنْهُ اَلِاسْتِغْفَارُ، وَلَا تُتْرَكُ اَلصَّلَاةُ عَلَيْهِ لِذَنْبٍ أَذْنَبَهُ صَغِيرًا كَانَ أَوْ كَبِيرًا، أَمْرُهُ إِلَى اَللَّهِ تَعَالَى.

Artık kim kıble ehlinden (namaz kılanlar) muvahhid biri ise onun (cenaze) namazı kılınır, onun için af dilenir ve onun için af dilemek terk edilmez. Ayrıca onun namazı da kılınır günah işlemiş olsa bile ister küçük ister büyük olsun. Onun emri yüce Allah'a kalmıştır.[63]

Mürciyeler –daha önce bahsedildiği gibi– günahların imana etki etmeyeceği iddiasındadırlar, onlara göre kim büyük günah işlese bile kâmil bir imana sahip olur. İmanı dilinde ve kalbinde kaldığı sürece… Demeçleri bunun ilerisine gitmediği sürece onlar bidatçı olarak kalırlar.

Hariciler ise büyük günah işleyenin kâfir olacağını ve tövbe etmeyip o günah üzere ölürse ebediyen cehennemde yanacağını iddia ederek saptılar. **Mutezile** fırkası ise bu iddiayı haricilerden alıp aynı şekilde büyük günah işleyenin ebediyen cehennemde yanacağını söylemiştir. Allah'ın onu bağışlayıp affetme ihtimalini yok saydılar. Ancak haricilere karşılık o kişiye dünyada verdikleri isimle farklı düşündüler. Hariciler böyle bir kişinin kâfir olduğunu söylerken, mutezile fırkası büyük günah işleyenlerin ne Müslüman ne de kâfir olduğunu iddia edip onun konumunun el-menzile beyn el-menzileteyn (iki mevki arasındaki mevki) olduğunu söylediler. Bu inançların hepsi Kur'ân ve Sünnete göre Selef'in anlayışına zıttır, saydığımız delillerin hepsi bu iddialari çürütmektedir.

63 İmam Ahmed, Usulus Sunne. Abdus'un rivayetiyle.

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

يَدْخُلُ أَهْلُ الجَنَّةِ الجَنَّةَ، وأَهْلُ النَّارِ النَّارَ، ثُمَّ يقولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَن كانَ في قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِن خَرْدَلٍ مِن إيمَانٍ. فيُخْرَجُونَ منها قَدِ اسْوَدُّوا

Cennet ehli cennete girer ve cehennem ehli ceheneme girer. Bunun üzerine yüce Allah der ki: 'Cehennemden kalbinde hardal tanesi kadar imanı olanları çıkarın' Böylece ondan yüzleri kararmış bir şekilde çıkarlar. (Sahih-i Buhari)

Bu hadis apaçık gösteriyor ki bazı iman edenlerin günahlarından dolayı cehenneme gireceklerini, ancak imanlarından dolayı oradan çıkarılacaklardır.

İman'da İstisna Yapma Meselesi

Sünnet ehli kendini ve başkalarını "İn şaa Allah" demeden mümin (inançlı) olarak vasfetmekten kaçınır. Bu, imanda istisna yapmaktır. Bunun sebebi Müslüman bir insanın kendini temize çıkarmaması ve kendine cenneti garanti görmemesi gerektiğinden dolayıdır. Çünkü onun imanının tamamlanıp tamamlanmadığını sadece Allah bilir. Kişinin istisna etmeden kendisini mümin olarak isimlendirmesi, ibadet şekillerini eksiksiz şekilde tamamladığını ve haram olan her şeyden kaçındığını iddia etmesidir ki bunların hepsi ancak Allah tarafından bilinir ve kabul edilir. Sünnet ehli (ehli sünnet), bu inançla Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile sahabenin *(radıyallahu anhum)* inanç ve ameldeki yoluna uymaktadır. Resulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kabir ehline şöyle dedi:

السَّلامُ عليكم دارَ قومٍ مؤمنينَ وإنَّا إنْ شاء اللهُ بكم لاحِقونَ

Esselamu aleykum mümin kavmin diyarı! Biz de şüphesiz sizi takip edeceğiz in şaa Allah. (Sahih-i ibnu Hibban)

Ve Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* daha uzun bir hadiste kabir fitnesiyle ilgili şunu dedi:

فيقالُ لَه انظُر إلى ما وقاكَ اللَّهُ عزَّ وجلَّ ثمَّ يُفرَجُ لَه فرجةٌ إلى الجنَّةِ فينظرُ إلى زَهْرتِها وما فيها فيقالُ لَه هذا مقعدُك منها ويقالُ علَى اليقينِ كنتَ وعليهِ مُتَّ وعليهِ تُبعَثُ إن شاءَ اللَّهُ

Sonra ona denilir ki: Allah azze ve celle'nin seni neyden kurtardığına bak'. Bunun üzerine cennete ufak bir pencere açılır. O güzelliğine ve içindekilerine bakar. Sonra ona denilir ki: 'Bu senin ondaki yerin. Sen yakîn üzereydin, onun üzere öldün ve onun üzere tekrar diriltileceksin in şaa Allah.[64]

Ve Alkâme dedi ki:

قال رجل عند عبدالله: إني مؤمن. قال: قل: إني في الجنة، ولكنا نقول: آمنا بالله وملائكته وكتبه ورسله

Bir adam Abdullah'ın (ibn Mesud) yanında 'Ben müminim' dedi. Abdullah da: 'De ki Ben cennetteyim! Lakin biz şöyle deriz: Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve Peygamberlerine iman ettik.' (İbn Ebu Şeybe, El-Musannef, Abdullah, Kitabus-Sunna)

Ve Abdullah ibn Ahmed (V. 290H) rivayet etti:

حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، نا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ سَلَمَةَ الضَّبِّيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِصْمَةَ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَأَتَاهَا رَسُولُ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَدِيَّةٍ فَقَالَ: أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَتْ: «أَنْتُمْ الْمُؤْمِنُونَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى وَهُوَ أَمِيرُكُمْ وَقَدْ قَبِلْتُ هَدِيَّتَهُ»

Ebu Bekir ibn Ebu Şeybe bana rivayet etti, Cerir ibn Abdulhamid'den, o Muğira'dan, o Sinak ibn Seleme el-Dabbi'den, o Abdurrahman ibn İsmah'dan şöyle dedi: "Ben Aişe'nin (radıyallahu anha) yanındayken Muaviye'nin (radıyallahu anh) elçisi bir hediye ile geldi ve 'Emirul Müminin bunu sana gönderdi' dedi. O da dedi ki: 'Siz in şaa Allahu teala müminsiniz, o da sizin emiriniz ve ben bu hediyeyi kabul ettim." (Abdullah, Kitabus-Sunna)

Mürciyeler istisnayı reddedip bunun imanda şüphe etmek olduğunu iddia ettiler. Çünkü iman onlar için sadece kalb ile itikad etmek ve söz ile söylemek, böylece kim imanı iddia ederse –onlara göre– tam bir imana sahiptir. Sünnet Ehli bu konuda onlara muhalefet edip karşı çıktı, bazıları ise istisna yapmayan kişinin bunun dışında itikadı doğru ise daha yumuşak bir yaklaşım sergiledi.

64 Müsned, İmam Ahmed. Sahihtir.

Abdullah ibn Ahmed (V. 290H) rivayet etti:

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنٌ الْأَسَدِيُّ، قَالَ: قِيلَ لِسُفْيَانَ: رَجُلٌ يَقُولُ مُؤْمِنٌ أَنْتَ؟ قَالَ: «مَا أَشُكُّ فِي إِيمَانِي وَسُؤَالُكَ إِيَّايَ بِدْعَةٌ مَا أَدْرِي مَا أَنَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَقِيٌّ أَوْ مَقْبُولُ الْعَمَلِ أَوْ لَا؟»

Bana Muhammed ibn Selman Luveymen el-Esedi rivayet ederek dedi ki: "Sufyan'a 'Sen bir mümin misin?' diye sorulunca 'Ben imanımda şüphe duymuyorum ama senin sorun bidattır. Allah'ın katındaki durumumu bilmiyorum, mutlu mu yoksa mutsuz mu olacağım, amelim kabul edilecek mi yoksa edilmeyecek mi bilmiyorum.'"[65]

Aynı şekilde babası İmam Ahmed'den şöyle rivayet etti:

سَأَلْتُ أَبِي عَنِ رَجُلٍ، يَقُولُ: الْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ وَلَكِنْ لَا يَسْتَثْنِي أَمُرْجِئٌ؟ قَالَ: «أَرْجُو أَنْ لَا يَكُونَ مُرْجِئًا»

Babama "Bir adam 'İman, söz ve ameldir, artar ve eksilir' diyor ancak imanda istisna yapmıyor, o mürci midir?" diye sordum. Dedi ki: "Mürci olmamasını umarım."[66]

Kitaplara ve Peygamberlere İman

Yüce Allah hidayet, rahmet ve insanlarla cinlere bir hüccet olarak Peygamberler gönderip kitaplar indirdi. Ehli sünnet Allah'ın bütün Peygamberlerine ve indirdiği bütün kitaplara iman eder. Kur'ân-ı Kerim'in son kitap olarak daha önceki kitapları ortadan kaldırdığına ve diğer kitapların artık takip edilmeyeceğine inanır. Yüce Allah dedi ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا آَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآَخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

65 Abdullah, Kitabus Sunna.

66 Eğer bir insanın temel itikadi inançları doğru ise, ancak buna rağmen imanda istisna yapmaktan kaçınıyorsa, bu kişiyle ilgili imam Ahmed mürci olmamasını umarım diyor, bununla beraber başka âlimler o kişiyi sadece bu sebepten dolayı mürci olarak isimlendirdiler. Bu istisnanın önemini ve vacip oluşunu ve küçümsenmemesi gereken bir mesele olduğunu açıklıyor.

Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitab'a ve daha önce indirdiği kitaba iman (da sebat) edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, Peygamberlerini ve kıyamet gününü inkâr ederse tam manasıyla sapmıştır. (Nisa, 136)

آَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آَمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine iman ettiler. 'Allah'ın Peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız' dediler. (Bakara, 285)

İbn Zeyd (V. 159H) dedi ki:

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ '' كَمَا صَنَعَ الْقَوْمُ - يَعْنِي بَنِي إِسْرَائِيلَ - قَالُوا : فُلَانٌ نَبِيٌّ ، وَفُلَانٌ لَيْسَ نَبِيًّا ، وَفُلَانٌ نُؤْمِنُ بِهِ ، وَفُلَانٌ لَا نُؤْمِنُ بِهِ .

"Peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız" *Yani İsrail oğullarının 'Filan Peygamber ve filan Peygamber değil. Filana iman ederiz ve filana iman etmeyiz' dedikleri gibi (yapmayız)."* (Taberi tefsiri)

Cabir ibn Abdullah *(radıyallahu anh)* rivayet etti ki:

أَنَّ عُمَرَ بنَ الخَطَّابِ أَتَى النَّبِيَّ صلى اللهُ عليه وسلم بِكِتَابٍ أَصَابَهُ مِنْ بَعْضِ أَهْلِ الْكُتُبِ، فَقَرَأَهُ عَلَى النَّبِيِّ صلى اللهُ عليه وسلم فَغَضِبَ وَقَالَ: أَمُتَهَوِّكُونَ فِيهَا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ؟! وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِهَا بَيْضَاءَ نَقِيَّةً، لَا تَسْأَلُوهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَيُخْبِرُوكُمْ بِحَقٍّ فَتُكَذِّبُوا بِهِ، أَوْ بِبَاطِلٍ فَتُصَدِّقُوا بِهِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ أَنَّ مُوسَى كَانَ حَيًّا، مَا وَسِعَهُ إِلَّا أَنْ يَتَّبِعَنِي

Ömer b. Hattab, Peygambere (sallallahu aleyhi ve sellem) ehli kitaptan bir kitap ile geldi ve Peygambere (sallallahu aleyhi ve sellem) okudu. Bunun üzerine Peygamber sinirlendi ve dedi ki:

'Sen onunla ilgili şüphe mi duyuyorsun ey Hattab'ın oğlu? Nefsim elinde olana yemin olsunki size ter temiz olanla geldim. Onlara bununla ilgili hiç birşey sormayın, çünkü (olur ki) bazı hakikatları anlatırlar da siz inkâr edersiniz veya bazı sapkınlıkları anlatırlar da siz inanırsınız. Nefsim elinde olana yemin olsunki eğer Musa hayatta olsaydı beni takip etmekten başka bir seçeneği olmazdı.'[67]

Kur'ân ve Sünnete göre Allah'ın indirdiği kitapların arasında İbrahim'e *(aleyhisselam)* indirilen Suhuf (Sayfalar), Davut'a *(aleyhisselam)* indirilen Zebur, Musa'ya *(aleyhisselam)* indirilen Tevrat, İsa'ya *(aleyhisselam)* indirilen İncil ve son olarak Muhammed'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* indirilen Kur'ân vardır.

Allah'ın gönderdiği Peygamberlere gelirsek onlara inanmak/iman etmek farzdır, onların çoğu *(aleyhisselam)* şu ayetlerde geçiyor. Yüce Allah dedi ki:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا

Biz Nuh'a ve ondan sonraki Peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Ve (nitekim) İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yâkub'a, esbâta (torunlara), İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettik. Davud'a da Zebur'u verdik. (Nisa, 163)

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (*) وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ (*) وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ

Biz ona İshak ve (İshak'ın oğlu) Yâkub'u da armağan ettik; hepsini de doğru yola ilettik. Daha önce de Nuh'u ve onun soyundan Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u doğru yola iletmiştik. Biz iyi davrananları işte böyle mükâfatlandırırız. Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'ı da (doğru yola iletmiştik). Hepsi de iyilerden idi. İsmail, Elyesa, Yunus ve Lût'u da (hidayete erdirdik). Hepsini âlemlere üstün kıldık. (Enam, 84-86)

67 Müsned, İmam Ahmed.

Onların hepsi tevhid'e çağırdı, bununla beraber her birinin şeriatı (yasaları) Allah'ın Peygamberlerine ve elçilerine vahyetmesiyle kendi zamanlarına ve insanlarına göre değişirdi. Yüce Allah dedi ki:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

Andolsun ki biz 'Allah'a kulluk edin ve tağuttan sakının' diye (emretmeleri için) her ümmete bir Peygamber gönderdik. (Nahl, 36)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَالأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلاَّتٍ، أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى، وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ

Ben Meryem oğlu İsa'ya dünyada ve ahirette en evla insanlardanım. Peygamberler baba tarafından kardeştir, anneleri farklı ancak dinleri birdir." (Sahih-i Buhari)

Yüce Allah dedi ki:

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

Her birinize bir şeriat ve bir yol verdik. (Maide, 48)

Katade bu ayetin tefsirinde şöyle dedi:

يقول: سبيلا وسُنّة. والسنن مختلفة: للتوراة شريعة، وللإنجيل شريعة، وللقرآن شريعة، يحلُّ الله فيها ما يشاء، ويحرِّم ما يشاء بلاءً، ليعلم من يطيعه ممن يعصيه. ولكن الدين الواحد الذي لا يقبل غيره: التوحيدُ والإخلاصُ لله، الذي جاءت به الرسل.

Diyor ki: Yol ve Sünnet. Sünnetler birbirinden farklıdır. Tevrat'ta bir şeriat (yasama) vardır, İncilde bir şeriat vardır ve Kur'ân'da bir şeriat vardır. Onlarda Allah dilediğini helal kılıp dilediğini haram kılarak insanları imtihan eder, ona itaat edenle etmeyeni ortaya çıkarmak için. Ancak ondan başkası kabul edilmeyecek tek din; Peygamberlerin onunla gönderildiği Allah'a tevhid ve ihlastır." (Taberi Tefsiri)

Meleklere İman

Melekler, Allah'ın yarattığı varlıklardandır. Onlar nurdan yaratılmış olup Allah'a itaat ederler, kendilerine emredileni yerine getirirler. Bundan öte melekler dişi değildir. Yüce Allah şöyle dedi:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ

Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a hamdolsun. (Fatîr, 1)

عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır. (Tahrim, 6)

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَى

Ahirete inanmayanlar, meleklere dişilerin adlarını takıyorlar. (Necm, 27)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ

Melekler nurdan yaratıldı, cinler dumansız bir ateşten yaratıldı. Âdem ise size daha önce açıklanan şeyden yaratıldı. (Sahih-i Müslim)

Kur'ân ve Sünnette vasfedilen meleklerin arasında şunlar vardır: Vahiy getirmekle yükümlü olan Cebrail, yağmur ve bitkiler ile yükümlü olan Mikail, Sur'a üflemekle yükümlü olan İsrafil, ruhları almakla yükümlü olan Melek el-Mevt (Ölüm meleği), Hameletu el-Arş (Arşı taşıyanlar), el-Hafaza (Kulları koruyanlar), cennetin koruyucuları, cehennemin koruyucuları ve daha niceleri. Ayrıca Sahih-i Müslim ve Buhari'de rivayet edildiğine göre Uhud savaşında iki melek Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile birlikte savaşıp onu savunuyordu.

Kabir Azabı

Ehli sünnet kabir azabı ve sevinçleri ile ilgili Allah'ın elçisi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından rivayet edilen bütün sahih haberlere inanır. Bu rivayetler arasında şunlar vardır:

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

إِذَا أُقْعِدَ المُؤْمِنُ في قَبْرِهِ أُتِيَ، ثُمَّ شَهِدَ أنْ لا إلَهَ إلَّا اللَّهُ وأنَّ مُحَمَّدًا رَسولُ اللَّهِ، فَذلكَ قَوْلُهُ: {يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بالقَوْلِ الثَّابِتِ}

***Mümin kabrine konulduğunda melekler ona gelir. Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resulullah diye şehadet eder, bu şu sözlerin anlamıdır:* 'Allah Teâlâ sağlam sözle iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sapasağlam tutar.** (İbrahim, 27) (Sahih-i Buhari)

Ve Aişe *(radıyallahu anha)* rivayet etti:

أنَّ يَهُودِيَّةً دَخَلَتْ عَلَيْهَا، فَذَكَرَتْ عَذَابَ القَبْرِ، فَقالَتْ لَهَا: أعَاذَكِ اللَّهُ مِن عَذَابِ القَبْرِ، فَسَألَتْ عَائِشَةُ رَسولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ عن عَذَابِ القَبْرِ، فَقالَ: نَعَمْ، عَذَابُ القَبْرِ قالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: فَما رَأَيْتُ رَسولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ بَعْدُ صَلَّى صَلَاةً إلَّا تَعَوَّذَ مِن عَذَابِ القَبْرِ.

Yahudi bir kadın gelip kabir azabını zikretti. Aişe (radıyallahu anha) bunun üzerine Resulullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) kabir azabı ile ilgili sorular yöneltti, bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Evet, Kabir azabı.' Aişe (radıyallahu anha) dedi ki: 'Bundan sonra Allah'ın elçisini (sallallahu aleyhi ve sellem) kabir azabından (Allah'a) sığınmadan hiçbir namaz kıldığını görmedim" (Sahih-i Buhari)

Esma bintu Ebu Bekir *(radıyallahu anhuma)* dedi ki:

قام رسولُ اللهِ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم ، خطيبًا فذكر فِتْنَةَ القبرِ التي يُفْتَنُ فيها المَرْءُ ، فلما ذكر ذلك ؛ ضَجَّ المسلمونَ ضَجَّةً

Allah'ın elçisi kalkıp hutbe okudu. İnsanların ona tutulacağı kabir fitnesinden bahsetti. Bunu zikredince Müslümanlar sesli gürültü yaptı. (Sahih-i Buhari)

Haricilerin çoğu kabir azabını hakkı ikame eden delillere ve rivayetlere bakmadan inkâr etti. Başka tarikatlar da inkâr etti.

Ahirete İman

Ahiretin[68] Kur'ân ve Sünnette rivayet edilen her türlü yönüne inanmak sünnetin asıllarındandır. Bunların arasında boynuza üflenip kulun yatmakta olduğu kabirden tekrar dirileceği ve kıyamet gününde hesaba çekilmesi için duracağıdır. Kâfirlere dünya hayatında taptıkları şeyi cehenneme doğru takip etmeleri emredilecek ve Allah onlarla konuşmayacak. Diğer kalan kullar (Müslümanlar ve münafıklar) ile Allah onlarla dünyada yaptıklarıyla ilgili konuşacak; bazılarını örtüp bazılarını ifşa edecek. Yüce Allah diyor ki:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ

Sûr'a üflenince Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar! (Zümer, 68)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

يُحْشَرُ النَّاسُ يومَ القِيَامَةِ، فيَقولُ: مَن كانَ يَعْبُدُ شيئًا فَلْيَتَّبِعْ، فَمِنْهُمْ مَن يَتَّبِعُ الشَّمْسَ، و مِنْهُمْ مَن يَتَّبِعُ القَمَرَ،ومِنْهُمْ مَن يَتَّبِعُ الطَّوَاغِتَ وتَبْقَى هذِه الأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا،

68 Bu meselelerin bazıları sonraki bölümlerde açıklanmıştır.

İnsanlar kıyamet günü için toplanacak, sonra denilecek ki: "Kim birşeye taptıysa onu takip etsin. Aralarından bazıları güneşi takip edecek, bazıları ayı takip edecek, bazılarıda tağutları takip edecek. Böylece bu ümmet ile münafıklar kalacak." (Sahih-i Buhari)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

يُدْنَى الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ فَيُقَرِّرَهُ بِذُنُوبِهِ فَيَقُولُ: هَلْ تَعْرِفُ؟ فَيَقُولُ: رَبِّ أَعْرِفُ، قَالَ: فَيَقُولُ إِنِّي سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَإِنِّي أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى صَحِيفَةَ حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكَافِرُونَ وَالْمُنَافِقُونَ فَيُنَادَى بِهِمْ عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ

Mümin kıyamet gününde Rabbine azze ve celle getirilecek ta ki yanını onun üzerine koyana kadar ve günahlarını ikrar edene kadar, böylece diyecek ki: 'Günahlarını kabul ediyor musun?' Bunun üzerine 'Rabbim, kabul ediyorum' diyecek. Bunun üzerine diyecek ki: 'Şüphesiz ben onları dünyada örttüm, bugün de onları senin için af ediyorum' Sonra ona iyi amellerin yazılı olduğu kitabı verilir. Kâfirler ve münafıklar ise şahitlerin önünde açıkça çağrılır. Bunlar Allah hakkında yalan söyleyenlerdir. (Sahih-i Müslim)

Aişe *(radıyallahu anha)* Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurduğunu rivayet etti:

مَن حُوسِبَ يَومَ القِيامَةِ، عُذِّبَ فَقُلتُ: أليسَ قدْ قالَ اللَّهُ عزَّ وجلَّ: {فَسَوْفَ يُحاسَبُ حِسابًا يَسِيرًا} [الانشقاق: ٨]؟ فقالَ: ليسَ ذاكِ الحِسابُ، إنَّما ذاكِ العَرْضُ، مَن نُوقِشَ الحِسابَ يَومَ القِيامَةِ عُذِّبَ.

Resulullah 'Kim kıyamet günü hesaba çekilirse azaplandırılacak' deyince dedim ki: 'Allah azze ve celle şöyle demedi mi: **"Kolay bir hesapla hesaba çekilecek" (İnşikak, 8)** ***Bunun üzerine dedi ki: O hesap değil. O hiç şüphesiz sunumdur[69] (veya gözden geçirmek). Kıyamet gününde kiminle tartışılırsa o, azaplandırır."*** (Sahih-i Müslim)

69 Kastedilen daha önceki hadiste geçen Allah'ın kulun günahlarını sayıp kabul ettireceği kolay bir hesaptır.

Böylece kâfirler ebedi olarak cehennemde kalacak, günahları affedilmeyen Müslümanlar ise geçici bir süre olarak orada kalacaktır. Sonra çıkarılıp ebediyyen kalacakları ve içinde azaplandırılmayacakları cennete girecekler. Cennet ve cehennem önceden yaratılmıştır ve sakinleri için hazırlanmıştır, her ikisi de ebediyyen var olup bir daha var olmayı bırakmayacaklardır. Yüce Allah diyor ki:

وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

Rabbinizin bağışına ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun! (Ali İmran, 133)

وَالَّذِينَ آَمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا

İman eden ve iyi işler yapanları, içinde ebedi kalmak üzere, zemininden ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Allah, (bu söylenenleri) hak bir söz olarak vadetti. Söz verme ve onu tutma bakımından kim Allah'tan daha doğru olabilir? (Nisa, 122)

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

Kâfirler için hazırlanmış olan ateşten sakının! (Ali İmran, 131)

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا (*) خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

Şu muhakkak ki, Allah kâfirleri rahmetinden kovmuş ve onlara çılgın bir ateş hazırlamıştır. (Onlar) orada ebedi olarak kalacaklar, (kendilerini koruyacak) ne bir dost ne de bir yardımcı bulacaklardır. (Ahzab, 64-65)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki:

اطَّلَعْتُ في الجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِها الفُقَراءَ، واطَّلَعْتُ في النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِها النِّساءَ

Cennete muttali oldum ve ehlinin çoğunun fakir kişiler olduğunu gördüm. Cehenneme muttali oldum ve ehlinin çoğunun kadın olduğunu gördüm. (Sahih-i Buhari)

El-Berbehari (V. 329H) dedi ki:

وكل شيء مما أوجب الله عليه الفناء يفنى إلا الجنة والنار والعرش والكرسي والصور والقلم واللوح ليس يفنى شيء من هذا أبدا ثم يبعث الله الخلق على ما أماتهم عليه يوم القيامة ويحاسبهم بما شاء فريق في الجنة وفريق في السعير ويقول لسائر الخلق ممن لم يخلق للبقاء كونوا ترابا.

Allah'ın fani olmasını vacip kıldığı her şey bitecektir, sadece cennet, cehennem, arş, kürsi, boynuz, kalem ve levha hariç. Bunların hiçbirisi bitmeyecek, sonra Allah yarattıklarını onları öldürdüğü şey üzere kıyamet günü tekrar diriltip dilediği şekilde hesaba çekecek. Onların bir kısmı cennette, bir kısmı ise yanan ateşte olacak. Diğer ebedi kalmak için yaratmadığı şeylere ise şöyle diyecek: Toprak olun! (Berbehari, Şerhus Sunne)

Şefaat

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şefaati (aracılık yapması) sahih ve mütevatir[70] bir şekilde sünnette rivayet edilmiştir. Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kıyamet gününde Allah'ın izniyle aracılık yapacağı kesindir. Onun aracılığıyla ümmeti daha hızlı cennete girecek, ümmetinden olup da günahından dolayı cehenneme atılan bazı ferdler çıkarılacak veya ümmetinden olup cehenneme girmeyi hak edip de henüz girmeyen kişiler ona girmeden kurtulacak. Enes ibn Malik *(radıyallahu anhu)* rivayetiyle Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu:

فَيَأْتُونِي فأَسْتَأْذِنُ علَى رَبِّي، فيُؤْذَنُ لِي، فإذا أنا رَأَيْتُهُ وقَعْتُ ساجِدًا، فَيَدَعُنِي ما شاءَ اللَّهُ، فيُقالُ: يا مُحَمَّدُ، ارْفَعْ رَأْسَكَ، قُلْ تُسْمَعْ، سَلْ تُعْطَهْ، اشْفَعْ تُشَفَّعْ، فأَرْفَعُ رَأْسِي، فأَحْمَدُ رَبِّي بتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ رَبِّي، ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لي حَدًّا، فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ، وأُدْخِلُهُمُ الجَنَّةَ،

Sonra onlar bana gelecek (başka Peygamberlerden kendileri için aracılık yapmasını isteyen kişiler) ve ben Rabbimden izin isterim. Sonra onu görünce secdeye kapanırım. Sonra Allah beni orada dilediği kadar bırakır, bunun üzerine

70 Tevatür (sürekli tekrarlanan) ile rivayet edilen bir mesele –veya Mütevatir hadis – o kadar çok kişiden rivayet edilmiş bir hadis veya meseledirki, artık o konuda yalan söyleyerek aynı görüş belirtmek veya istemeyerek aynı noktada hata yapmak imkânsızdır.

der ki: 'Ey Muhammed, başını kaldır. Konuş, dinleneceksin. Sor, sana verilecek. Şefaat et (aracılık yap), Şefaatin kabul edilecek.' Bunun üzerine başımı kaldırıp Rabbime hamd ederim bana Rabbimin öğreteceği bir şekilde, bunun üzerine bana belirli bir adet (kişi) verilir, onları cehennemden çıkarıp cennete girdiririm.[71]

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ دَعاها لِأُمَّتِهِ، وإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتي شَفاعَةً لِأُمَّتي يَومَ القِيامَةِ. وفي رواية: أُعْطِيَ.

Her Peygambere ümmeti için yapacağı bir dua (hakkı) verilir. Şüphesiz ben duamı kıyamet gününde ümmetim için yapacağım şefaate sakladım.[72]

Mutezile fırkası Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* cehenneme girenler için şefaat edeceğini inkâr etti. Çünkü onların inancına göre kim büyük bir günah üzere ölürse ebediyyen olmak üzere cehenneme girecektir ve Allah onu bir daha affetmez ve ona merhamet etmez.

Hariciler ise Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* cehenneme girenler için şefaat edeceğini aynı şekilde inkâr ettiler. Çünkü onların inancına göre kim büyük günah üzere ölürse kâfir olarak ölür ve ebedi olarak cehennemde kalır. Bu inançlar inandıkları asıl bidat inançlarına göre gelişip büyümektedir.

Hanbel (V. 273H) dedi ki:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ: مَا يُرْوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشَّفَاعَةِ؟ فَقَالَ: « هَذِهِ أَحَادِيثُ صِحَاحٌ نُؤْمِنُ بِهَا وَنُقِرُّ، وَكُلُّ مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَسَانِيدَ جَيِّدَةٍ نُؤْمِنُ بِهَا وَنُقِرُّ، قُلْتُ لَهُ: وَقَوْمٌ يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، إِذَا لَمْ نُقِرَّ بِمَا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ وَدَفَعْنَاهُ رَدَدْنَا عَلَى اللَّهِ أَمْرَهُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: {وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا} [الحشر: ٧] قُلْتُ: وَالشَّفَاعَةُ؟ قَالَ: كَمْ حَدِيثٍ يُرْوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشَّفَاعَةِ وَالْحَوْضِ، فَهَؤُلَاءِ يُكَذِّبُونَ بِهَا وَيَتَكَلَّمُونَ، وَهُوَ قَوْلُ صِنْفٍ مِنَ الْخَوَارِجِ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يُخْرِجُ مِنَ النَّارِ أَحَدًا بَعْدَ إِذْ أَدْخَلَهُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَدَلَ عَنَّا مَا ابْتَلَاهُمْ بِهِ''

71 Buhari, Müslim, İbn Hibban ve diğerleri. Sahihtir.

72 Buhari ve Müslim. Sahihtir.

Ebu Abdullah'a (Yani Ahmed ibn Hanbel'e) 'Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) şefaatı ile ilgili ne rivayet edildi?' diye sorunca şöyle cevapladı: 'Onlar sahih hadislerdir, onlara inanır ve razı oluruz. Hepsi Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) sağlam sened ile rivayet edilmiştir, o zaman biz de ona inanıp razı oluruz.' Ona dedim ki: 'İnsanlar cehennem ateşinden (ona girdikten sonra) çıkacaklar mı?' Dedi ki: 'Evet. Eğer biz Peygamberin getirdiğine inanmazsak ve reddedersek Allah'ın emrini reddetmiş oluruz. Allah azze ve celle dedi ki: ***Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının!"*** *(Haşr, 7) 'Peki şefaat?' deyince şöyle dedi: 'Şefaat ve Havuz ile ilgili Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) çok hadis rivayet edildi. Hariciler'den bir grup bunların hepsini inkâr ediyor. Onlar 'Allah cehenneme koyduğu hiç kimseyi tekrar çıkarmayacak' derler. Onları ibtila ettiği şeyden bizi koruyan Allah'a hamdolsun.*[73]

Ahirette Allah'ı Görmek ve Allah'ın El-Uluvv Sıfatının Zikredilmesi

Allah'ı bir sonraki hayatta (ahirette) görme meselesi hem Kur'ân'dan hem de mütevatir sünnetten ispatlanmıştır. yüce Allah diyor ki:

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ

Yüzler vardır ki, o gün ışıl ışıl parıldayacaktır. Rablerine bakacaklardır (O'nu göreceklerdir). (Kıyamet, 22-23)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

إذا دخلَ أَهلُ الجنَّةِ الجنَّةَ نادى منادٍ: يا أَهلَ الجنَّةِ إنَّ لَكُم عندَ اللَّهِ موعِدًا يريدُ أن يُنجزَكموه فيقولون: ما هو؟ ألم يبيِّضْ وجوهَنا ويثقِّل موازينَنا ويُدخِلْنا الجنَّةَ ويُجِرْنا من النَّار؛ قال فيَكشفُ الحجابَ فينظرونَ إليْهِ فما أعطاهم شيئًا أحبَّ إليْهم من النَّظرِ إليْهِ وَهيَ الزِّيادةُ

Cennet ehli cennete girince bir çağırıcı şöyle çağıracak: 'Ey cennet ehli, şüphesiz sizin Rabbinizle bir buluşmanız var, (anlaşmasını) sizinle yerine getirmek istiyor.' Onlar diyecekler ki: 'Nedir o? Yüzlerimizi beyazlaştırmadı mı,

73 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet.

terazimizi ağırlaştırmadı mı, cennete dâhil edip bizi cehennemden korumadı mı?' Bunun üzerine örtüsünü kaldıracak ve kullar O'na bakacak. Hiç şüphesiz onlara O'na bakmaktan daha güzel birşey verilmemiştir. İşte bu*, (Yunus/26'da geçen)* ***o ziyadedir."***[74]

Şuayb b. Sinan el-Rumi *(radıyallahu anhu)* rivayet etti:

عنِ النَّبيِّ صلَّى اللَّهُ عليهِ وسلَّمَ في قَولِ اللَّهُ جلَّ ذِكرُه{ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ} قالَ الحُسْنَى الجنَّةُ والزِّيادةُ النَّظرُ إلى وجهِ اللَّهِ لا يَرهَقُ وجوهَهُم قَتَرٌ ولا ذِلَّةٌ بعدَ نظَرِهِم إِلَيهِ

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ***Allah'ın celle zikruhu*** **"Güzel işler yapanlara daha güzel karşılık, bir de ziyadesi vardır" (Yunus, 26)** ***sözleriyle ilgili dedi ki: Daha güzel karşılık cennet'tir, ziyadesi ise Allah'ın yüzüne bakmaktır. Ona baktıktan sonra onların yüzü bir daha kararmayacak ve bir daha aşağılanmayacak.***[75]

Cerir ibn Adbullah *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ: « أَمَا إِنَّكُمْ سَتُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ فَتَرَوْنَهُ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا قَالَ: ثُمَّ قَرَأَ **{وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا}** [طه: 130]»

Biz Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ***ile otururken Bedir gecesinde aya doğru bakıp şöyle buyurdu: 'Şüphesiz siz Rabbinize azze ve celle sunulacaksınız ve onu göreceksiniz. Şu ayı gördüğünüz gibi onu görmekte hiçbir zorluk çekmeyeceksiniz. Öyleyse güneş doğmadan namazı kaçırmamayı becerirseniz onu yapın.' Bunun üzerine şöyle okudu: 'Güneşin doğmasından önce de batmasından önce de Rabbini övgü ile tesbih et! (Taha,130)*** (Sahih ibni Mace)

74 Ahmed, İbni Mace ve el-Nesai hafif farklılıklarla. Sahihtir.

75 İbn Adiy, el-Kamil el-Duafa– hasen veya sahih.

Mutezile, **Cehmiyye** ve **Eşari'ler** Allah'ın ahirette görüleceğini felsefelerine, akıllarına, hevalarına ve isteklerine uyarak reddetti. Bu felsefe, nam-ı diğer mantıktır, aynı şekilde Cehmiyye, Mutezile ve Eşari'leri Allah'ın El-Uluvv sıfatını inkâr etmeye itti. Allah Subhânehu ve Teâlâ göklerin üzerinde ve yarattıklarından bir sınır ile ayrıdır. Bazı Mutezile Allah'ın her yerde olduğunu söyledi, başkaları ise Allah hiçbir yerdedir dedi. Eşari'ler Allah'ın Uluvv sıfatını gücü ve düzenlemesi olarak kabul etti, ancak Allah'ın bütün yarattıklarının üstünde, yücesinde yani Allah'ın zatıyla yüksekte olduğunu, arşına istiva ettiğini inkâr etti, bununla beraber ehli sünnet bunun hepsine iman etti. Cehmiyye Allah'ın her yerde olduğunu iddia etti, bu anlama göre o yeryüzündedir. Kim Allah'ın yukarıda olduğunu inkâr ederse kâfir olur.

Abdullah ibn el-Mubarek (V. 181H) dedi ki:

نَعْرِفُ رَبَّنَا عَزَّ وَجَلَّ فَوْقَ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ عَلَى الْعَرْشِ بَائِنٌ مِنْ خَلْقِهِ بِحَدٍّ وَلَا نَقُولُ كَمَا قَالَتِ الْجَهْمِيَّةُ هَاهُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْأَرْضِ

Biz Rabbimiz azze ve celle'yi yedi kat semânın üzerinde Arşı'nın üzerinde yarattıklarından bir sınır ile ayrı olarak biliriz. Ve biz Cehmiyyenin dediği gibi o buradadır demeyiz. (Bunu derken eliyle yeri işaret etti)[76]

İmam Ahmed ise Abdullah ibn el-Mubarek'in bu sözlerini kabul etti. Ebu Bekir el-Hallal rivayet etti:

وأنبئنا محمد بن علي الوراق حدثنا أبو بكر الأثرم حدثني محمد بن إبراهيم القيسي قال: قلت لأحمد بن حنبل يحكى عن ابن المبارك , وقيل له :كيف نعرف ربنا ؟ قال: في السماء السابعة على عرشه بحد . فقال أحمد : هكذا هو عندنا

Ve Muhammed ibn Ali el-Varrak bizi bilgilendirip dedi ki: Ebu Bekir el-Esram bize rivayet ederek dedi ki: Muhammed ibn İbrahim el-Kaysî bana rivayet ederek dedi ki: 'Ben Ahmed ibn Hanbel'e dedim ki: "İbn Mubarek'in 'Biz Rabbimizi nasıl biliriz?' sorusuna 'Yedi kat semânın üzerinde Arşı'nın üzerinde yarattıklarından bir sınır ile ayrı olarak' dediği bize ulaştı. Bunun üzerine Ahmed: 'Bizde de aynen öyledir' dedi.[77]

76 Abdullah, Kitabus-Sunna- ondan sabittir.

77 El-Dışti, İsbat el-Hadd.

Ebu Hatim er-Razi (V. 277H) dedi ki:

أدركنا العلماء في جميع الأمصار حجازًا وعراقًا وشامًا ويمنًا؛ فكان من مذهبهم: أن الله عز وجل على عرشه، بائنٌ من خلقه كما وصف نفسه في كتابه، وعلى لسان رسوله صلى الله عليه وسلم بلا كيف

Biz bütün ülkelerin ulemasını idrak ettik; Hicaz, Irak, Şam ve Yemen. Onların mezhebi şuydu: Allah azze ve celle Arşı'nın üzerindedir, yarattıklarından ayrıdır. Kendini kitabında ve Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* dilinden nasıl vasfettiyse öyle iman ederiz. Keyfiyetini (Nasıllığını) sormadan…"[78]

Âlimler bu konuyu Allah'ın el-Uluvv olduğunu fıtrattan bilinir diye anlattı. Bu, kulların kendilerinde hissedebileceği bir şeydir; Rablerinin yukarıda semada olduğu ve ona doğru, tövbe ile, yalvarma ile yönelirse semaya doğru yönelir. Böylece Ululuk sıfatını inkâr etmede hiçbir özür yoktur. Aksine kendini islam ile vasıflandıran en kâfir ve zındıklar Ululuğun aksini iddia eder yani Allah'ın her yerde olup veya hiçbir yerde olmadığını... yüce Allah dedi ki:

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ

O, kullarının üstünde her türlü tasarrufa sahiptir. (Enam, 18)

أَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ

Gökte[79] olanın, sizi yere batırıvermeyeceğinden emin misiniz? (Mülk, 16)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu:

فقال لها: أين اللهُ؟ قالَتْ: اللهُ في السماءِ، قال: مَن أنا؟ قالَتْ: أنتَ رسولُ اللهِ، قال: إنَّها مُؤمِنةٌ

78 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet, 1/197.

79 Allah kendini "gökte / semada" olarak Kur'ân, sünnet ve selefin rivayetlerinde vasfederken bunun anlamı aynı Abdullah ibn el-Mubarekin "Yedi kat semânın üzerinde Arşı'nın üzerinde yarattıklarından bir sınır ile ayrı olarak" sözüne muvafık anlamda olarak yapmıştır. Bu arapların bu cümlenin anlamını ve bağlamını idrak etmesine uygundur.

Ona (cariyeye) 'Allah nerdedir?' dedi. O 'Gökte/Semada' dedi. 'Ben kimim?' diye sorunca 'Sen Allah'ın elçisisin' dedi. Bunun üzerine Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) 'O şüphesiz müminedir' dedi.[80]

Ed-Darimi (V. 280H) dedi ki:

ففي حديث رسول الله ﷺ هذا دليل على أن الرجل إذا لم يعلم أن الله عز وجل في السماء دون الأرض فليس بمؤمن، ولو كان عبدا فأعتق لم يجز في رقبة مؤمنة إذ لا يعلم أن الله في السماء؛ ألا ترى أن رسول الله ﷺ جعل أمارة إيمانها معرفتها أن الله في السماء.

Resulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) hadisi delildir ki eğer bir adam Allah'ın azze ve celle semada olup dünyada olmadığını bilmiyorsa mümin değildir. O serbest bırakılan bir köle olsa bile bunu bilmeyince onu serbest bırakmak caiz olmaz, çünkü Allah'ın semada olduğunu bilmiyor. Resulullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) onun imanının işareti olarak Allah'ın semada olmasını bilmesini kıldığını görmüyor musun?"[81]

Abdurrahman b. Muhammed el-Hanzali dedi ki:

أَخْبرنِي حَرْب بن إِسْمَاعِيل الْكرْمَانِي فِيمَا كتب إِلَيّ أَن الْجَهْمِية أَعدَاء الله وهم الَّذين يَزْعمُونَ أَن الْقُرْآن مَخْلُوق وَأَن الله لم يكلم مُوسَى وَلَا يرى فِي الْآخِرَة وَلَا يعرف لله مَكَان وَلَيْسَ على عرش وَلَا كرْسِي وهم كفار فَاحْذَرْهُمْ

Harb bin İsmail el-Kirmani beni Allah'ın düşmanı Cehmiyyelere yazdıkları hakkında bilgilendirdi ve onlar Kur'ân'ın yaratıldığını iddia ediyorlardı. Allah onlara göre Musa aleyhisselam ile konuşmamış, ahirette görülmeyecekmiş, Allah'a bir mekân tayin edilemiyormuş, Arşı'nın üzerinde değilmiş ve Kürsinin (Allah'ın ayaklarını koyduğu yer) üzerinde de değilmiş. Hiç şüphesiz onlar kâfirdir, onlardan sakının.[82]

80 Müslim, Ebu Davud, el-Nesai ve Ahmed – Müslimin şartlarına göre sahih.

81 Ed-Darimi, Er-Reddu alel Cehmiyye.

82 Zehebi, el-Uluvv li'l Aliyyi'l- Gaffar.

Havuz

Havd (havuz) ile ilgili Allah'ın elçisinden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen rivayetler yine tevatür seviyesine ulaşmıştır. Bu hadisler şunlardır: Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

إِنَّ قَدْرَ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ اليَمَنِ، وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الأَبَارِيقِ كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ

Şüphesiz havuzumun büyüklüğü Eyle ile Sana'a arası (mesafe) gibidir ve içindeki sürahilerin adetleri semânın yıldızları gibidir. (Sahih-i Müslim)

لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِي الْحَوْضَ، حَتَّى عَرَفْتُهُمُ اخْتُلِجُوا دُونِي، فَأَقُولُ أَصْحَابِي. فَيَقُولُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ

Şüphesiz benim ashabımdan bazıları havuza gelecek, onları tanıyınca onlar benden uzaklaştırılırlar. O anda ben "Ashabım!" diye seslenirim ve bana denilir ki: Senden sonra[83] icat (bidat) ettikleri şeyleri bilmiyorsun." (Sahih-i Buhari)

Ebu Zer el-Gıffarî *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ مَا آنِيَةُ الْحَوْضِ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَآنِيَتُهُ أَكْثَرُ مِنْ عَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ وَكَوَاكِبِهَا، أَلَا فِي اللَّيْلَةِ الْمُظْلِمَةِ الْمُصْحِيَةِ، آنِيَةُ الْجَنَّةِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا لَمْ يَظْمَأْ آخِرَ مَا عَلَيْهِ، يَشْخَبُ فِيهِ مِيزَابَانِ مِنَ الْجَنَّةِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ، عَرْضُهُ مِثْلُ طُولِهِ، مَا بَيْنَ عَمَّانَ إِلَى أَيْلَةَ، مَاؤُهُ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ، وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ

Dedim ki: 'Ya Resulullah. Havuzun tasları nelerdir?' O buyurdu ki: 'Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki, onun tasları semadaki yıldızların ve gezegenlerin adedinden daha çoktur. Şüphesiz onlar karanlık gecede (parlarlar). Bunlar cennet'in taşları olacaktır. Kim onlardan içerse artık bir daha su-

83 Bunun anlamı: İslam'larından sonra küfre dönen münafıklar, hatta ondan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sonra bidata düşen kişileri bile kapsar. Bu hadis sahabeleri (radıyallahu anhum) sapıklığa düşmekle itham edilmeye kullanılamaz, çünkü Allah onlardan razı olduğunu haber etti.

suzluk hissetmez, cennete iki kaynaktan gelir, onu içen birdaha susamaz, onun genişliği uzunluğu gibidir; Amman ile Ayalah'ın mesafesi kadar. Onun suyu sütten beyaz ve baldan daha tatlıdır.' (Sahih-i Müslim)

Mutezile ve **Haricilerin** bazıları havuzu bidat inançlarından dolayı inkâr etti. Bazıları rivayetlerin uyuşmadığını, bazıları havuzun rivayet edilen mekânını ve bazıları da genel olarak bütünüyle inkâr etti.

Mizan (Terazi)

Ehli sünnet inancına göre Kur'ân ve Sünnette geçen ve kıyamet gününde getirilecek olan mizan (terazi) kulların amellerini Kur'ân ve Sünnete göre tartan hakiki bir terazidir. yüce Allah diyor ki:

فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (*) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ

Artık kimlerin (sevap) tartıları ağır basarsa, işte asıl bunlar kurtuluşa erenlerdir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, artık bunlar da kendilerine yazık etmişlerdir. (Çünkü onlar) ebedi cehennemdedirler. (Müminun, 102-103)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

كَلِمَتانِ خَفِيفَتانِ علَى اللِّسانِ، ثَقِيلَتانِ في المِيزانِ، حَبِيبَتانِ إلى الرَّحْمَنِ: سُبْحانَ اللَّهِ العَظِيمِ، سُبْحانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ

İki kelime ki dile hafif, terazide ağır ve Rahman'a sevgilidir: SubhanAllah el-Azim, SubhanAllah ve bihamdihi." (Sahih-i Buhari)

Abdullah ibn Mesud'dan *(radıyallahu anhu)* rivayet edildi:

أنَّه كان يَجْتني سِواكًا مِن الأَراكِ وكان دَقيقَ السَّاقَين، فجَعَلَت الرِّيحُ تَكفَؤُه، فضَحِكَ القومُ منه، فقال رسولُ اللهِ صلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: ممَّن تَضْحَكون؟ قالوا: يا نبيَّ اللهِ، مِن دِقَّةِ ساقَيْه، فقال: والَّذي نَفْسي بيدِه، لَهُما أثقَلُ في الميزانِ مِن أحُدٍ.

***Arak ağacından misvak ediniyordu ve baldırları inceydi. Rüzgâr esince onu devirdi, bunun üzerine insanlar ona gülmeye başladı. Resulullah** (sallallahu aleyhi ve sellem) **buyurdu ki: 'Siz neye gülüyorsunuz?' Dediler ki: 'Ey Allah'ın elçisi, baldırlarının inceliğine.' Bunun üzerine buyurdu ki: 'Nefsim elinde olana yemin olsun ki, onun her ikisi de terazide Uhud dağından daha ağır olacak.'*[84]

Mutezile teraziyi kulların amellerinin ölçüsü ve ağırlığı olmadığını dolayısıyla tartılamayacağını iddia ederek inkâr etti. Çünkü onlar görülmeyene iman etmedi, dünyadaki durumları ahiretteki durumlara kıyas etti ve bu onları anlayamayacakları şeyleri inkâr etmeye itti.

Müslüman Yöneticileri Dinleyip İtaat Etmek

Ehli sünnet İslami hükümdarların kendilerinden açıkça bir küfür göstermediği, şerîat ile hükmettiği sürece (ülkelerin bugünkü durumunun aksine) ve namazı beldede ikame ettiği sürece onu dinleyip itaat etmenin farz olduğuna inanır. Aynı şekilde bu durumda ona karşı isyan edip savaşmak haram olur, bu sadece Müslümanlar arasında tefrikaya/bölünmeye yol açar. Bu, o kişi günahkâr olsa veya otoritesi altındakilere zulüm işlese bile geçerlidir. Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

خِيارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ ويُحِبُّونَكُمْ، وتُصَلُّونَ عليهم ويُصَلُّونَ علَيْكُم، وشِرارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ ويُبْغِضُونَكُمْ، وتَلْعَنُونَهُمْ ويَلْعَنُونَكُمْ، قالوا: قُلْنا: يا رَسولَ اللهِ، أَفَلا نُنابِذُهُمْ عِنْدَ ذلكَ؟ قالَ: لا، ما أَقامُوا فِيكُمُ الصَّلاةَ، لا، ما أَقامُوا فِيكُمُ الصَّلاةَ، ألا مَن ولِيَ عليه والٍ، فَرَآهُ يَأْتي شيئًا مِن مَعْصِيَةِ اللهِ، فَلْيَكْرَهْ ما يَأْتي مِن مَعْصِيَةِ اللهِ، ولا يَنْزِعَنَّ يَدًا مِن طاعَةٍ.

Sizin liderlerinizin en hayırlısı sizi sevenler ve sizin de onları sevdiklerinizdir. Siz onlar için dua edersiniz onlar da sizin için dua ederler. En şerli liderleriniz ise sizden nefret edenler ve sizin de onlardan nefret ettiklerinizdir. Onlar size lanet okur siz de onlara lanet okursunuz. Dediler ki: Ya Rasûlallah, bu durumda onlara karşı çıkmayalım mı?' Dedi ki: Hayır, aranızda namazı ikame ettikleri sürece. Şüphesiz, kimin üzerine bir lider tayin edilirse ve onu Allah'a itaatsizlikte görürse ona buğz etsin, ancak ona karşı itaattan elini çekmesin." (Sahih-i Müslim)

84 Ahmed, El-Tayalisi ve el-Bezzar. Sahih li gayrihi.

إنَّه يُسْتَعْمَلُ علَيْكُم أُمَراءُ، فَتَعْرِفُونَ وتُنْكِرُونَ، فمَن كَرِهَ فقَدْ بَرِئَ، ومَن أنْكَرَ فقَدْ سَلِمَ، ولَكِنْ مَن رَضِيَ وتابَعَ، قالوا: يا رَسولَ اللهِ، ألا نُقاتِلُهُمْ؟ قالَ: لا، ما صَلَّوْا.

Şüphesiz üzerinize liderler tayin edilecek, (bazı amellerini) kabul edip (diğerlerini) inkâr edeceksiniz. Kim onları (kötü amellerinde) inkâr ederse suçsuzdur. Ancak kim razı olup ona uyarsa (helak olur). Dediler ki: 'Ya Rasûlallah, onlara karşı savaşmayalım mı?' Buyurdu ki: 'Hayır, (beş vakit) namazı ikame ettikleri sürece savaşmayın!" (Sahih-i Müslim)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

مَن رَأَى مِن أمِيرِهِ شيئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ عليه فإنَّه مَن فارَقَ الجَماعَةَ شِبْرًا فَماتَ، إلَّا ماتَ مِيتَةً جاهِلِيَّةً.

Aranızdan kim liderinden sevmediği birşey görürse ona sabretsin. Çünkü kim cemaatten bir el açıklığı kadar bile ayrılsa ve onun üzerine ölürse kesinlikle cahiliyye üzere ölür." (Sahih-i Buhari)

Huzeyfe ibn el-Yeman *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

قُلتُ: يا رَسولَ اللهِ، إنَّا كُنَّا بشَرٍّ، فَجاءَ اللَّهُ بخَيْرٍ، فَنَحْنُ فِيهِ، فَهلْ مِن وَرَاءِ هذا الخَيْرِ شَرٌّ؟ قالَ: نَعَمْ، قُلتُ: هلْ وَرَاءَ ذلكَ الشَّرِّ خَيْرٌ؟ قالَ: نَعَمْ، قُلتُ: فَهلْ وَرَاءَ ذلكَ الخَيْرِ شَرٌّ؟ قالَ: نَعَمْ، قُلتُ: كيفَ؟ قالَ: يَكونُ بَعْدِي أَئِمَّةٌ لا يَهْتَدُونَ بهُدَايَ، وَلَا يَسْتَنُّونَ بسُنَّتِي، وَسَيَقُومُ فيهم رِجَالٌ قُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ في جُثْمَانِ إنْسٍ، قالَ: قُلتُ: كيفَ أَصْنَعُ يا رَسولَ اللهِ، إنْ أَدْرَكْتُ ذلكَ؟ قالَ: تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلأَمِيرِ، وإنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ، وَأُخِذَ مَالُكَ، فَاسْمَعْ وَأَطِعْ.

Dedim ki: Ya Rasûlallah, biz kötü durumda iken Allah bize hayır verdi ve şu an o hayır üzereyiz. Peki, bu hayırdan sonra şer var mı? Buyurdu ki: 'Evet' Dedim ki: 'Bu şerden sonra hayır var mı?' Buyurdu ki: 'Evet.' Dedim ki: 'Peki bu hayırdan sonra bir şer var mı?' Buyurdu ki: 'Evet.' Dedim ki: 'Nasıl?' Buyurdu ki: 'Benden sonra benim hidayetime ve sünnetime uymayan liderler olur,

aralarında öyle adamlar olacak ki kalpleri, insan suretine girmiş şeytanların kalpleri gibidir.' Dedim ki: 'O zamanı idrak edersem ne yapayım ya Rasûlallah?' Buyurdu ki: 'Lideri dinleyip itaat edersin velev dövse ve malını alsa bile (dinleyip itaat edersin).'' (Sahih-i Müslim)

Ubade ibn el-Samit *(radıyallahu anhu)* dediki:

Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi çağırdı ve biz ona biat ettik. Bizi yükümlü tuttuğu şeylerin arasında şunlar vardı: Güç yetirdiğimize, hoşumuza gitmese de zor zamanda ve kolay zamanda, (lidere) nefsimizden öncelik tanıyacağımıza dair dinleyip ve itaat edeceğimize dair biat ettik. Bununla beraber Allah katında apaçık delilimiz olduğu bir küfür görmemiz müstesna (liderlik) meselesinde ehliyle tartışmaya girmeyeceğimize dair de (biat ettik)'' (Sahih-i Buhari)

Hariciler, **Mutezile** ve **Rey ehli** (görüş ehli) günahkâr Müslüman liderlere karşı ayaklanmayı caiz ve farz olarak gördü, ayrıca bunu emri bil maruf ve nehyi anil munkere (iyiliği emredip kötülükten nehyetmek) dâhil ettiler.

İmam Ahmed (V. 241H) dedi ki:

وَمَنْ خَرَجَ عَلَى إِمَامٍ مِنْ أَئِمَّةِ اَلْمُسْلِمِينَ وَقَدْ كَانَ اَلنَّاسُ اِجْتَمَعُوا عَلَيْهِ وَأَقَرُّوا لَهُ بِالْخِلَافَةِ، بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ، بِالرِّضَا أَوْ بِالْغَلَبَةِ - فَقَدْ شَقَّ هَذَا اَلْخَارِجُ عَصَا اَلْمُسْلِمِينَ، وَخَالَفَ اَلْآثَارَ عَنْ رَسُولِ اَللَّهِ ﷺ: فَإِنْ مَاتَ اَلْخَارِجُ عَلَيْهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً. وَلَا يَحِلُّ قِتَالُ اَلسُّلْطَانِ وَلَا اَلْخُرُوجُ عَلَيْهِ لِأَحَدٍ مِنْ اَلنَّاسِ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَهُوَ مُبْتَدِعٌ عَلَى غَيْرِ اَلسُّنَّةِ وَالطَّرِيقِ.

Kim Müslümanların liderlerinden bir liderine karşı ayaklanırsa ve bu liderin liderliğine insanlar birleşip onu başlarına halife olarak kabul ettiyseler –ister rıza ile ister zorlamayla olsun– o halde ona karşı ayaklanmak Müslümanların birliğini bozmaktır. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayetlerine karşı gelmektir. Kişi bu hal üzere ölürse cahiliyye üzere ölür. İnsanlar arasında hiç kimseye lidere/yöneticiye karşı savaşmak ve isyan çıkarmak caiz olmaz. Kim bunu yaparsa o bir bidatçıdır, sünnet ve doğru yol üzere değildir.[85]

85 İmam Ahmed, Usulus Sunne. Abdus'un rivayeti.

El-Berbehari dedi ki:

ولا يحل قتال السلطان ولا الخروج عليه وإن جار وذلك لقول رسول الله صلى الله عليه و سلم لأبي ذر الغفاري اصبر وإن كان عبدا حبشيا وقوله للأنصار اصبروا حتى تلقوني على الحوض وليس من السنة قتال السلطان فإن فيه فساد الدنيا والدين

*(Müslüman olan) Yöneticiye karşı savaşmak veya isyan etmek helal olmaz velevki zalim olsa bile. Bu, Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) Ebu Zer el-Gıffari'ye söylediği **'Sabret, Habeşi bir köle olsa bile'** sözlerinden dolayıdır. Ve ensara olan: **'Havuz başında benimle buluşana kadar sabredin'** sözünden dolayıdır. Yöneticilere karşı savaşmak sünnetten değildir. Çünkü bunda kesinlikle hem dünyanın hem de dinin ifsadı vardır.*[86]

El-Acurri (V. 320H) dedi ki:

من أُمِّر عليك من عربي أو غيره، أسود أو أبيض،أو أعجمي، فأطعه فيما ليس لله عَزَّ وَجَلَّ فيه معصية، وإن ظلمك حقًّالك، وإن ضربكَ ظلمًا، وانتهكَ عرضك وأخذ مالك، فلا يَحملك ذَلِكَ عَلَى أنه يَخرج عليه سيفك حتَّى تقاتله، ولا تَخرج مع خارجي حتَّى تقاتله، ولاتُحرِّض غيرك عَلَى الخروج عليه، ولكن اصبر عليه

Kim üzerine lider olarak tayin edilirse ister arap olsun ister olmasın, siyah veya beyaz olsun veya acem olsun, Allah'a itaatsizlik olmadığı sürece ona itaat et. Sana zulmetse, dövse, onurunu kırsa ve malını alsa bile. Bu seni ona karşı kılıcını çekmeye itmesin. Onu öldürebilmek için hiçbir harici ile aynı safta yeralma! Başkalarını da ona karşı gelmeye teşvik etme! Bilakis ona karşı sabret.[87]

Dünyada Zahire Göre Hükmetmek

Ehli sünnet dünyada kişilerle ilgili hükümlerin zahire göre verildiğine inanır. Böylece kim şirk veya küfür sözü söyler, amelinde bulunur veya gösterir ise veya şirk veya küfür alametleri gösterir ise kâfir olarak hükmedilir. Buna karşın kim İslam ve İslami alametler gösterirse, mesela şehadeti söylemek, namazı kılmak gibi diğer İslami ritüellerin yanında, ona bu hayatta Müslüman hükmü verilir ve içindeki şeyler onunla Allah'ın arasına bırakılır. Kur'ân ve Sünnet bu durumu açıkça belirtmiştir. yüce Allah diyor ki:

86 El-Berbehari, Şerhus-Sunne.

87 El-Acurri, eş-Şeria.

فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Fakat tevbe eder, namaz kılar ve zekât verirlerse artık onlar dinde kardeşlerinizdir. Biz, bilen bir kavme âyetlerimizi böyle açıklıyoruz. (Tevbe, 11)

Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ ، إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى

Ben insanlara karşı Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resulullah diye şehadet edip namazı kılıp ve zekâtı verene kadar savaşmakla emrolundum. Eğer bunu yaparlarsa onların kanı ve malı benden korunmuş olur, İslam'ın hakkı müstesna… Hesapları da Allahu teala'ya kalmıştır." (Sahih-i Buhari)

Yine Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَأَكَلَ ذَبِيحَتَنَا فَذَلِكَ الْمُسْلِمُ الَّذِي لَهُ ذِمَّةُ اللَّهِ وَذِمَّةُ رَسُولِهِ فَلَا تُخْفِرُوا اللَّهَ فِي ذِمَّتِهِ

Kim bizim namazımızı kılar, bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiklerimizden yerse, işte o Allah'ın ve Peygamberinin koruması altında olan bir Müslümandır. Sakın ha Allah'ın zimmetini/korumasını çiğnemeyin! (Sahih-i Buhari)

Ubeydullah ibn Adi el-Khiyar[88] (V. 95H) dedi ki:

بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - جَالِسٌ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَصْحَابِهِ ، إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَسَارَّهُ ، فَلَمْ يَدْرِ مَا سَارَّهُ بِهِ حَتَّى جَهَرَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَإِذَا هُوَ يَسْتَأْذِنُ فِي قَتْلِ رَجُلٍ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حِينَ جَهَرَ : « أَلَيْسَ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ؟ فَقَالَ الرَّجُلُ : بَلَى وَلَا

88 Onun bir Sahabi veya bir Tabii mi olduğu ile ilgili görüş ayrılığı vuku bulmuştur.

شَهَادَةَ لَهُ . قَالَ : أَلَيْسَ يُصَلِّي ؟ قَالَ : بَلَى وَلَا صَلَاةَ لَهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « أُولَئِكَ الَّذِينَ نَهَانِي اللَّهُ عَنْهُمْ » .

Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabesi arasında otururken bir adam gelip onu bir sır hakkında bilgilendirdi. Ne ile ilgi bilgilendirildiği bilinmiyordu taki Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bunu açığa vurana kadar. Meğerse adam bir münafığı öldürmek için izin istemiş. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bunun üzerine buyurdu ki: 'Lâ ilâhe illallah ve Muhammedun Resulullah diye şehadet etmiyor mu?' Adam dedi ki: Elbette, ancak onun şehadeti yoktur (geçersizdir)'. Buyurdu ki: 'Namaz kılmıyor mu?' Adam dedi ki: 'Elbette, ancak onun namazı yoktur (geçersizdir).' Böylece Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: 'İşte bunlar Allah'ın beni (öldürmemimi) nehyettiği kişilerdir.'

Humeyd ibn Ebu Humeyd el-Tavil (V. 142H) dedi ki:

سَألَ ميمونُ بنُ سِيَاهٍ أنسَ بنَ مالِكٍ، قال: يا أبا حَمزةَ، ما يُحَرِّمُ دمَ المُسْلِمِ ومالَهُ؟ فقال: مَن شَهِدَ أنْ لا إلهَ إلَّا اللهُ، وأنَّ محمَّدًا رسولُ اللهِ، واستَقْبَلَ قِبْلَتَنا، وصَلَّى صلاتَنا، وأَكَلَ ذَبِيحتَنا، فهو مُسْلِمٌ، له ما للمُسْلِمينَ، وعليه ما على المُسْلِمينَ.

Meymun ibn Siyah, Enes ibn Malik'e (radıyallahu anhu) dedi ki: 'Ey Ebu Hamza, Müslümanların kanını ve malını haram kılan nedir?' Bunun üzerine dedi ki: 'Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resulullah diye şehadet ederse, kıblemize yönelip bizim namazımızı kılarsa ve bizim kestiklerimizi yerse, işte o zaman Müslümandır. Müslümanlara ait olan (haklar) ona da aittir, Müslümanlara düşen (farzlar) ona da düşer.[89]

Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* vefatından sonra ortaya çıkan **Hariciler** büyük günah işleyen Müslümanı tekfir ederek bu prensipten ayrıldılar. Ki o büyük şirk ve büyük küfürden daha düşüktür. Günümüzdeki hariciler sünnetteki bu prensipin de dibini kazıyıp insanın kendinden gösterdiği alametlere göre hükmedileceğini inkâr ettiler; buna karşın insanların genelinin üzerinde olduğu şeye varsayımlarla hükmedileceğini söylediler. Buna göre eğer insanların geneli hakkı bilmiyorlar ise, buna göre durumu bilinmeyen bir kişi onların hali ile bir tutulur ve onlara verilen hüküm ona da verilir, onda görülen alametleri hiçe sayarak... Bu Kur'ân ve Sünnete apaçık ters düşer, ayrıca onların kişileri kendi hissiyatlarından ve tahminlerine göre

89 Buhari, Nesai. Sahihtir.

tekfir etmeleri ile sonuçlanır. Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnet'inde bunu apaçık yasaklayıp bize açık olana göre hükmetmemizi emrediyor. Peygamber *(sallallahu aleyhi ve sellem)* buyurdu ki:

إنّي لم أُؤمَرْ أنْ أُنَقِّبَ عن قُلوبِ الناسِ، ولا أشُقَّ بُطونَهم.

Ben şüphesiz insanların kalbini araştırmakla ve onların karnını yarmakla emrolunmadım. (Sahih-i Buhari)

Hattaboğlu Ömer *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

إِنَّ أُنَاسًا كَانُوا يُؤْخَذُونَ بِالْوَحْيِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّ الْوَحْيَ قَدْ انْقَطَعَ وَإِنَّمَا نَأْخُذُكُمْ الْآنَ بِمَا ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَمِنَّاهُ وَقَرَّبْنَاهُ وَلَيْسَ إِلَيْنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شَيْءٌ اللَّهُ يُحَاسِبُهُ فِي سَرِيرَتِهِ وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءًا لَمْ نَأْمَنْهُ وَلَمْ نُصَدِّقْهُ وَإِنْ قَالَ إِنَّ سَرِيرَتَهُ حَسَنَةٌ

Allah'ın elçisinin (sallallahu aleyhi ve sellem) döneminde insanlara vahye göre hükmedilirdi. Şüphesiz vahiy kesildi ve bundan sonra biz ancak amellerden bariz/açık olana göre hükmederiz. Kim bize iyilik gösterirse biz onu güvenli kılıp kendimize yaklaştırırız. Onun sırları bizi ilgilendirmez, Allah onun sırlarını hesaba çekecektir. Kim ise kötülük gösterirse onu güvenli kılmayız ve ona inanmayız velev gizlediklerinin güzel olduğunu söylese bile…[90]

İmam Şafii (V. 204H) dedi ki:

وَأَنَّ حُكْمَ اللَّهِ تَعَالَى فِي الدُّنْيَا قَبُولُ ظَاهِرِ الْآدَمِيِّينَ وَأَنَّهُ تَوَلَّى سَرَائِرَهُمْ وَلَمْ يَجْعَلْ لِنَبِيٍّ مُرْسَلٍ وَلَا لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ أَنْ يَحْكُمَ إلَّا عَلَى الظَّاهِرِ وَتَوَلَّى دُونَهُمْ السَّرَائِرَ لِانْفِرَادِهِ بِعِلْمِهَا

Yüce Allah'ın dünyadaki hükmü insanların zahirine (aleni olan/açıkça görülen) göredir ve o gizlediklerini üstlenmiştir. Gönderdiği bütün Peygamberlere veya yarattığı hiç kimseye zahir olanın dışında hükmetmeye izin vermemiştir, onun dışındaki sırları ise kendi üstlenmiştir. Çünkü onunla ilgili ilim ancak ondadır.[91]

90 Buhari.

91 El-Umm, 6/178.

El-Hallal (V. 311H) şöyle rivayet etti:

أخبرني محمد بن أبي هارون، قال: حدثنا محمد بن أبي هاشم، قال: دفع إليّ فوران شيئًا من مسائل أبي عبد الله قال: سألته قال: قلت: اليهود يقول بعضهم: أشهد أن لا إله إلَّا الله وأشهد أن محمدًا رسول الله. فقال: إذا لم يرد الإسلام، أما إذا جاء ليسلم فشهد أن لا إله إلَّا الله وأن محمدًا عبده ورسوله وصلَّى، فأي إسلام أتمّ من هذا؟ ! أليس يروى عن النبي -صلى الله عليه وسلم- قال: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لَا إله إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا قَالُوا منعُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ.

*Muhammed ibn Ebi Harun bize rivayet edip dedi ki: Muhammed ibn Ebi Haşim bize rivayet etti: Fevran bana Ebu Abdullah'ın meselelerinden bahsederek dedi ki: Ben ona sordum o da söyledi. Dedim ki: 'Bazı yahudiler diyor ki: Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın elçisidir.' Bunun üzerine o (İmam Ahmed) dedi ki: 'O eğer İslam'ı istemiyorsa (O halde onun İslam'a girişi kabul olmaz), ancak İslam'ı kabul ederek Allah'tan başka ilah olmadığını ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ediyorsa, namazı kılıyorsa, bu halde bundan daha kâmil bir İslam olabilir mi? Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet edilmedi mi: '**Ben insanlara karşı Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resulullah diye şehadet edip, namazı kılıp ve zekâtı verene kadar savaşmakla emrolundum. Eğer bunu yaparlarsa onların kanı ve malı benden korunmuş olur.**'*[92]

Harb ibn İsmail el-Kirmani (V. 280H) dedi ki:

والكف عن أهل القبلة لا نكفر أحدًا منهم بذنب، ولا نخرجه من الإسلام بعمل، إلا أن يكون في ذلك حديث، فيروى الحديث كما جاء وكما روي، ويصدق به ويقبله

Ve kıble ehlinden elimizi çeker (onlara zarar vermez), onları yaptıkları hiçbir günahdan dolayı tekfîr etmeyiz ve onları hiçbir amelden dolayı İslam'dan çıkarmayız, bununla ilgili bir hadisin olması müstesna. Eğer vuku bulduğu gibi ve rivayet edildiği gibi bir hadis rivayet edildiyse, ona inanıp onu kabul ederiz.[93]

92 El-Cami li-Ulum, İmam Ahmed, 4/172.

93 El-Cami li-Ulum, İmam Ahmed, 4/172.

El-Berbehari dedi ki:

ولا يخرج أحد من أهل القبلة من الإسلام حتى يرد آية من كتاب الله تعالى أو يرد شيئا من آثار رسول الله ﷺ أو يصلي لغير الله أو يذبح لغير الله وإذا فعل شيئا من ذلك فقد وجب عليك أن تخرجه من الإسلام فإذا لم يفعل شيئا من ذلك فهو مؤمن ومسلم بالإسم لا بالحقيقة.

Kıble ehlinden (Namaz kılanlar anlamında) hiç kimse İslamdan çıkarılmaz (tekfir edilmez) ta ki yüce Allah'ın kitabından bir ayet inkâr ederse veya Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayetlerinden/hadislerinden birini yalanlarsa veya Allah'tan başkasına ibadet ederse veya Allah'tan başkasına kurban keserse. Bunların herhangi birini yaparsa onu İslam dairesinden çıkarmak (tekfir etmek) farz olur. Bunlardan birini yapmazsa, o bir mümindir ve isim olarak Müslümandır, ancak hakiki olarak değil.

Haricilerin bu bidatı yeni değildir, aksine âlimlerin kitaplarında haricileri zikrederken çokça rastlanır.

El-Lalakai (V. 418H) rivayet etti:

عن حميد بن هلال عن عبادة بن قرط الليثي، أنه قال للخوارج حين أخذوه بالأهواز : ارضوا مني بما رضي رسول الله صلى الله عليه وسلم حين أسلمت. قالوا: وما رضي به منك رسول الله صلى الله عليه وسلم ؟ قال: أتيته فشهدت أن لا إله إلا الله، وأن محمدا رسول الله، فقبل ذلك مني. قال: فأبوا، فقتلوه

Humeyd ibn Hilal'dan (şöyle dediğini) duyduk ki: Ubade ibn Kurt el-Leysi onu el-Ahvaz'da yakalandığında Haricilere şöyle demiş: 'Benden Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) Müslüman olurken kabul ettiği şeyi kabul edin.' Dediler ki: 'Peki Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) senden razı olduğu şey neydi?' Dedimki: 'Ben ona gelip Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna dair şehadet getirdim ve o bunu benden kabul etti.' (Ravi) Dedi ki: 'Ondan kabul etmediler ve onu öldürdüler.'[94]

94 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet.

Bu, günümüzdeki hariciler hakkında tam yerinde bir açıklamadır. Onlar hiçbir şartla kimseye İslam hükmünü vermezler ta ki ondan tevhidin anlamını ve meselelerini duyana kadar. Bu, sünnetten hiçbir temeli olmadığı için inananı bidatçı yapan bir bidattır. Bundan daha aşırı olanlar ise hadislerde anlatılan inanca uyanları ve âlimleri tekfir ederler. Böylece onlar Müslümanların menhecini Peygamberden *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, sahabeden *(radıyallahu anhum)* onları takip eden ve daha sonra gelen âlimlere kadar küfür ile isimlendirdiler ve buna inananları tağut'u tekfir etmemekle itham ettiler. Bu görüş hiç şüphesiz küfür ve zındıklıktır. Çünkü onlar apaçık delilleri ve Müslümanların icmasını inkâr ediyorlar.

Sünnete Bağlılık ve Bidat Ehlini Terk Etmek

Sahabenin *(radıyallahu anhum)* ve onları iyilikte takip edenlerin yolunda olabilmek için insanın doğru inanca tutunup onun temellerine ve bu kitapta da tarif edilen kaynaklarına bağlı olması gerekir. Sünneti takip etmemek veya inanmamak hususunda herhangi bir istisna ya da özür kabul edilemez.

El-Berbehari (V. 329H) dedi ki:

وليس لأحد رخصة في شيء أخذ به مما لم يكن عليه أصحاب رسول الله ﷺ أو يكون رجل يدعو إلى شيء أحدثه من قبله من أهل البدع فهو كمن أحدثه فمن زعم ذلك أو قال به فقد رد السنة وخالف الحق والجماعة وأباح الهوى وهو أشر على هذه الأمة من إبليس ومن عرف ما ترك أهل البدع من السنة وما فارقوا منها فتمسك به فهو صاحب سنة وصاحب جماعة وحقيق أن يتبع وأن يعاون وأن يحفظ وهو ممن أوصى به رسول الله ﷺ.

Hiç kimsenin Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbının üzerinde olmadığı birşeyi almak (ona inanmak) için bir ruhsatı yoktur, aynı şekilde insanın daha önce bidat ehlinin uydurduğu bir şeye çağırması da böyledir. Bu durumda onu uyduranlar gibi olur. Kim bunu iddia ederse veya böyle bir görüş bildirirse şüphesiz sünneti inkâr edip hakka ve cemaate karşı çıkmıştır, hevasına uymuştur ve o bu ümmet için iblisten daha beterdir. Kim artık bidat ehlinin sünnetlerden neleri terk ettiğini anlayıp o sünnetlere sarılırsa o sünnet ve cemaat takipçisidir. O kişi takip edilmeyi, yardım edilmeyi ve korunmayı hak eder ve o kişi Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiye ettiği kişiler arasındadır.

Böylece hakikatte Sünni olan bir insan inancını bidat ile karıştırmamalı, aksine her türlü bidat ehli ile arasındaki ilişkiyi kesmeli ve uzak durmalıdır.

İbn Ömer *(radıyallahu anhuma)* Kader'e iman etmeyen insanlar hakkında dedi ki:

إِذَا لَقِيتَ أُولَئِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنِّي بَرِيءٌ مِنْهُمْ وَأَنَّهُمْ بُرَآءُ مِنِّي

Onları görürsen onlara deki ben onlardan beriyim, onlarda benden beri… (Sahih-i Müslim)

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel (V. 290H) dedi ki:

وَدَخَلَ رَجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ الْأَهْوَاءِ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ فَقَالَا: يَا أَبَا بَكْرٍ نُحَدِّثُكَ بِحَدِيثٍ قَالَ: لَا، قَالَا: فَنَقْرَأُ عَلَيْكَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: «لَا، لَتَقُومَانِ عَنِّي أَوْ لَأَقُومَنَّ»، قَالَ: فَقَامَ الرَّجُلَانِ فَخَرَجَا، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: يَا أَبَا بَكْرٍ مَا كَانَ عَلَيْكَ أَنْ يَقْرَأَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ: «إِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْرَأَا آيَةً عَلَيَّ فَيُحَرِّفَانِهَا فَيَقِرُّ ذَلِكَ فِي قَلْبِي»

Heva ehlinden iki adam Muhammed ibn Sirin'in olduğu odaya girip dedi ki: 'Ey Ebu Bekir, sana bir hadis rivayet edeceğiz' Dedi ki: 'Hayır.' Onlar dediler ki: 'O zaman sana Allah azze ve celle'nin kitabından bir ayet okuyacağız.' Bunun üzerine 'Hayır, ya kalkıp beni terk edersiniz ya da ben kalkıp sizi terk ederim' dedi. İki adam kalkıp bunun üzerine çıkıp gitti. Bazı kişiler gelip dedi ki: 'Ey Ebu Bekir, Allah'ın azze ve celle kitabından bir ayet okusa sana ne zararı dokunurdu ki?' Bunun üzerine Muhammed ibn Sirin dedi ki: 'Şüphesiz bana bir ayet okuyup onu tahrif edip de bunun kalbime yerleşmesinden korktum.'

Selef'ten rivayet edilen eserler bidat ehline karşı muhalefet ile doludur. Çünkü bidat ehlinden ayrılmakta/uzak durmakta dinin ve her şahıs için kendi kurtuluşu vardır. El Berbehari *(rahimehullah)* bidat ehlini terk edip onlarla alakayı keserek boykot etmenin anlamını şu sözlerle özetledi:

فالله الله في نفسك وعليك بالآثار وأصحاب الأثر والتقليد فإن الدين إنما هو التقليد يعني للنبي ﷺ وأصحابه رضوان الله عليهم أجمعين ومن قبلنا لم يدعونا في لبس

فقلدهم واسترح ولا تجاوز الأثر وأهل الأثر وقف عند متشابه القرآن والحديث ولا تقس شيئا ولا تطلب من عندك حيلة ترد بها على أهل البدع فإنك امرت بالسكوت عنهم فلا تمكنهم من نفسك أما علمت أن محمد بن سيرين مع فضله لم يجب رجلا من أهل البدع في مسألة واحدة ولا سمع منه آية من كتاب الله تعالى فقيل له فقال أخاف أن يحرفها فيقع في قلبي شيء.

Kendin için kaygılan, Allah'tan kork! Esere ve eser ehline tabi olman ve taklid etmen vaciptir, çünkü bu din yalnız taklittir (yani Nebi sallallahu aleyhi ve selleme ve ashabına rıdvanullah aleyhim ecmain!). Bizden öncekiler bizi şaşkın bırakmadılar onları taklid et ve rahat et! Eser ve eser ehlinden öteye (gidip) haddi aşma! Müteşabihlerde dur ve (onlara) hiçbir şeyi kıyas etme! Sendeki bir hileyle bid'at ehlini reddetmeye çalışma çünkü sana onlarla münasebetde sükût etmen emrolundu ve senin nefsine (tesir etmelerine) imkân verme! Bilmezmisin ki Muhammed ibni Sirin (ki onca) fazileti ile ne bir meselede bid'at ehlinden birine cevap vermiş ne de ondan Allah'ın Kitabı'ndaki bir ayeti bile dinlememiştir. Ona bu yaptığı sorulduğunda demiş ki: 'Korkarım ki, ayeti tahrif eder ve kalbime bir şüphe düşer.!

Bugün çoğu insanın düştüğü hata –iyi niyetle de olsa– gururlu bir şekilde tartışmalara girmeleri veya bidat ehliyle münazara etmeleri ya da onlarla münazara aramalarıdır. Veya bidat ehliyle diyaloğa girip bu şekilde onlara reddiye verip onları düzeltmeye çalışmalarıdır. Bunların hepsi hiçbir şekilde Selef'in izlediği yol değildir. Aksine bu akılsızca edilen bir cesarettir ve bidat ehli tarafından zehirlenmeye karşı korku eksikliğidir. Çünkü şüphe yok ki bidat ehlinin birçoğuna belağat verilmiştir, bu şekilde bidatları için tahrif edilmiş bir kanıt getirebilirler. Böylece bu meselede sünnet olan onlarla herhangi bir diyaloğa girmekten kaçınmaktır.

El Berbehari (V. 329H) dedi ki:

وإذا جاءك يناظرك فاحذره فإن في المناظرة المراء والجدال والمغالبة والخصومة والغضب وقد نهيت عن جميع هذا وهو يزيل عن طريق الحق ولم يبلغنا عن أحد من فقهائنا وعلمائنا أنه جادل أو ناظر أو خاصم قال الحسن الحكيم لا يماري ولا يداري حكمته ينشرها إن قبلت حمد الله وإن ردت حمد الله وجاء رجل إلى الحسن فقال أنا

أناظرك في الدين فقال الحسن أنا قد عرفت ديني فإن كان دينك قد ضل منك فاذهب فاطلبه وسمع رسول الله ﷺ قوما على باب حجرته يقول أحدهم ألم يقل الله كذا ويقول الآخر ألم يقل الله كذا فخرج مغضبا فقال أبهذا أمرتكم أم بهذا بعثت إليكم أن تضربوا كتاب الله بعضه ببعض فنهاهم عن الجدال

Eğer (bidatçı) münazara etmek isterse; bundan sakın! Münazarada; tartışma, cedel, üstün gelme isteği, husumet (düşmanlık) ve gazaplanma vardır ve bunlar sana kati olarak yasaklanmıştır. Her ikisinde; birlikte hak yoldan çıkmış olursunuz. Fakihlerimizden, âlimlerimizden hiçbirinden onların münazara veya cedel ya da husumet güderek rakabet etmesi konusunda bize herhangi bir nakil ulaşmamıştır. Hasan (el-Basri) dedi ki: 'Hikmetli adam hikmetini yaymak için ne münakaşa eder (çekişir) ne de kimseye yaltaklanır. Eğer (hikmeti) kabul olunursa Allah'a hamd eder, reddedilirse (yine) Allah'a hamd eder.' Birisi Hasan (el-Basri)'nin yanına geldi ve dedi ki: 'Seninle din hakkında burada münazara edelim.' Hasan (ona) dedi ki: 'Ben kendi dinimi biliyorum, eğer sen dinini yitirdiysen git de dinini (tartışma mevzusu edip) ara-bul!'

Böylece kim bidat ehliyle tartışmaya girip münazara ederse yoldan çıkmıştır, eğer kalbine onların zehirinden birşeyler bulaşırsa o zaman kendinden başka kimsede suç aramasın. Ayrıca o zehiri bir daha çıkarmaya da güç yetiremez.

Tekfirin Dindeki Yeri

Tekfir meselesi tekfirin dindeki yerini bilenler için pek kolaydır. Dinde söz olsun amel olsun herşeyin kendine göre bir kategorisi bir yeri vardır, dolayısıyla ona göre muamele edilmelidir. Kim bu durumda amelin veya sözün kategorisini tanıma kabiliyetindeyse ona göre tekfir edilip edilmeyeceğini de anlayacaktır. Bazı ameller ve sözler apaçık küfürdür ve açıklanmaya ihtiyacı yoktur. Bununla birlikte bazıları da belirsizdir, böyle durumlarda Müslümanın kardeşine tam olarak neyi kastettiğini sorması gerekir ki yapılan açıklamaya göre hükmünü verir. Küfür olan amel veya sözlerin kategorilerine gelirsek, onlar üçe ayrılır:

Birincisi: Tevhid ve büyük şirk gibi temel meseleler. Bu meseleler Allah hakkında ilim ile alakalı olduğu için fıtrattan bilinir. Mesela Allah'ın mükemmel olup eksiklikleri ve hataları olmaması gibi. Veya Allah'ın canlı, görüyor, duyuyor, her şeye kadir, her şeyi biliyor, yaratan, koruyan, işleri sürdüren, uluvv sıfatının sahibi ve konuştuğunu bilip inanmak gibi. Bunlar öyle temel şeylerdir ki bir insan birini

reddederse veya şüphe ederse, o zaman Allah'ın mükemmelliyetini inkâr etmiş veya şüphe etmiş biri olarak küfre girmiştir. İster hüccetten (delilin oluşturulması) önce ister sonra olsun. Bundan öte her türlü ibadet şekli de bu kategoriye girer.

Böylece ister ameli olarak ister itikadî olarak ibadet şekillerinden herhangi birini Allah'tan başkasına sarf ederse bu, hüccetten önce veya sonra küfür olan şeylerdendir. Bu nedenle Müslüman kardeşinden bu kategoriden olan bir hata görürsen –ister ameli ister sözlü olarak– o zaman onu dinden çıkarmak ve onu gayri Müslüman olarak görmek farz olur ta ki o kişi işlediği küfürden dönüp tövbe edene kadar.

Abdullah ibn Ahmed (V. 290H) rivayet etti:

سَمِعْتُ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، وَسَأَلَهُ عَلِيُّ بْنُ الْجَهْمِ عَنْ مَنْ قَالَ: بِالْقَدَرِ يَكُونُ كَافِرًا؟ قَالَ: « إِذَا جَحَدَ الْعِلْمَ، إِذَا قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَكُنْ عَالِمًا حَتَّى خَلَقَ عِلْمًا فَعَلِمَ فَجَحَدَ عِلْمَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ كَافِرٌ »

Ben babamı –rahimahullah– Ali ibn Cehm ona 'Kaderle ilgili görüş belirtenler kâfir olur mu?' diye sorarken duydum. Dedi ki: "Eğer ilmi inkâr ederse[95] (kâfir olur). 'Şüphesiz Allah azze ve celle, ilmi yaratana kadar ilmi yoktu, sonra ilmi oldu' derse kâfir olur. Çünkü Allah'ın azze ve celle ilmini inkâr etmiş olur."

Muhammed ibn İsmail el-Tirmizi (V. 280H) dedi ki:

سَمِعْتُ المُزَنِيَّ يَقُوْلُ: لاَ يصحُّ لأَحَدٍ توحيدٌ حَتَّى يعلمَ أَنَّ اللهَ عَلَى العَرْشِ بصِفَاتِهِ. قُلْتُ لَهُ: مِثْلُ أَيِّ شَيْءٍ؟ قَالَ: سمِيعٌ، بصيرٌ، عَلِيْمٌ قَدِيرٌ.

Ben Muzeni'yi şöyle derken duydum: 'Kimsenin tevhidi geçerli olmaz. Ta ki Allah'ın Arşı'nın üzerinde sıfatlarıyla (sıfatlarına iman ederek) olduğunu bilene kadar.' Ona dedim ki: 'Mesela ne gibi?' Dedi ki: 'Duymak, görmek, bilmek, herşeye kadir olmak gibi..."[96]

95 Şu anlama geliyor: Allah'ın olaylar hakkında yaşanmadan önce onunla ilgili bilgisinin olduğunu inkâr ederse.

96 Zehebi, el-Uluvv li'l Aliyyi'l-Gaffar, Siyeru'l Alâm el-Nubala ve başkaları.

El-Buhari (V. 256H) dedi ki:

بَاب الْمَعَاصِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ وَلَا يُكَفَّرُ صَاحِبُهَا بِارْتِكَابِهَا إِلَّا بِالشِّرْكِ

Bab: Günahlar cahiliyye emirlerindendir ve onu yapan tekfîr edilmez şirk hariç. (Sahih-i Buhari)

Ed-Darimi (V. 280H) dedi ki:

فَمَنْ لَمْ يَسْتَيْقِنْ أَنَّ الْقُرْآنَ غَيْرُ مَخْلُوقٍ؛ لَمْ يُؤْمِنْ بَعْدُ بِأَنَّهُ نَفْسُ كَلَامِ اللَّهِ؛ لِأَنَّهُ لَوْ آمَنَ بِأَنَّهُ نَفْسُ كَلَامِ اللَّهِ لَعَلِمَ يَقِينًا أَنَّ الْكَلَامَ صِفَةُ الْمُتَكَلِّمِ، وَاللَّهُ بِجَمِيعِ صِفَاتِهِ وَكَلَامِهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ.

Kim yakînen Kur'ân'ın mahlûk olmadığına (yaratılmış olmadığına) inanmazsa iman etmemiştir. Çünkü o (Kur'ân) Allah'ın kelamıdır (konuşmasıdır). Çünkü eğer o (kâfir) Allah'ın kelamı olduğuna inansaydı bilirdi ki kelam konuşana ait olan sıfattır. Dolayısıyla Allah ve onun sıfatlarının hepsi ve konuşması yaratılmamıştır.[97]

Kim Selef'in kitaplarında derinleşirse onların buna benzer şeyler söylediğine şahit olacaktır. Kim bu kategoriden bir şeyi inkâr eder veya ibadet şekillerinden birini yüce Allah'tan başkasına sarfederse onu tekfir ettiklerini görecektir.

İkincisi: İyi bilinen meseleler veya zaruri olarak dinden bilinmesi gereken meseleler. İkisinin arasındaki fark ise, iyi bilinen meseleler olur da bazı bölgelerde bilinir ve bazı bölgelerde bilinmez. Buna karşın dinden zaruri olarak bilinmesi gereken meseleler hem âlimlerin hem de Müslümanların arasında normal vatandaşların (avamın) bildiği şeylerdir. Hatta Müslüman olmayanlar bile bunu İslam dini hakkında bilir, dolayısıyla Müslüman bu konuda mazur olamaz. Buna göre bir bölgede bir mesele iyi biliniyorsa, o artık orada dinden zaruri olarak bilinmesi gereken mesele kabul edilir. Bu kategoride olan meselelerde, (bu konularda) hata edenin bir mazereti olmaz. İslam dinine yeni girmiş bir kişi müstesna –meselenin kâfirler arasında bilinmeyen bir mesele olması şartıyla– veya uzaklarda çöllerde yaşayıp ilme ulaşma imkânı olmayan kişiler de bu meselelerde mazeretli görülür.

Bu meselelerin arasında şunlar vardır: Beş vakit namaz, hac ve oruç. Ayrıca domuzun, alkolün, faizin ve ahlaksızlığın haram olması gibi şeyler. Kim bunlardan birini inkâr ederse bu meselelerin konumundan dolayı mazeretli görülmez ve bu konuda hüccet zaten ikame edildiği için tekfir edilir. Eğer zikredilen iki gruba mensub değil ise… Buna göre bir insan şöyle derse: 'İslamda sadece 3 vakit namaz

97 Ed-Darimi, el-Nakd.

vardır' veya 'Zina helaldir' veya 'oruç tutmak farz değildir' bu durumda doğrudan tekfir edilir. Çünkü bu meseleler iyi bilinmektedir veya zaruri olarak dinden bilinen meselelerdendir.

Üçüncüsü: Gizli meseleler. Bunlar normal Müslümanların hakkında bilgi sahibi olmadığı ve sadece âlimlerin bilebileceği meselelerdir. Bu durumda bu konularda hata eden Müslümanlar hataya düşerse o hemen tekfir edilmez. Ona hüccet ikame edilir ancak ondan sonra hâlâ inkâr ederse o kâfir olur. Bu meseleler arasında şunlar olabilir: Mirasın detayları, zinadan doğan çocuğun hükmü, Hac ederken ihrama rağmen pantolon giyinenlerin kefareti vs. Bu meselelerde yanlış inanca girenler tekfir edilmez onlara hüccet kesin bir bilgi ile ikame edilene kadar ve o bunu inkâr edene kadar.

İmam Şafii (V. 204H) ikinci ve üçüncü kategorileri şunları söylerken açıkladı:

فقال لي قائل: ما العلم؟ وما يجب على الناس في العلم؟ فقلت له: العلم علمان: علم عامة، لا يسع بالغا غير مغلوب على عقله جهله. قال: ومثل ماذا؟ قلت: مثل الصلوات الخمس، وأن لله على الناس صوم شهر رمضان، وحج البيت إذا استطاعوه، وزكاة في أموالهم، وأنه حرم عليهم الزنا والقتل والسرقة والخمر، وما كان في معنى هذا، مما كلف العباد أن يعقلوه ويعملوه ويعطوه من أنفسهم وأموالهم، وأن يكفوا عنه ما حرم عليهم منه.وهذا الصنف كله من العلم موجود نصا في كتاب الله، وموجودا عاما عند أهل الإسلام، ينقله عوامهم عن من مضى من عوامهم، يحكونه عن رسول الله، ولا يتنازعون في حكايته ولا وجوبه عليهم. وهذا العلم العام الذي لا يمكن فيه الغلط من الخبر، ولا التأويل، ولا يجوز فيه التنازع.

Eğer biri bana 'İlim nedir? Ve insanların ilimde üzerine farz olan nedir?' derse ona şöyle derim: 'İlim ikidir: Genel ilim, yaşı tutan ve aklını yitirmeyen hiç kimse bu konuda cahil olamaz.' 'Ne gibi? 'Derse ona şöyle derim: Beş vakit namaz, Ramazan orucunun Allah'ın insanlar üzerinde hakkı olması, güç yetirenin Kabeyi haccetmesi, malın zekâtı, onlara zina, cinayet, hırsızlığın ve içkinin haram olması ve bu anlama gelip kulların akledip, amel edip, kendi nefislerinden ve mallarından vermeleri gerektiği herşey ayrıca haram kılınanlardan uzak durmaları. Bu sınıftan olan ilmin

hepsi nas olarak Allah'ın kitabında vardır, genel olarak İslam ehli tarafından bilinir, avamdan olan nesiller diğer avam nesillerden aktarır, Resulullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) onu naklederler, ona farz olması konusunda hiçbir tartışmaya ve görüş ayrılığına düşmezler. Bu ilim işte hatanın kabul edilmediği, farklı şeylere yorulamayan ve tartışılması caiz olmayan ilimdir."

قال: فما الوجه الثاني؟ قلت له: ما ينوب العباد من فروع الفرائض، وما يخص به من الأحكام وغيرها، مما ليس فيه نص كتاب، ولا في أكثره نص سنة، وإن كانت في شيء منه سنة فإنما هي من أخبار الخاصة، لا أخبار العامة، وما كان منه يحتمل التأويل ويستدرك قياسا.

Eğer 'İkinci kısmı nedir?' derse ona şöyle derim: "Kullara farz kılınan şeylerin detayları, hükümlerde kendine özel olan durumlar ve kitapta yazmayan daha başka şeyler, ayrıca geneli sünnette geçmeyen şeyler. Eğer sünnette geçiyorsa bile o ancak özel kişiler (âlimler) tarafından bilinir ve genel insanlar tarafından bilinmez. Onun bazıları değişik bir şekilde yorumlanmaya açıktır ve kıyas edilerek anlaşılır."[98]

Son bir detay olarak iki tip insan arasındaki farklar dikkate alınmalı. Bir şahıs olur da kendisine ilim gelmediğinden dolayı Allah'ın –ancak yazılı bir delil ile bilinebilecek– bir sıfatına inanmaz ise ona bilgi ulaştırılır ve hüccet ikame edilir, eğer hâlâ inanmamakta ısrar ederse o tekfir edilir. Ancak başka bir insan aynı sıfatı inkâr eder, bunu cehmiyyenin küfür prensiplerine (Allah'ın sıfatlarını genel olarak inkâr etmek) dayanarak yapar ise bu kişi mazur olmaz. Onun küfrü temelden küfür prensiplere sahip olmakta yatar. Böyle bir insana ilim gelmese dahi mazur olmaz, çünkü o zaten bundan önce küfre düşmüştür. Bunun gibi tekfir konusunda her mesele detaylı bir şekilde incelenmesi gerekir.

Selef ve Sonradan Gelenler

Ne olursa olsun hiç şüphe yok ki Selefin kitaplarını bırakıp sadece sonradan gelenlerin yazdıklarını okuyan kişi büyük şüphe ve karışıklık içinde kalacaktır. Bunun sebebi ise Selef'in kitapları sahabe *(radıyallahu anhum)* tarafından duydukları gerçeklerle dolu olmasındandır. Onlar dinlerinde yalan söyledikleri için veya bidata inandıkları için suçlanan bidatçıların görüşlerini kabul etmemekte çok ciddi idiler. Böylece Selef'in kitaplarında bidat ehlinin elebaşlarını kaleme alan bablar/bölümler bile bulabilirsiniz, onları vasfedip onlara karşı uyarılarla dolu bölümler.

98 İmam Şafii, er-Risale.

Ancak Selef'ten sonra gelenler bu prensiplerde aynı direnci gösteremedi. Bunun sonucu olarak insanlar Selef tarafından bidat olarak görülen inançları taşıyan kişileri –bazı meselelerde küfre kadar dayanıyordu– imam veya şeyh veya hafız olarak isimlendirdiler ki bu kelimeler ve isimler onların dindeki yerini hiçbir şekilde yansıtmıyordu. İnsanlar onların sözlerini kabul eder oldu, etmeseler de en azından dinde kabul görülebilecek bir görüş olarak nitelendirdi, hâlbuki hiçbir şekilde kabul edilecek tarafı yoktu. Buna ek olarak daha sonra gelenler bu kişileri ehli sünnetten olmakla vasıflandırdılar, fakat gerçekte onlar ehli sünnetten değillerdi. Bu karışıklık gittikçe büyüdü, çünkü bidatçı biri nasıl imam olabilir? Adam gerçekte kâfir iken insanlar o kişiye nasıl Şeyh diye hitap edebilir? Kabul görmüş ve tahminen ilim sahibi olan bir insan nasıl küfür ve bidat lehine konuşabilir?

Bu problemin çözümü Selef'in kitaplarını okuyarak onların akidesini ögrenmektir. Bunu yapan insanın eline daha sonradan gelenlerin sözlerini okurken ölçebileceği bir ölçü geçer. Çünkü hak/doğru kişinin isminde veya statüsünde değil, Kur'ân ve Sünnetin Selef'in görüşüne muvafık olandadır. Bunun dışında olan dalalettir velevki insanların çoğu tarafından kabul edilseler de.

Huzeyfe ibn el-Yemen *(radıyallahu anhu)* dedi ki:

اتَّقُوا اللَّهَ يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ ، وَخُذُوا طَرِيقَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، فَوَاللَّهِ لَئِنِ اسْتَقَمْتُمْ لَقَدْ سَبَقْتُمْ سَبْقًا بَعِيدًا ، وَلَئِنْ تَرَكْتُمُوهُ يَمِينًا وَشِمَالا لَقَدْ ضَلَلْتُمْ ضَلالا بَعِيدًا

Allah'tan korkun ey (Kur'ân) okuyanlar! Sizden önce olanların yolunu tutun. Çünkü Allah'a yemin olsun ki, siz onu sapasağlam tutarsanız büyük yol almış olursunuz. Ancak onu terk ederseniz, şüphesiz büyük bir dalalete sapmış olursunuz.[99]

İmam Malik (V. 179H) dedi ki:

لن يَصلُحَ آخرُ هذه الأمة إلا بما صَلَح به أولها؛ فما لم يكن يومئذٍ دينًا، لا يكون اليوم دينًا

Bu ümmetin sonu ancak ilkinin islah olduğu şeyle islah olur. Çünkü o zamanlar dinden olmayan bugünde dinden olamaz.[100]

99 İbni el-Mubarek, el-Zühd ve er-Rakaik.

100 Eş-Şatibi, el-Itisam.

İmam Şafii (V. 204H) dedi ki:

كل من تكلم بِكَلَام فِي الدّين أَو فِي شَيْء من هَذِه الْأَهْوَاء لَيْسَ لَهُ فِيهِ إِمَام مُتَقَدم من النَّبِي صلى الله عَلَيْهِ وَسلم وَأَصْحَابه فقد أحدث فِي الْإِسْلَام حَدثا

Kim din veya hevalar (bidat) hakkında konuşur da bunu ondan önce söyleyen Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabından bir öncüsü olmazsa o zaman o kişi kesinlikle İslamda yeni birşey icat etmiştir.[101]

Necd davetinden olan İshak ibn Abdurrahman ibn Hasan (V.1319H) dedi ki:

ومن تغذى بكلام المتأخرين ، من غير إشراف ، على كتب أهل السنة المشتهرين ، ككتاب ((السنة)) لعبد الله بن الإمام أحمد ، وكتاب ((السنة)) للخلال ، وكتاب ((السنة)) للالكائي ، والدارمي ، وغيرهم ، بقي في حيرة ، وضلال

Kim kendini sünnet ehlinin meşhur kitaplarına bakmadan sonradan gelenlerin kelimeleriyle beslerse, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel'in el-Sunna kitabı ve el-Hallal'in el-Sunna kitabı ve Lalekai'in el-Sunna kitabı ve Darimi'nin ve nicelerin kitapları gibi, o zaman o şahıs hiç şüphesiz karışıklık ve dalalette kalacaktır.[102]

Böylece kişinin akidesini ve temel prensiplerini/inanç esaslarını Selef'in kitaplarından alması hiçbir zaman küçümsenecek bir şey değildir. Buna karşın temelini, menhecini, metodunu ve inancını Selef'in kitaplarında bulduğuna göre yönlendirmeyen kişi fark etmeden dalalete düşmekten emin olamaz.

İlim Öğrenmek Cemaate Bağlı Kalmak ve İman Üzere Kalmak

Doğru akideye sahip olabilmek için gerekli ilmi öğrenmek her ferdin üzerine farzdır, kim olduğu ve nereden geldiğine bakmaksızın. Şüphesiz doğru ilim ve akide söz ve amelden önce gelir. Yüce Allah diyor ki:

101 Ebu'l Muzaffer el-Sam'ani, El-İntisar li Ashab el-Hadis.

102 Ed-Duraru's Seniyye, 4/336.

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

Bil ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. (Habibim!) Hem kendinin hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! (Muhammed, 19)

Bu şu gerçeğe şahitlik eder ki daha önce açıklandığı gibi Allah tevhid ile gerçekleşmeyen hiçbir şeyi kabul etmez, yine O, hiçbir şeyi sünnete uygun olmadan kabul etmez.

Buna ek olarak, eğer bir insan Allah'a ibadette şirk karıştırırsa yani Allah'a şirk koşarsa o zaman bütün amelleri heba olur ve kıyamet gününde Allah onun amellerini dağılan toza çevirir. Yüce Allah diyor ki:

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarından dilediğini ona iletir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi. (Enam, 88)

Bidatçıya gelirsek -bidatı onu İslam dairesinden çıkaracak küfür seviyesine ulaşmadıkça- Allah onun iyi amellerinden hiç birini kabul etmeyecek, hem farz hem nafileleri.

El-Evzai (V. 158H) dedi ki:

كَانَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ يَقُولُونَ : لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْ ذِي بِدْعَةٍ صَلَاةً وَلَا صِيَامًا وَلَا صَدَقَةً وَلَا جِهَادًا وَلَا حَجًّا وَلَا عُمْرَةً وَلَا صَرْفًا وَلَا عَدْلًا

İlim ehlinden bazıları şöyle derdi: Allah bidatçıdan hiçbir namaz, oruç, sadaka, cihad, hac, umre, farz ve nafile ibadet kabul etmez.[103]

Hasan el-Basri (V. 110H) şöyle dedi:

لا يقبل الله لصاحب بدعة صوماً ولا صلاة ولا حجاً ولا عمرة حتى يدعها

Allah bidat sahibinden ne oruç ne namaz ne hac ne de umre kabul eder ta ki (bidatını) terk edene kadar.[104]

103 Eş-Şatibi, el-İtisam, 1/142.

104 El-Lalakai, Şerh Usul el-İtikad Ehli Sünnet, 1/138,139.

Bu durumda kurtuluş yolunda atılacak ilk adım ilim tahsil edip inançları düzeltmektir. Bu ilmi öğrenmenin de gerçekte ön koşulu Arap dilini öğrenmektir. İslam dini Arap insanlara Arapça dilinde indirildi, böylece kim delilleri ve kaynakları tamamıyla öğrenmek istiyorsa bunu yapabilmek için Arapça öğrenmelidir.

İlim tahsil etmenin diğer bir yönü ise insanın kendini buna dâhil edip buna yönlendirecek faktörleri çevresinde bulundurmasıdır. Bunlardan bazıları:

- Salih insanlarla, âlimlerle ve ilim talebeleri ile arkadaşlık etmek.

- Günahkâr insanlardan, günahlardan ve günah işlenilen yerlerden uzak durmak.

- Cemaat'e bağlı kalıp Müslüman kardeşlerle zaman geçirmek

- Allah'a karşı O'nun hakkını yerine getirme konusundaki eksikliğini kabul etmek

- İlme ve iyi amellere muhtaç olduğunu kabul etmek

- Allah'ın cemaatle beraber olduğunu ve ondan ayrılanlarla, tartışma ve husumet ile ayrılık arayanlarla beraber olmadığını kabul edip anlamak.

Hiç şüphe yok ki bunlar insanın kalbini canlandırmaya ve ilim tahsil etme isteğini güçlendirmeye yardımcı olacaktır. Birçok insan tevhidi, rükünlerini ve şartlarını öğrendikten sonra kendilerine göre yeterince ilim öğrendiklerini düşünüp orada durarak ve ilerlemeyerek çok büyük bir hataya düşmektedir. Böylece onları bu meseleleri öğrendikten 10 yıl sonra aynı durumda veya hatta daha da kötü durumda görürsün. Kur'ân-ı ezberlememiş, yeni meseleler öğrenmemiş ve ibadetlerini çoğaltmamışlardır. İşte bu Şeytan'ın -Allah'ın laneti onun üzerine olsun– Müslümanların düşmesini istediği bir tuzağıdır. Çünkü kim dinde kendini geliştirmeye çalışmazsa onun başladığı durumdan daha kötüye gitmesi güçlü bir ihtimaldir, her samimi insan bunu kendince kabul edebilir.

Başka insanlar dinde birkaç mesele öğrendikten sonra hemen gidip herkese karşı tartışma (cedelleşmek, münazara yapmak) arar, bu onların farkına varmadan hataya düşmelerine yol açar. Özellikle ilim olmadan din hakkında konuşmak insanın yapabileceği en büyük günahlardan biridir.

Böylece kul, Allah karşısında bulunduğu düşük dereceyi kabul etmeli, ihlasa ulaşmalı ve tevazu, tevazu, tevazu…

Tavsiye Edilen Kitaplar

İlim talep edenlere yapacağımız kitap tavsiyelerine gelecek olursak, onlar şunlardır:

***Şerhus Sunne** El-Berbehari

Kitabus-Sunna Harb ibn İsmail El-Kirmānī

***El-İbanetus-Suğra** İbn Batta el Ukberi (*tahkik* ‘Ādil Ālu Hamdān)

El-İbanatul-Kubrā İbn Batta el Ukberi (*tahkik* ‘Adil Ālu Hamdān)

***Sünnet ve Eser Ehlinin Akidesine dair Risaleler / Al-Jāmi’ fi ‘Aqāid wa Rasāil Ahlus-Sunnah wal-Athar** ‘Ādil Ālu Hamdān (El-Hakkâri´nin İmam Şafii´ye atfettiği bir rivayet dışında. Ne nas olarak nede rivayetin senedi olarak doğru değildir)

Al-İhtijāj bil-Athar As-Salafiyyah ‘Ādil Ālu Hamdān

Kitabus-Sunna ‘Abdullāh ibn Al-İmām Ahmad (*tahkik* ‘Adil Ālu Hamdān)

Kitabus-Sunna El-Hallāl (*tahkik* ‘Adil Ālu Hamdān)

Eş-Şerîa El-Acurri (*tahkik* ‘Adil Ālu Hamdān)

***Kitābut-Tevhid** İbn Huzeyme (*tahkik* ‘Samīr Az-Zuheyrī, bununla beraber ibni Huzeyme´nin “Suret Hadis´i” konusunda düştüğü hataya dikkat edip o bölümü atlamalı)

***Cehmiyeye Reddiye/Er-Reddu alel Cehmiyye** Ed-Dārimī

Naqd ’Uthmān ibn Sa’īd ‘alā Al-Marīsī Al-Jahmī Al-’Anīd fīma Iftarā ’alā Allāh fit-Tawhīd (*tahkik* Mansūr As-Samārī)

Kulların Fiillerinin Yaratılmış Olduğu / Khalq ’Af’al Al-’İbad El-Buhari

***Kitābut-Tevhid** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Üç Temel Esas / Usūl Ath-Thalāthah** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Usūl As-Sittah** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Kavaidul Erba / Qawā’id Al-Arba’ah** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Sharh Sittah Mawādi’ min As-Sīrah** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Dinin Aslı Risalesi/Risālah Aslud-Dīn** Muhammad ibn ‘Abdul-Vahhāb

***Tağutun manası/Ma'nā At-Tāghūt** Muhammad ibn 'Abdul-Vahhāb[105]

İlim arayan kişi sürekli Selef'in sınırlarına ve prensiplerine sadık kalmalı. Sonradan gelenlerin sözlerini okuyunca onların sözüne öylece dayanmadan meseleleri Selefe ve kitaplarına taşıyıp kıyaslaması gerekir. Böylece Selefe ve menhecine muhalif olan hiçbir görüşü kabul etmemeli. Aynı şekilde bidat ehli olanları ehli sünnet olarak görmemeli, onlara rahmet okumamalı ve görüşlerinin geçerli olduğunu düşünmemeli.

Böylece kim bu kitapta söylenene inanır ve dinde Selef'in prensiplerine bağlı kalırsa, o zaman Allah onu şüphesiz büyük bir hayıra yönlendirmiştir. Okuyucuya verilecek nasihat kendini Allah'tan ve Peygamberden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelene adaması ve buna muhalif olarak kimden gelirse gelsin hiçbir şeye razı olmamasıdır. Bize Allah'a, Kur'ân ve Sünnete göre ve Selef'in anlayışına muvafık şekilde ibadet etmek farz kılındı. Bununla Müslümanlar dünyada birlik bulacaktır ve buna göre –zerre kadar şüphe yok ki– ahirette aralarında hükmedilecektir. O zaman ölüm ona ulaşmadan ve ameli kesilmeden akidesini düzeltene müjdeler olsun. Allah'tan kendimiz için güzel bir son dileriz.

Yüce olan Allah'tır ve tüm övgüler Ona'dır. Biz şahitlik ederiz ki ortağı olmayan Allah hariç kimse değer sahibi değildir, ondan af dileriz ve ona tövbe ile döneriz.

Ve Allah'ın salatı ve selamı Peygamberimiz Muhammed'in, ailesinin ve onlara kıyamet gününe kadar iyilikte uyanların üzerine olsun. Allahumme âmin ya Rab.

105 Önünde * işareti olan kitaplar Neda Yayınları tarafından Türkçeye tercüme edilip kitap halinde basılmıştır.

TEVHİD
ve SÜNNETE GİRİŞ

El Hediy el Evvel sunar:

"Ümmetin Selefinin Anlayışı Üzere Tevhid ve Sünnete Giriş"

Bu kitap Tevhid ve Sünnete yeni girenler için yazıldı. Dolayısı ile hem İslam itikadını yeni öğrenenler için hem de davet yapan Müslümanların davetlerinde kullanabileceği çok önemli bir zemin oluşturuyor.

Kitabımızda özellikle Selefin bu dini nasıl anlayıp ve dini öğrenmek isteyenlere nasıl anlattığına dikkat çekilmiştir. Şirk ve bidatın yayıldığı ve meselelerin çoğaldığı bu dönemde böyle bir kitaba önemle ihtiyaç duyulduğu kanaatindeyiz.

İbn Mesud Radiyallahu anh dedi ki: "Siz şüphesiz fıtrat üzeresiniz, ve şüphesiz yeniliğe düşeceksiniz, ve yenilikler önünüze çıkacak, öyleyse bir yenilik gördüğünüzde üzerinize düşen ilk yoldur (el Hediy el Evvel)".

[Darimi 169, Sunne el Mervezi 80]